

EENVOUDIGE LESSEN VAN EEN NEDERIG DIENAAR

2^e ZESTAL

door

Ds. JAN PANNEKOEK

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2003

INHOUD

1. De gevangen Sionieten te Babel. **Biddagpreek**

Aan de rivieren van Babel, daar zaten wij, ook weenden wij, als wij gedachten aan Sion. Wij hebben onze harpen gehangen aan de wilgen, die daarin zijn. Als zij, die ons aldaar gevangen hielden, de woorden eens lieds van ons begeerden, en zij, die ons overhoop geworpen hadden, vreugd, zeggende: 'Zingt ons een van de liederen Sions'. Wij zeiden: 'Hoe zouden wij een lied des Heeren zingen in een vreemd land?'

Indien ik u vergeet, o Jeruzalem! zo vergete mijn rechterhand zichzelf! Mijn tong kleve aan mijn gehemelte, zo ik aan u niet gedenke, zo ik Jeruzalem niet verheffe boven het hoogste mijner blijdschap! Psalm 137:1-6

2. Christus, de Schuilplaats voor Zijn volk. Voorbereidingspreek voor het Heilig Avondmaal.

En die Man zal zijn als een verberging tegen de wind en een schuilplaats tegen de vloed, als waterbeken in een dorre plaats, als de schaduw van een zware rotssteen in een dorstig land. Jesaja 32:2

3. Des Heeren versterking van Zijn volk

Maar die den HEERE verwachten, die zullen de kracht vernieuwen; ze zullen opvaren met vleugelen gelijk de arenden; ze zullen lopen en niet moede worden; en wandelen en niet mat worden. Jesaja 40:31

4. Gods stem tot Israël in een boze tijd. **Biddagpreek**

De bazuin aan uw mond; hij komt als een arend tegen het huis des HEEREN, omdat zij Mijn verbond hebben overtreden en zijn tegen Mijn wet afvallig geworden. Dan zullen zij tot Mij roepen: Mijn God! Wij Israël, kennen U. Israël heeft het goede verstoten; de vijand zal hem vervolgen. Hoséa 8:1-3

5. Het zalig juk van Christus voor de Zijnen

Neemt Mijn juk op u, en leert van Mij, dat Ik zacht moedig ben en nederig van hart; en gij zult rust vinden voor uw zielen. Want Mijn juk is zacht, en Mijn last is licht. Mattheüs 11 : 29 en 30

6. Jezus' uitgang uit Jeruzalem. **Lijdenspreek**

Toen zeide Jezus tot hen: gij zult allen aan Mij geërgerd worden in dezen nacht. Mattheüs 26:31a

1. De gevangen Sionieten te Babel

Zingen: Psalm 102:1

Lezen: Job 30

Zingen: Psalm 77 : 3 en 4

Zingen: Psalm 138: 3 en 4

Zingen: Psalm 122: 3

Onze hulp en onze verwachting, in spreken en luisteren beide, zij in de Naam des HEEREN, Die hemel en aarde gemaakt heeft, Die trouwe houdt en Die eeuwig leeft en Die nooit laat varen de werken Zijner handen. Amen.

Geliefden, genade zij u en vrede van God den Vader en van Jezus Christus, den HEERE, in de gemeenschap des Heiligen Geestes. Amen.

Laat ons thans trachten om het aangezicht des Heeren te zoeken.

GEBED

En zetten we thans onze godsdienstoefening voort door met elkander te zingen van de 77ste Psalm, en daarvan het 3^e en het 4^e versje.

Mijn geliefden.

Er is u voorgelezen Job 30. Daar lezen wij in het laatste vers: 'Hierom is mijn harp tot een rouwklage geworden en mijn orgel tot een stem der wenenden'. Job, die eens de rijkste van het Oosten was, werd in een ogenblik de armste. Job, die in de nabijheid des Heeren mocht leven, moest de verberging van Gods aangezicht naderhand ervaren, zodat hij moest getuigen: 'De Heere heeft gegeven, de Heere heeft genomen, de naam des Heeren zij geloofd'. In de toestand waarin Job verkeerde, was dit wel dubbele genade.

Maar daarna onttrok de Heere Zijn hand zo ver van Job, dat hij in diepe Godsverlating terecht kwam en uit moest roepen: 'Zie, ga ik voorwaarts, zo is Hij er niet, of achterwaarts, zo verneem ik Hem niet' (Job 2.3 : 8). En nu zal al Gods volk hier op aarde meer of minder tijden van licht en van duisternis ervaren. Dan zullen meestal de dagen der duisternis meer zijn, dan de dagen des lichts, zodat zij ook menigmaal moeten getuigen: 'Ga ik voorwaarts, zo is Hij er niet, of achterwaarts, zo verneem ik Hem niet'. Als het dan donker is, kunnen zij niets zien, ook al is het wel eens licht geweest.

Nu is het bij Job zelfs zo gesteld, dat zijn vrouw hem komt bespotten, dat zijn goederen hem zijn ontnomen en zijn kinderen, die hem zo na aan het hart lagen, er niet meer zijn. Zijn vrienden, waar hij van hart tot hart mee kon spreken, verdachten hem nu als een huichelaar. Kunt u zich nog erger voorstellen? Er wordt wel eens gesproken over een 'Jobstoestand', maar werkelijk, God hield Job vast, anders was Job omgekomen. Daarom verkoos hij de verworping boven het leven.

Maar er was er Eén, Die over Job waakte en voor hem zorgde; hij lag in de voorbede van Christus. Daarom zou zijn geloof niet ophouden en zijn liefde zou bestendig blijven. Die liefde had de Heere Zelf in zijn hart uitgestort. Daarom zou hij, in de

grootste smart en ellende, wanneer de zon weer achter de wolken vandaan kwam, toch kunnen uitroepen: 'Want ik weet: mijn Verlosser leeft, en Hij zal de laatste over het stof opstaan'.

Maar hier getuigt hij echter: 'Hierom is mijn harp tot een rouwklage geworden'. Hier is hij weer een roerdomp in de woestijn gelijk, of gelijk de draken, die in de woestijn huilen naar roof en voedsel. Hier 'is hij als de struisen, die een klagelijk geluid voortbrengen. Zijn huid was zwart geworden vanwege de melaatsheid, die hem aankleefde. En ziet, nu heeft hij ook een tijd gekend, dat hij een harp had. Een harp? Hadden ze die in die dagen ook al? Jazeker, maar ze waren zeer eenvoudig: een gebogen wilgenstok, waaraan de snaren gebonden waren. Deze snaren waren afkomstig uit de ingewanden van lammeren. Op dit instrument bracht men dan een lieflijk geluid voort tot eer van God. Op zo'n harp had Job wel eens mogen tokkelen; daarbij had hij wel eens mogen zingen van de wegen Gods. Zijn hart was wel eens verbroken geweest, niet alleen van geestelijke droefheid, die hij had leren kennen naar de levende God, maar ook van blijdschap, dat die eeuwige Borg en Middelaar hem geopenbaard was geworden. Dan had hij wel eens lofzangen mogen zingen, gelijk Paulus en Silas in de kerker. Dat was aangenaam. O, dan trillen de snaren van onze ziel, vanwege de hemelse vreugde.

Zo kan de Kerk van God tijden hebben, dat de snaren van hun geestelijk leven aangeraakt worden, ja, dan verkeren ze - soms onder het lezen van Gods woord - in de eerste tijden van die eerste liefde. Het kan ook zijn, dat ze onder de verkondiging van Gods woord moeten uitroepen: 'Hoe heeft die man dat nu kunnen weten. Hoe kan hij op de daken prediken, wat er inde binnenkameren geschiedt? Hoe heeft die schrijver dat nu precies kunnen weten?'. Dan worden ze wel eens wenende van blijdschap bevonden. O, dan trillen de snaren.

Maar thans? Nu was Job's hart wat anders gaan doen. Nu was het een rouwklager geworden, alsof er een dode in huis was. Rouwmuziek werd gehoord. O, dat hart getuigde tegen Job: 'Je hebt betere tijden gekend, maar nu heeft de Heere u verlaten, Hij heeft u vergeten. Wat zal er nog van terecht komen?'. Ziet Gods volk op land, volk en huis, maar ook op het leven van Gods Kerk, dan is hun hart ook menigmaal tot rouwklagen veranderd. Zien ze op de voorgaande tijden, dan moeten ze ook wel klagen:

*'Zou God Zijn genade vergeten,
nooit meer van ontferming weten?'*

Maar ook over hun eigen ziel moeten ze klagen: 'Zou de Heere bij vernieuwing nog eens terugkomen? Zou Hij nog eens een blijkje van Zijn gunst en goedertierenheid willen betonen?'

Maar ook Job's orgel was *tot een stem der wenenden geworden*. In zijn tijd bestond een orgel uit rietstaven van verschillende lengte. Hierin werd dan geblazen en er ontstonden hogere en lagere tonen. Dit instrument werd ook gebruikt in de dienst des Heeren, tot lof van God. Nu kan een orgel ook misbruikt worden, tot oneer van God. Er kan iets gespeeld worden wat niet betaamt. Men kan ook oneerbiedig spelen door de psalmen maar af te raffelen. Dit kan niet tot eer van God zijn. Maar wanneer het dient tot begeleiding der zangers, en voornamelijk wanneer de snaren der zielen geraakt mogen worden, dan kan de Heere een orgel nog wel eens zo gebruiken, dat het hart erdoor aangedaan wordt. Dat was ook wel eens bij Job gebeurd. De Geest des

Heeren had dat orgeltje wel eens aangeblazen, zodat er een lieflijk geluid uit voort mocht komen, Gode tot lof en eer, Die hem uit zulk een grote nood en dood verlost had. Dan kan dat orgeltje wel eens zulk een geluid geven, dat ze uitroepen: 'Komt, hoort toe, o allen gij, die God vreest, en ik zal vertellen, wat Hij aan mijn ziel gedaan heeft.'

Maar nu was het andersom. Nu was zijn orgel geworden *tot een stem der wenenden*: het gaf een klagend geluid. Nu kan het zijn, dat er nog van die ware klagers in ons midden zijn, die hebben leren klagen vanwege hun zonden en vanwege de dagen der duisternis, waar zij in leven; die ook klagen vanwege het diep verval van land, volk en kerk, vanwege hun eigen huisgezin en ziende op de tekenen der tijden, hoe Gods lieve Geest zo geweken is. Welnu, voor die ware klagers, voor die treurige Sionieten is troost te vinden in Gods woord. De Heere zal aan hen gedenken.

Daarom hadden we gedacht, om met de hulp des Heeren tot u te spreken uit Psalm 137 en wel de verzen 1 t/m 6:

'Aan de rivieren van Babel, daar zaten wij, ook weenden wij, als wij gedachten aan Sion. Wij hebben onze harpen gehangen aan de wilgen, die daarin zijn. Als zij, die ons aldaar gevangen hielden, de woorden eens lieds van ons begeerden, en zij, die ons overhoop geworpen hadden, vreugd, zeggende: 'Zingt ons een van de liederen Sions'. Wij zeiden: 'Hoe zouden wij een lied des Heeren zingen in een vreemd land?'

Indien ik u vergeet, o Jeruzalem! zo vergete mijn rechterhand zichzelf! Mijn tong kleve aan mijn gehemelte, zo ik aan u niet gedenke, zo ik Jeruzalem niet verheffe boven het hoogste mijner blijdschap!'

Wij wensen dan met de hulpe des Heeren uw aandacht een ogenblik te bepalen bij: *De gevangen Sionieten te Babel.*

1. De wenende Sionieten.
2. De gehoonde Sionieten.
3. De verlangende Sionieten.

Om dan met een enkel woord ter toepassing met de waarheid tot onszelf in te keren.

1. De wenende Sionieten

De kinderen Israëls zijn door een hoge arm in Kanaan gekomen. Maar zij hebben het diep voor God verzondigd en daarom heeft de Heere hen meer en meer aan zichzelf overgegeven.

Als we ook naar ons vaderland zien, dan heeft de Heere ook Nederland uit de hand van Spanje verlost en heeft wonder op wonder doen horen. Maar we zien ook, dat Nederland God verlaten heeft en de Heere heeft Nederland daarom verlaten. We zitten samen op de puinhopen.

De Heere had nog lang geduld met de kinderen Israëls gehad: Hij had vele profeten gezonden. Toch was eenmaal de maat der ongerechtigheid vervuld en waren ze naar Babel weggevoerd. Nu was er onder de Babylonische gevangenen nog een overblijfsel naar de verkiezing der genade. Zie dit maar in een Ezechiël en in een Daniël; zie dit maar in de drie vrienden, in Ezra en in Zerubabel, die later weer teruggekeerd zijn. Zo waren er ook onder de Levieten en de priesters, die de Heere vreesden. Deze zaten nu aan de rivieren van Babel. Zij hoorden daar niet, maar door hun eigen zonden en schuld waren ze daar terecht gekomen. Nu schikten de meesten zich naar de

tijdsomstandigheden en deden met de Babyloniërs mee. Zelfs zijn er velen gebleven, die niet eens terug gegaan zijn, toen Kores het gebod gaf weder te keren. Zij waren reeds zover met de Babyloniërs verzwaagd, dat ze met hen naar de heidense gewoonten leefden. Anderen bleven er koud en onverschillig onder.

Ook nu leven we tezamen in een Babylonische verwarring. De Heere is met Zijn Geest van Nederland geweken. Zelfs vader Van der Groe heeft in zijn tijd reeds getuigd, dat de Heere op de drempel stond om Nederland te verlaten en dat er straks slechts een weinig vorm zou overblijven met de schors van de waarheid. Dat zien we duidelijk in onze dagen vervuld. Toch zal er te allen tijde, zolang als de Heere nog een volk hier op aarde heeft, een kerk in haar openbaringsvorm blijven. Dan zal het groot zijn, als we tot degenen mogen behoren, die in deze psalm beschreven worden.

Er was nog een overblijfsel, dat steeds wenende bevonden werd. Zij zaten daar wel, maar ze hadden geen rust. De geschiedenis vermeldt, dat de koningen van Babel hen kanalen lieten graven, om daarmee het land vruchtbaar te maken. Zij zaten als het ware in een concentratiekamp en werden er hard behandeld. Wanneer zij in het avonduur een ogenblik vrije tijd hadden, gingen zij zitten aan een van die kanalen of rivieren. Het moet zeer schoon geweest zijn bij die grote rivieren van Babel, welke zeer visrijk waren en waarlangs zeer veel boomgewassen stonden.

Doch hun ogen waren er als gesloten voor, want ze waren daar wenende. Ze hadden allen één pijn en één smart. En ze zochten elkaar nog op ook! Ja, degenen die dezelfde kwaal hebben, spreken ook graag eens met elkaar. Als er dan zijn die met een ernstige ziekte bezocht zijn, dan willen zij wel eens graag met mensen spreken, die dezelfde ziekte hebben. Ze zeggen dan: 'Hoe is het bij u? Och, ik heb daar zo'n pijn! Werkelijk, het gaat steeds meer achteruit. Zou er nog een middelje zijn tegen zulk een kwaal?' Maar als er geen kwalen zijn, kun je elkaar daarom ook niet ontmoeten.

Hier waren echter mensen, die wenende waren; hun ogen waren springbronnen van tranen. Waar vind je zulke mensen nog? Hoe komt het nu, dat er zo'n verbroekeling is in Gods Kerk? Wel, dat is, omdat er geen werk gedaan wordt, want het is nu een tijd om te wenen vanwege het diep verval van land, volk en kerk. Maar de wenende Sionieten, die de toestand zowel van land, volk en kerk, als van hun eigen leven aanvoelen, missen de mensen die de staat van elkaar aanvoelen. Dat kun je soms in het bidden of in het spreken merken. Dan zeggen ze: 'Datzelfde gemis, waarmee ik nu over de wereld loop, daar loopt die man of die vrouw ook mee'. Dat zijn nu ongeredde mensen, dat zijn nu vreemdelingen hier op aarde; die brengen hun dagen menigmaal wenende door.

Waarom wenen die Sionieten nu? Er zijn zoveel tranen, die geweend worden over de gevolgen van de zonden. Maar hier, aan de rivieren van Babel, worden tranen geweend vanwege de zonde en vanwege het feit, dat ze door eigen schuld in ballingschap verkeren. Gods woord zegt: 'Ook weenden wij, als wij gedachten aan Sion'. Ze hadden dus allen dezelfde gedachten. Als ze dan die rivieren zagen stromen, hebben ze wel eens uitgeroepen: 'Ach, dat onze tranen nu zo uit onze ogen mochten stromen, om voor God dag en nacht te bewenen de breuk van onze harten en dat we nu door eigen schuld in zulk een staat gekomen zijn'.

O, mijn geliefden, waren er nog zulke wenende Sionieten in onze dagen, er zou nog hoop zijn. En voor dezulken is nog moed, want dan zal God eenmaal de tranen van hun ogen afwissen. Maar waar worden nu nog tranen geschreid vanwege het diep

verval van land en volk? We kunnen wel te keer gaan over dit en dat en onszelf daarbij overslaan. Maar dat is nooit de bedoeling van onze oudvaders geweest en nooit de grondslag van Gods woord. Maar als Gods volk op zijn plaats zou komen, dan kwamen ze wenende bij elkander, wenende vanwege eigen zonden en schuld. Dan zouden ze het eerlijk moeten bekennen: 'Ik heb het het diepst voor God verbeurd en het diepst voor God verzondigd. Het is mijn schuld, dat God ons uit Israël verdreven heeft'.

O, wat zullen die Sionieten met elkaar gesproken hebben over wat ze in Sion hadden ervaren. Ze hebben schreiende tegen elkaar kunnen zeggen: 'Weet je het nog, dat de profeet Jeremia er was? Weet je het nog, dat de priesters de dienst des Heeren waarnamen? Maar ach, nu is de tempel verwoest en tot een puinhoop geworden. En dat door onze schuld, want God heeft niet anders meer kunnen doen. Is het nog geen eeuwig wonder, broeder, is het geen eeuwig wonder, zuster, dat God ons nog niet verteerd heeft?' En o, toen liepen de tranen, hoor! Ze vervolgden: 'Als we nu eens terugkijken naar de tijd van toen, ach, wat kon ik de Heere toen aan Zijn plaats laten. De Heere kon met zo'n veulen als ik ben, niet anders handelen. En daarom zitten we hier door onze eigen schuld, hier aan de rivieren van Babel'.

Ze dachten aan de tijden van voorheen, toen God nog met hen was, toen ze de stem des Heeren mochten horen door de mond der priesters en profeten. Maar ziet, die tijd was nu voorbij. Ze moesten het eerlijk bekennen: 'Eigen schuld, eigen schuld. God is vrij en wij hebben Hem op het hoogst misdaan'.

Het waren voornamelijk de Leviëten en de priesters die elkaar daar aan de rivieren van Babel opzochten. Zij hadden 'Ook andere tijden gekend. Zij waren in de tempel dienstbaar geweest tot eer van de God van Israël. Ook onder deze mensen was nog een overblijfsel naar de verkiezing der genade. Ze hadden een vreselijke tijd in Jeruzalem meegemaakt: de stad was ingenomen, de zwangere vrouwen waren opengesneden, hun kinderen waren verpletterd geworden en de Edomieten hadden zelfs in hun handen geklapt en gezegd: 'Ha, ha, dat gaat goed!' Zij wilden zeggen: 'Dat soort is altijd een pest geweest in de maatschappij. Ruimt ze nu maar op! Weg ermee!' Ja, verschrikkelijke dingen hebben ze meegemaakt.

Maar toch lezen we in Jeremia 50, dat de gevangen Sionieten door Jeremia nog zijn aangesproken bij de stadspoort. Deze profeet des Heeren heeft gezegd, dat ze toch niet altijd in Babel zouden blijven, maar dat God nog aan Zijn verbond zou gedenken en dat ze na een zekere tijd weer terug zouden keren. Wat hebben ze aan die rivieren van Babel nog meer gesproken? 'Weet je het nog, wat de profeet Jeremia gezegd heeft? We zullen nog eens terug mogen keren, hoor. Dat zal dan niet zijn vanwege onze waardigheid. Nee, dat zal alleen geschieden, omdat God aan Zijn verbond zal gedenken. Wat is God dan nog goed voor mensen, die waardig zijn om nooit meer uit Babel verlost te worden. We worden van de morgen tot de avond bespot, maar we kunnen toch niet met hen meedoen. Zij zeggen wel: 'Man, doe toch mee met ons en treur niet zo!' Maar toch kunnen we niet meedoen. We voelen ons hier niet thuis'.

En dáárom hebben ze hun harpen maar aan de wilgen gehangen. De Leviëten en de priesters gebruikten de harpen in des Heeren dienst, om tot lof van God te zingen. Ze stonden dan in de tempelgangen, tezamen met het volk, God te prijzen. Maar dat is nu voorbij. Ze hebben de harpen wel meegenomen. Misschien zijn ze daardoor wel door de Babyloniërs bespot en is het hun toegeroepen: 'Je had beter je geldkistje mee

kunnen nemen, want met je harp kun je geen geld verdienen!' Maar de Sionieten wilden er niet van horen. Het waren erfstukken van hun vader. En hadden ze met deze harpen de God van Israël niet groot mogen maken? Ze hadden er meer blijdschap in hun leven mee mogen ervaren, dan met al hetgeen de wereld biedt. En daarom hadden ze die harpen meegenomen.

Zijn er ook nu nog, die werkelijk die harpen mogen kennen? Zijn er nog, wiens snaren ook wel eens geraakt worden, bij wie dat door God geschonken geloof wel eens werkzaam is geweest, ziende op de grote Koning van Israël? Zijn er nog, bij wie de snaren der levende hoop wel eens werden aangeraakt, zodat ze hoop kregen op God en het met de dichter mochten instemmen:

*'Want Gods goedheid zal uw druk
Eens verwiss'len in geluk;
Hoop op God, sla 't oog naar boven;
Want ik zal Zijn naam nog loven?'*

Dan hadden ze tijden gekend, dat de liefde sterker was dan de dood, ja, harder dan het graf.

Daarom, de Sionieten konden van dat harpje geen afstand doen, maar ze konden er ook niet op spelen. Nee, daar was nu geen gelegenheid voor: ze zouden de klanken niet verstaan! Ach, het was net als bij Job: orgel en harp waren tot een klaaglied en tot een stem der wenenden geworden. Daarom waren de harpen aan de wilgen gehangen. Wilgen waren er genoeg. Zoals we wel weten, is een wilg erg buigzaam. Aan zulke bomen hangen ze de harpen op. En als ze de wind erdoor heen hoorden spelen, zeiden ze: 'Ach, daar hebben we vroeger wel eens bij gezongen en er Gods lof mee grootgemaakt. Wat was het toen aangenaam! Maar door onze zonden en schuld zitten we nu in Babel. Nu zitten we gevangen. Zullen we ooit nog thuiskomen? O, wat hebben we toch tegen God gezondigd!'

Mijn geliefden, nu kunnen we veel mensen vinden die, naar hun zeggen, bekeerd zijn. De één heeft dit, de ander heeft dat. Maar werkelijk wenende Sionieten vind je bijna niet meer. Als ik dan denk aan 30 of 35 jaar geleden. Toen vond ik er meer dan nu. Ik heb er dikwijls van Gods volk gezien, die hun ogen roodgeschreid hadden. Ik heb er in mijn familie gehad, aan wie ik wel eens heb gevraagd: 'Waar ween je nu om?' Het antwoord was: 'Vanwege het diep verval van land, volk en kerk, waarover donkere wolken gaan'. En als ik mijzelf niet bedrieg, dan is er een tijd geweest, dat God me erbij bepaalde dat ik Zijn woord zou moeten uitdragen in een tijd, waarin geen stem of opmerking meer zou zijn, maar ook, dat de Heere me als een keisteen zou stellen en als een koperen muur. Op deze wijze heeft de Heere mij erop voorbereid, dat we op rotsen zouden ploegen.

En als we zien, dat de verharding meer en meer toeneemt en dat er zo weinig ware, wenende Sionieten zijn, zouden we dan niet moeten wenen, o ware Sionieten, omdat de Heere geweken is uit ons vaderland? Zouden we niet moeten wenen, nu de regering met God of Zijn gebod geen rekening meer houdt, nu zij Gods geboden, Gods dag en Gods Naam lastert en nu zij ook de wet niet meer handhaaft? Zouden we niet moeten wenen, omdat er niet meer in Sion geboren worden? Zouden we niet moeten wenen, daar de Heere Zijn Geest zo inhoudt en dat er zo weinig doorbrekend werk is in het genadeleven? Zouden we niet moeten wenen, omdat er zoveel van Gods volk

opgenomen zijn in de triomferende Kerk en dat er slechts hier en daar nog één is overgeschoten als een nachthutje in de komkommerhof? Ach, dan zouden we wel dag en nacht moeten wenen en dat om eigen zonden en eigen schuld. We hebben zelf de deur opengezet voor het zwijn in het woud, opdat het alles zou omwroeten. We hebben de kleine vossen, die de wijngaard hebben bedorven, zelf toegelaten. Daarom zitten we nu op de puinhopen.

'Maar nee, daar moet u nu niet teveel over praten. Het is nog zó erg niet, werkelijk niet', zo wordt er gezegd. 'Kijk eens wat een grote hoop volk en wat een kerken! De een is nog groter dan de ander. En wat een bekeerde mensen! Wat een avondmaaltafels!'

Als het werkelijk allemaal vruchten van Gods Geest waren, konden we er verblijd mee zijn. Maar ik heb al zoveel van zulke mensen ontmoet, dat ik moest zeggen: 'Ach nee, dat is het niet'.

Met dezulken wil ik niet leven. Liever ga ik met die arme, wenende Sionieten om. En wanneer die nog meer mogen wenen en de breuk nog meer mogen voelen, dan ben ik daar jaloers op. Dan moet ik zeggen: 'Die gevoelt het nog, hoever hij van zijn plaats is. Hij voelt het nog, dat hij zijn eerste liefde heeft verlaten'. Juist dat gevoel mis ik nu zoveel. Maar toch kan er een heimwee in de ziel zijn, om mat plaatsje weer eens in te mogen nemen; om, gelijk de Israëlieten in onze tekst, wenende te zijn aan de rivieren van Babel en daar de harpen aan de wilgen te hangen, om te getuigen hoever we van God afgeweken zijn en om voor eigen hart en huis voor God in de schuld te mogen komen. Maar kort.

2. Het waren ook **gehoonde Sionieten**, waarbij we in de tweede plaats stil willen staan.

Toen de Sionieten daar bij de rivieren van Babel neerzaten, zal er wellicht iemand geweest zijn, die hen aansprak, want het was iets bijzonders. 'Wat voor een hoopje mensen zit daar nu? Wat doen die daar?' Wel, die zitten daar te wenen. 'Te wenen? Dat moeten ze niet doen! Het is toch geen tijd om te wenen? Wat een arme stumpers zijn dat! En ze hebben nog harpen bij zich ook! Kijk, ze hangen aan de wilgen! Kom, neem die harpen er eens af! Ga eens zingen!'

Welke personen spreken dit alles nu uit? Het wordt allereerst gezegd door de Babyloniërs, die hen gevangen genomen hadden, die de vrouwen vermoord en de kindertjes verpletterd hadden en die stad en tempel hadden verwoest. Door hen worden ze nu zo bespot en gehoond en gesmaad. Deze zeggen nu: 'Zing eens een lied!'

Denkt u het zich eens in. Velen hebben ook vrouw en kinderen. Er zullen hier ook wel zijn, die meer ervaring hebben dan ik, die hun man, vrouw of kind in het graf hebben liggen. Zij zullen het weten welk een pijn en smart daarover wordt omgedragen. Zelf weten we er iets van, daar we onze vader, moeder en broer hebben moeten verliezen. Dat is door ons hart heengegaan. Wanneer God ons niet had ondersteund, wij waren omgekomen. En als men dan in zulk een tijd zegt: 'Man, wat is dat nu met jou? Je moet niet zo in de put zitten. Je zit maar hele dagen moedeloos te wenen! Toe, je moet eens gaan zingen!', dan zouden wij zeggen: 'Man, ben je dwaas!'

Het zou nog erger zijn, wanneer iemand het zou zeggen, die zelf uw vrouw en kinderen vermoord had, die alles verwoest en alles in brand gestoken had. Wanneer u voor zulke mensen een versje moet gaan zingen, zou dat helemaal verschrikkelijk zijn. En ziet, niet alleen de Babyloniërs en de wereld, maar ook het juichend christendom

zegt in onze dagen tegen de wenende Sionieten: 'je moet niet zo zuchten. Neem het maar aan; grijp het maar!' Die juichende christenen hebben nog nooit hun ellende buiten God leren kennen, ook nooit die hartelijke vreugde in God ervaren, een vreugde door epen weg van afsnijding van eigen leven en het verliezen van eigen waarde. Zij durven zulke woorden spreken tegen hen, die het uit moeten wenen vanwege het diep verval van land en volk en die zeggen moeten: 'O God, we staan tegenover een stroom, waar we niet tegenop kunnen. O, we staan machteloos en zijn gebonden aan handen en voeten'.

Er zijn mensen, die zeggen dat zij de Geest hebben. Als zij iemand op bezoek krijgen, staan ze op en roepen: 'Halleluja, halleluja!' Ja, zó moet het nu volgens zulke mensen. Maar zo gaat het bij de wenende Sionieten niet, hoor. Als het oude volk eens uit het graf kon komen en de toestand van ons vaderland en van de kerk kon zien, dan zou het wenende moeten zeggen: 'Het was toen ver weg, maar, kinderen, u bent veel verder weggezonden'.

En ziet, gelijk het juichend christendom nu spreekt, spraken toen niet alleen de Babyloniërs, maar zelfs ook vele Joden. Ze zeiden: 'Doe maar een beetje mee. Doe maar wat water in de wijn, dan gaat het nog wel'.

Maar het waren vooral degenen die hen gevangen hielden, welke zeiden: 'Zingt ons een van de liederen Sions'. ja, van die liederen Sions hadden de gevankelijk weggevoerden wel gehoord. Er waren liederen ter ere van helden en ook van andere mensen. Zulke liederen hadden ze ook wel in Babel gehoord. Maar de liederen Sions waren bijzondere liederen, want die waren niet ter ere van mensen, maar ter ere van God. Die kwamen altijd de mens te vernederen en de vrije genade te verhogen. Zulke liederen konden ze nergens elders horen, want die had de Heere alleen aan Zijn volk gegeven. Zij waren alleen tot hun sterkte en hun troost en tot bemoediging op hun pelgrimsreis hier op aarde. En nu wilden de Babyloniërs hen die liederen onteigenen.

Nu kan het ook zijn - en nu ga ik even een stapje verder - dat Gods volk een tijd gekend heeft in het leven, waarin het werkelijk wel eens kon zingen: *'Ik zal eeuwig zingen van Gods goedertierenheên'*, of ook: *'God zal Sion bouwen door Zijn hand krachtig'*. Maar Gods volk kent toch ook een tijd, waarin de heidenen tezamen met de vrolijke christenen aan hen vragen: 'Kom, vertel nog eens, zoals je toen en toen gedaan hebt!' Maar zij kunnen dan niet. Ze zitten dan om eigen schuld in het dorre en de Heere verbergt Zijn aangezicht. Dan moeten ze hun dagen wenende doorbrengen. Met zulke tobbers kan dat juichend, dat genietend, dat bezittend christendom niet meedoen.

Maar ook die strijd van binnen! Zij zeggen: 'O, hoe wordt ik met een doodsteek door de vijanden getroffen'. Die vijanden zeggen: 'Je hebt geen heil bij God. Neen, want dan zou het nooit zo met u afgelopen zijn. Waar is de tijd toen u verlangde om ontbonden en met Christus te zijn? Dat was u toch zeer verre het beste? Waar is de tijd, dat u voor het slapen gaan vroeg: 'Heere, wilt U mij bewaren voor afzwervende gedachten in dit nachtelijk uur', en dat u met de Heere weer wakker werd? Ja, dat u zeggen kon: 'Ben ik wakker, zo ben ik nog bij U'. Waar is de tijd, waarin de liefdesuitlatingen soms zo sterk waren, dat u wel eens hebt moeten uitroepen: 'Heere, matig ze, want, werkelijk, ik kan ze niet meer dragen?' Maar waar bent u nu terecht gekomen? Nu bent u zo uitgedroogd en zo dor!'

Zij kunnen zelfs met de openbaring van de Middelaar in de ruimte hebben geweid en ook wel eens een gezicht op de Koning in Zijn schoonheid hebben gehad. Ja, zij

kunnen het ver gelegen Land wel eens gezien hebben. Het geloof kan hen wel eens opgetrokken hebben tot in het Land hierboven, zodat zij zelfs gemeenschap hadden met de triomferende Kerk. Maar nu zijn ze weer zo laag aan de grond gekomen en zien een openstaande schuld. Zij zien en ervaren, dat het recht nog niet is voldaan. Dan zitten ze daar aan de rivieren van Babel. O, nu zien ze zichzelf op de puinhopen van hun bestaan in de eerste Adam. Al hebben ze op die puinhopen die eeuwige Koning wel eens ontmoet, ze zijn echter nog niet in die eeuwige grondslag hersteld; ze zijn nog niet door de Vader vrijgesproken en hebben die vrijspraak nog niet ervaren in de verzegeling van God de Heilige Geest. O, daar ziet de ware bekommerde Kerk naar uit, daar verlangen ze naar en daar zuchten ze naar.

En dan dat gehoon van binnen! 'Het zal nooit gebeuren en het zal wel donkerder worden. Je zult het zien: je keert nog eens, gelijk een hond, tot zijn uitbraaksel weer. Je gaat de wereld nog weer in'. Soms moet men van binnen horen: 'Er is geen God'. O, dan kan men het zo benauwd hebben! Als er soms Godslasterlijke gedachten in het hart opkomen, dan zeggen ze van binnen: 'Dat kan nooit met genade bestaan. Werkelijk niet. Je komt nog eens als een huichelaar openbaar'. Dan kan men anderen zo gemakkelijk horen praten. Zij kunnen hun bekering altijd zo vasthouden! Dan zegt men wel: 'Als dat het is, dan is het bij mij fout, want ik kan mij niet anders zien, dan als een opengebroke stad. Het is nog een wonder, dat ik niet in de gevangenis zit. O, mijn hart is overal toe in staat en ik ben niet anders dan een samenknoping van ongerechtigheid'.

Zulk een ziel mag daar een ogenblik de smart over ervaren, want het nieuwe leven is het er niet mee eens, het zucht eronder. Zij moet wel eens zeggen: 'Ach Heere, zelfs een ware traan kan ik niet meer schreien'. Zij is dan jaloers op iemand, die zij ziet schreien. Zij erkent het dan: 'Dat zal wel waarheid zijn, maar ik ben zo hard als een steen, en een diamant is er niets bij. Ach, hoe kom ik ooit nog tot God bekeerd'.

Maar zelfs bij degenen, die de vrijmakende daad hebben mogen ontvangen, kunnen tijden komen, waarin ze het ook moeten inleven, dat hun ziel zo aan het stof kleeft, dat ze de grond uit de weldaden verliezen en dat zede Weldoener zo moeten missen.

Ik heb het een oud geoefend kind Gods eens horen zeggen: 'Bekeer me toch, zoals U al Uw volk bekeerd hebt'. Toch had hij in de dadelijkheid de tweede Persoon voor eigen hart en leven leren kennen. Het worden mensen, die weer onbekeerd worden, in de stand van hun leven, in de weg van heiligmaking. Zij roepen uit: *'Heilig mij, heilig mij; ik moet heilig zijn als Gij!'*

Als zij het goede willen doen, ligt het kwade hen gedurig bij. Zij worden steeds onbekeerder en armer in zichzelf. En dan die aanvallen van de vorst der duisternis! Zij worden gehoond door de duivel, maar ook door de wereld. Natuurlijk, want zij horen hier niet. Zij worden gehoond zowel van de goddeloze, als van de vrome wereld. Zij zijn gewonde Sionieten. Men roept ze toe: *'Ha, ha! Gij hebt geen heil bij God'*. Wat kan dan de hel van binnen juichen: 'Dat loopt geheel verkeerd met u af!'

Maar wat antwoordden de Sionieten op dit alles? Zij zeiden: 'Zouden wij een lied des Heeren zingen in een vreemd land?'. Hoe kan dat, nu we in zulk een toestand zijn en om eigen schuld hier gevangen zitten? U hebt onze vrouwen en kinderen vermoord, stad en tempel verwoest, hoe zouden we dan een lied des Heeren kunnen zingen? Het woord 'HEERE' staat met grote letters. Het is dus een lied van Jehovah, een lied ter ere van die grote Koning. De Sionieten roepen het uit: 'O, u kunt zich niet in onze smart verplaatsen, maar ook niet in onze blijdschap. Er is toch een heimwee in onze

harten. Dat lied kunt u ons niet onteigenen. U kunt met ons doen wat u wilt, ons in stukken slaan, maar die liefde Gods vergaat nooit. Neen'.

En daarom blijven we hier liever treuren, dan dat we mee zouden doen met spotten of met Gods naam onteren door over de breuk heen te werken. Dat kunnen we niet. Daarom: 'U kunt tegen ons zeggen wat u wilt, maar hier kunnen we nooit aan toegeven. Hoe zouden wij dat kunnen? Hoe zouden we een lied des Heeren kunnen zingen ter ere van een afgod? Een lied van God, Die zo goed voor ons geweest is, maar tegen Wie we gezondigd hebben?'

'Hoe zouden we een lied zingen hier in zulk een vreemd land? Wij zijn vreemdelingen hier in Mesech; we horen hier niet. Wij zitten hier om eigen zonden en eigen schuld. Hier moeten wij de smart ervaren vanwege ons veraf-leven van de levende God. Daarom zitten we hier te wenen. God heeft de zonden van Zijn knechten gevonden. We willen die God niet tot oneer zijn door hier te zingen. Wij zullen onze harpen laten hangen en niet meer opnemen'.

3. Maar om niet te lang te worden, wilden we nog kort iets van ons derde punt zeggen: de verlangende Sionieten.

De Sionieten zeggen nog iets anders: 'Indien ik u vergeet'. Dat is persoonlijk. Het geldt niet die of die, neen, het geldt de spreker zelf. 'Indien ik u vergeet, o Jeruzalem!' Het is onmogelijk om die stad te vergeten: Jeruzalem, de stad des groten Konings; Jeruzalem, de stad des vredes; Jeruzalem, waar de Heere Zijn tempel had laten bouwen en waar de dienst des Heeren was. Immers, in de tempel zag alles op die dierbare Koning der koningen, Die alle schaduwbeelden zou vervullen. Het bloed werd gestort tot rechtvaardiging en tot heiliging. Ook zag men in Jeruzalem gedurig rook opstijgen, als een liefelijke reuk ter ere Gods.

94

De Sionieten roepen het uit: 'Zie, dat Jeruzalem kunnen we niet vergeten, want wij zijn inwoners van die stad; daar zijn wij geboren'. En daar komt het voor ons allen op aan: of we geboren zijn in Sion, of we geboren zijn in dat geestelijk Jeruzalem en of we wedergeboren zijn tot een levend geloof. En zij, die nu werkelijk geboren zijn in dat geestelijk Jeruzalem, bedoelen ook de eer van dat Jeruzalem en hebben de Koning van Jeruzalem lief, Zijn onderdanen en Zijn instellingen. Zij moeten het als hun eigen schuld ervaren, dat die instellingen om hun eigen zonden krachteloos zijn geworden, dat de harpen geen lieflijk geluid meer kunnen geven en dat alles zo verbrokkeld en als het ware uiteen gereten is. Daarom zeggen ze: 'Indien ik u vergeet, o Jeruzalem! zo vergete mijn rechterhand zichzelf!' Ze deden als het ware een eed. Zij zwoeren als het ware bij de levende God: 'Zoals ik mijn rechterhand niet kan vergeten, zo kan ik ook God niet vergeten'.

Waarom konden ze Hem niet vergeten? Wel, omdat God hen niet vergat. Zij hadden God lief, omdat God hen eerst had lief gehad. Er lag een band in hun ziel, waardoor ze aan de troon der genade gebonden werden. Want, al waren ze verstoken van stad en tempel, ze waren niet verstoken van de Geest der genade en der gebeden. Daarom waren ze gelijk Daniël, die zijn vensters opende naar Jeruzalem. Daniël kon het ook zeggen: 'Indien ik u vergeet, o Jeruzalem, zo vergete mijn rechterhand zichzelf!'. De drie jongelingen konden Jeruzalem ook niet vergeten en de God van Jeruzalem zeker niet. Daarom konden zij dat beeld niet aanbidden en daarom zeiden ze: 'Koning, de Heere is machtig om ons te verlossen, want Hij is een almachtig Koning. Dat Hij ons in Babel gebracht heeft, is door onze eigen schuld. Het is niet, dat Hij onmachtig is ons te bewaren, maar dit is nu de tuchtroede, de kastijding. Ja, Hij is machtig om ons

te verlossen, maar als Hij het niet zou doen, is Hij evenwel rechtvaardig, want wij zitten rechtvaardig hier in Babel. Wij zullen toch uw beeld niet aanbidden; dat durven we niet. En wij zullen niet ter ere van uw god gaan zingen en met onze God gaan spotten; dat kunnen we niet. Dan maar liever de oven in'.

En dacht u, dat God hen dan beschaamd uit zou laten komen? Dat moet u niet denken. Dezulken gaan zeggen: 'Mijn tong kleve aan mijn gehemelte, zo ik aan U niet zou denken. Wij zijn maar stof en zijn gelijk een worm, maar om tot oneer van God te zingen en Zijn lieve naam te misbruiken, neen, dat kunnen we niet'. De overgave des harten en de liefde Gods is in hun hart uitgestort, zodat ze kunnen getuigen:

*'O Heere, naar Uw grote goedheid vermaard,
zijt Gij het Die mijn ziel bewaart'.*

Het is biddag vandaag. Zijn er nog zulke wenende Sionieten, die aan de Koning van gedenken en die, vanwege de breuke Jozefs, wenende de aarde bewandelen? Zijn er nog, die gehoond worden door de wereld en door het bezittend en juichend Christendom, dat God en de wereld samen kan dienen? Die kan ik toch bemoedigen. De Heere zal hen op Zijn tijd naar Jeruzalem terugbrengen. Hij zal aan Zijn verbond gedenken. Hij zal Sion stellen tot een lof op aarde. En Hij zal ze opnemen van het aardse Jeruzalem in die hoge Stad.

De Sionieten vervolgen: 'Indien ik u vergeet, o Jeruzalem, zo vergete mijn rechterhand zichzelf! Mijn tong kleve aan mijn gehemelte, zo ik aan u niet gedenke, zo ik Jeruzalem niet eerheffe boven het hoogste mijner blijdschap!'. Nu moet u niet denken, Babyloniërs, dat wij nooit blijdschap zouden hebben. Wij moeten wel dikwijls onze dagen hier wenende doorbrengen, verkerende in de duisternis vanwege onze zonden en omdat God ons verlaten heeft, daar wij God verlaten hebben. Ook nu hebben we weinig leven aan onze ziel, dat moeten we eerlijk zeggen. Maar toch kennen wij blijdschap. Uw blijdschap mag u wel houden, hoor. Spring maar vrij, spring maar hoog voor de goden, die u gekozen hebt. Maar de wereld gaat voorbij met al haar begeerlijkheden. Maar zou ik dan Jeruzalem niet verheffen boven het hoogste mijner blijdschap? O, die blijdschap in God, die met ootmoed en zielsvernedering gepaard gaat! Dat is een blijdschap, die de wereld niet kent. Dat is een blijdschap in hun Koning. Het gaat daarbij niet om de weldaden, want daar waren ze door hun zonden zo van verstoken, maar het gaat om de Koning. Nu was de hoop levend en nu benauwde God ze nog met Zijn eeuwige Geest. Hun blijdschap was alleen gericht op die Koning en op Zijn heilsweldaden. Daar trok zich al hun lust en liefde heen; daar alleen verlangden zij naar.

Nu kunnen er tijden zijn in het leven van Gods volk, dat het erg donker is en dat toch die snaren van binnen aangeraakt kunnen worden. Dan zeggen ze het met Mozes, dat ze hun dagen liever met dat volk van God wenende willen doorbrengen, dan voor een tijd de genieting der zonde te hebben. Dan zitten ze liever wenende aan de rivieren van Babel, dan dat ze meedoen met de wereld of met een Moab van de tijd. Neen, laten dan de goden van deze tijd verblijd zijn met hun poppen, wij kunnen alleen maar blijdschap hebben met dat Jeruzalem dat hierboven is, om daarin alleen Gods lof te bedoelen. Hem mogen zij tot hun grootste blijdschap bezitten hier op aarde. Hoger verlangen ken ik niet, dan de gunst van God te mogen bezitten. Daar strekt zich dan

ook al mijn liefde heen, al moet ik dat vaak wenende doen. Toch strekt zich die liefde uit tot de grote Koning. Ik zie toch door het geloof dat brandoffer te Jeruzalem, dat koperen wasvat. Ik heb hope, door Hem alleen op- en aangenomen te worden, gewassen en gereinigd in dat bloed. Ik zie ook dat gouden Reukaltaar aan de rechterhand des Vaders, Dat de gebeden van Zijn volk steeds heiligt. Daarom strekt zich al mijn blijdschap naar Hem uit. Ziet, dat is nu de ware blijdschap, die alleen maar blijdschap genoemd kan worden. De arme, wenende Sionieten, die hier gehoond en gesmaad worden, willen dat verlangen en die begeerte, welke sterker zijn dan de dood, voor heel de wereld niet verliezen. Want God zal hun druk eenmaal verwisselen in geluk.

Zingen we daar nog even van uit Psalm 138 het derde en het vierde versje.

Toepassing.

Mijne Geliefden, wij hebben een ogenblik stil mogen staan bij de wenende Sionieten aan de rivieren van Babel, welke weenden vanwege hun eigen zonde en schuld. Nu kan er geen biddag zijn zonder tranen en er kan geen werkelijke verootmoediging zijn, die buiten het hart omgaat. Ach, nu moeten we toch eerlijk met elkaar omgaan: waar nu nog tranen geweest vanwege de zonden en omdat we de Heere kwijt zijn? God is ver geweken van ons vaderland en van Zijn Kerk. Wij zitten samen ineen Babylonische verwarring. Velen strijden nog wel op de puinhopen, doch slechts weinigen wenen. Daarom worden we niet geholpen. En toch is het noodzakelijk dat degenen die de voetstappen van de Koning mogen drukken, hun kruis opnemen en Hem volgen. De Heere Jezus heeft hier op aarde een weg moeten bewandelen van hoon en spot en van verachting. De ware discipelen van Hem hebben geen andere weg te verwachten, want een dienstknecht is niet meerder dan zijn Meester.

Maar wanneer we nu nog behoren tot die Babyloniërs, welke tot dat arme volk zeggen: 'Zing nu ook eens een lied; speel nu nog eens! Dat hebt u vroeger in de tempel toch ook gedaan?', dan moet u toch voorzichtig zijn. Waarom? Daar zal ik u een voorbeeld van geven.

In Gods woord lezen we van een wenende Sioniet, die door zijn eigen zonden en schuld in een hachelijke toestand gekomen was. Het is Simson. Hij zat in de gevangenis met uitgegraven ogen en de Filistijnen wilden nu met hem spelen. Hij werd voor de spottende menigte in de tempel van Dagon gebracht. Dacht u dat hem dat niet ter harte ging? God raakte een snaar van zijn harp aan. De liefde Gods, in zijn hart uitgestort, veroorzaakte pijn. God had hem verlaten om eigen schuld. Hij had de scheiding in moeten leven en de smart erover had hij gevoeld. Nu werd deze wenende Sioniet gehoond, bespot. Maar daar moet u mee oppassen, want hij kon ook zeggen: 'Indien ik u vergeet, o Jeruzalem, zo vergeet mijn rechterhand zichzelf! Mijn tong kleve aan mijn gehemelte, zo ik aan u niet gedenke, zo ik Jeruzalem niet verheffe boven het hoogste mijner blijdschap?' Daarom vroeg hij aan die grote Koning van dat eeuwige Jeruzalem: 'Heere, Heere, gedenk toch mijner, en sterk mij toch alleenlijk ditmaal, o God! Hier wordt Uw Naam gelasterd. Het is mijn schuld Heere, maar gedenk nog aan Uw Naam en aan Uw eeuwig verbond. Dat ik mij met een wrake voor mijn twee ogen aan de Filistijnen wreke. Want o, dat ze U bespotten doet me toch zo zeer. Mag ik dan nog één daad doen tot eer van Uw grote Naam?'

Dan mag Simson tenslotte tegen de pilaren steunen en trekt hij ze naar zich toe. Al de spotters, die op het dak zijn en die eronder zitten, sterven en zijn in een ogenblik in de hel.

Daarom zal de Heere toch voor Zijn volk en Kerk zorgen, al zijn ze, zoals in onze dagen, ver van hun plaats. Dat volk moet wenende zijn dagen doorbrengen, vanwege het diep verval. Alles wat rondom en in hen is zinkt weg. Toch zal de Heere voor hen zorgen wat de tijd en wat de eeuwigheid betreft.

We gaan weer scheiden. We hebben het woord weer mogen bedienen. Hoe meer we dit doen, hoe meer we gevoelen hoe onbekwaam we ertoe zijn, vooral nu we in een tijd leven, waarin Gods Geest zo ver geweken is. Het gaat er niet om een boeiende redevoering te houden. Het gaat om de pit en het merg. Daarom konden we niet anders doen, dan u bepalen bij deze wenende Sionieten.

Daarom, *o land, land, land, hoort des Heeren Woord*. Wanneer de maat der ongerechtigheid vervuld zal zijn, zal de Heere het oordeel gaan voltrekken. Daarom zal het einde vreselijk zijn, wanneer God Nederland zal gaan bezoeken met de fiolen van Zijn gramschap. Maar nu leeft u nog onder de lankmoedigheid Gods.

Vaders en moeders, jongelingen en jonge dochters, kinderen, nog werkt de Heere aan uw zielen. Hij stelt u de dood voor in de eerste Adam. Vliedt, vliedt voor de toekomstige toorn! Hij stelt u ook nog voor de enige Weg der behoudenis, om alleen langs een weg van het ware bukken en van waar berouw en boete tot Hem weder te keren. Wanneer de dood gekomen is, zal het te laat zijn. Daar is nog het woord tot u: 'Keert weder, gij afkerige kinderen'. Nog roept de Heere als het ware van de hemel: 'Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde! want Ik ben God en niemand meer'.

O, wat zal het zijn om onder deze waarheid verloren te gaan. Het zal niet meevallen voor allen, die op deze dag Gods woord gehoord hebben. Vaak is het in onze ziel: 'Zeg het ze aan, zo zij het horen zullen of niet, gij hebt uw ziel vrij gemaakt'. Wij komen hier veel aan tekort en toch moeten we wel eens wenen vanwege de hardigheid des harten. Het is zo ploegen op de rotsen. Wanneer men als landbouwer zo veel moeite deed om de gewassen te kweken met zo weinig resultaat, was men zo uitgeboerd. Dan hield men er gauw mee op.

Ik ben jaren landbouwer geweest en werd door God buitengewoon gezegend, vooral in de laatste jaren. Maar nu moeten we dikwijls zeggen: 'Heere wat een zwaar werk moeten we nu doen. ja, het is paardenwerk'. Wanneer God ons er niet bij ogenblikken de kracht toe verleende, als Hij ons bij tijden geen teken van Zijn gunst liet zien, was het een onmogelijk werk. Is het niet een zeldzaamheid geworden, dat God er nog eens één bekeert? Hoe zelden wordt het gehoord, dat er een snaartje geraakt wordt, dat Sion weën gekregen heeft en dat er nog doorbrekend werk is?

Het is wel verblijdend als de Heere weer eens moed geeft en dat Hij zegt: 'Verkondigt gij maar wet en evangelie en laat de uitkomst aan Mij over; Ik zal er voor zorgen; Ik sta er borg voor. Straks komt de afrekening. U moet nu getrouw zijn'. En wanneer wij getrouw zijn, dan zal de Heere zeggen: Wel, gij goede en getrouwe dienstknecht, over weinig zijt gij getrouw geweest; over veel zal Ik u zetten'. Dat hadden zij niet verwacht, want in hun eigen ogen zijn ze ontrouwe dienstknechten.

O, wat zijn ze over weinig getrouw geweest; wat hebben ze het gewicht der zielen weinig gevoeld. Er zijn veel leraren, die het gewicht in 't geheel niet aanvoelen en de zielen naar de bloemhoven jagen. Vader Brakel zegt: 'Weet u waar u het aan voelen kunt en weten kan, dat God u geroepen heeft tot zulk een gewichtvol werk? Dat de zielen op uw hart gebonden worden'. Dat kan wel eens zo zwaar bij mij wegen, dat ik wel eens uitroep: 'O God, als U het niet een weinig van mij afneemt, zal ik er nog

onder verteren, want straks zal ik voor U moeten verschijnen. De ene keer heb ik teveel gezwezen; de andere keer teveel gesproken. O, wat ben ik toch een ellendig schepsel. Ben ik nu een man, die de zielen moet dragen? O God, geef mij toch de genade en kracht, want anders bezwijk ik eronder'.

Maar dit is ook waar: dat het mijn grootste blijdschap zou zijn, als we mochten zien, dat Jeruzalem tot een lof op aarde gesteld werd, dat er nog in Sion geboren zouden mogen worden en dat u werkelijk een wenende Sioniet hier op aarde mocht worden. Wenende vanwege uw zonden en schuld; wenende vanwege het Godsgemis in die ware droefheid naar de levende God. Maar ook op Gods tijd wenende van blijdschap, wanneer de Heere al uw hoop in uzelf deed vergaan en wanneer u aan het einde van uw eigen werk mocht komen. Dat u dan die grote Koning mocht aanschouwen, Die daar borgtochtelijk en plaatsbekledend voor Zijn volk heeft voldaan. O, dat is een blijdschap om nooit te vergeten. Het kan wel eens ver weg zijn in het leven van Gods volk, maar dan moeten ze het toch uitroepen: 'Indien ik u vergeet, o Jeruzalem, zo vergete mijn rechterhand zichzelf!'

Daar behoorde mijn plaats te zijn, om Hem te verheffen en om Zijn Naam groot te maken. Dat kan mij toch wel eens tot verlustiging zijn, om die enige Naam uit te dragen. O, Hij is de dierbaarste, Hij is de Schoonste van alle mensen. Mocht u Hem leren kennen, dan zou u Hem nooit meer vergeten. Waarom niet? Omdat Hij Zijn Kerk niet vergeet. Dat wordt het eeuwige wonder, dat Zijn Kerk Hem niet vergeet. Want zij hebben Hem gezien in Zijn schoonheid en in Zijn dierbaarheid. Toen konden ze al wat op de wereld was, verzaken. Toen konden ze uitroepen: 'Wien heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde'.

Jong en oud, groot en klein, we gaan weer een jaar tegemoet. Wie weet wat er gebeuren zal. Dit kan ik u wel zeggen: dat er tussen biddag en biddag weer mensen zullen worden weggenomen. Dat zullen niet alleen ouden van dagen zijn, want de dood neemt zowel de een als de ander weg. Heeft God ons ook in het afgelopen jaar niet geslagen? Wij hebben echter geen pijn gevoeld. Het zou kunnen dat u voor het einde van deze biddag in de eeuwigheid bent. En als u dan hier geen biddag hebt leren kennen en geen ware bidder voor God bent geworden, als u nooit een wenende, gehoonde, verlangende en uitzierende Sioniet geworden bent, dan zal uw plaats een eeuwig ach en wee zijn. God mocht u nog bekeren vóór het voor eeuwig te laat is.

Nog bent u daarvoor in de mogelijkheid. Er is geen zondaar te groot of te oud. Al had u al de zonden van Adam en zijn nakroost samengebonden, dat bloed van Jezus Christus reinigt van alle zonden.

Maar volk van God, gewikkeld in de strijd tegen een driehoofdige vijand, waarin u menigmaal denkt om te komen, het is. een bange tijd. Vroeger kon het ene kooltje het andere nog wel eens aansteken, maar nu liggen de kooltjes meest nog zo verward uit elkaar. Maar nochtans: in één zaak zijn ze het toch met elkaar eens. Ze kunnen God niet missen. Ze kunnen. Zijn gemeenschap niet missen. Daarom moeten ze hierin overeenstemmen en wenende bij elkaar gaan zitten. Ze kunnen het niet doen met een beschouwing van de waarheid. Ze kunnen het niet doen met hetgeen gebeurd is. Daarom moeten ze stilzitten en vertrouwen; daarin zou hunlieder sterkte zijn. Al wordt u dan gehoond en bespot door de wereld, het is maar voor een ogenblikje. Laat ze spotten, laat ze honen. Na de druk en na al de moeite en ellende, is het eeuwige leven u bereid door de Koning. Dan zult u toch in dat Jeruzalem komen. Het aardse

Jeruzalem is verwoest vanwege de zonden, maar het hemelse Jeruzalem, die stad, waarvan God de Kunstenaar en Bouwmeester is, zal nooit verwoest worden, niet één steen zal daar schade lijden. Daar is uw plaats reeds bereid door uw oudste Broeder. En straks zal heel de Kerk binnen zijn. Dan zal God alles en in allen zijn. Daar hoeft geen biddag voor het gewas gehouden te worden en geen biddag voor land en volk. Daar zullen wij eeuwig God loven en prijzen, omdat Hij het heeft gedaan.
Nu dan, vertroost elkander met deze woorden. Amen.

Onze slotzang zij van Psalm 122 het 3^e versje.

Ontvang de zegen des Heeren en gaat heen in vrede.

***De Heere zegene u en behoede u.
De Heere doet zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig.
De Heere verheffe Zijn aangezicht over u en geve u vrede.
Amen.***

2. Christus, een Schuilplaats voor Zijn volk

Zingen: Psalm 32:4

Lezen: Jesaja 32

Zingen: Psalm 63 : 1 en 2

Zingen: Psalm 36 : 3

Zingen: 118:7

Onze hulp en onze verwachting, in spreken en luisteren beide, zij in de Naam des HEEREN, Die hemel en aarde gemaakt heeft, Die trouwe houdt en Die eeuwig leeft en Die nooit laat varen de werken Zijner handen. Amen.

Geliefden, genade zij u en vrede van God den Vader en van Jezus Christus, den HEERE, in de gemeenschap des Heiligen Geestes. Amen.

Laat ons thans trachten om het aangezicht des Heeren te zoeken.

GEBED

En zetten we thans onze godsdienstoefening voort door met elkander te zingen van de 63ste Psalm, en daarvan het 1ste en het 2^e versje.

Mijn geliefden.

We lezen in 1 Samuël 22 vers 1: 'Toen ging David van daar, en ontkwam in de spelonk van Adullam. En zijn broeders hoorden het, en het ganse huis zijns vaders, en kwamen derwaarts tot hem af.'

We weten allen, dat David een type van de Middelaar geweest is, en dat zowel in Zijn vernedering, als in Zijn verhoging. De naam David betekent 'beminde'. Zo is Christus de Beminde des Vaders, want de Vader heeft getuigd toen Christus hier op aarde wandelde: 'Deze is Mijn geliefde Zoon, in dewelke Ik Mijn welbehagen heb; hoort Hem.' David is driemaal gezalfd. Zo ook Christus. David is door zware strijd tot de troon gekomen. De strijd van Christus is zo zwaar geweest, dat Hij alleen, God en Mens zijnde in één Persoon, die heeft kunnen dragen en doordragen, om een eeuwige gerechtigheid voor Zijn volk te verwerven. David was reeds gezalfd tot koning over Israël.

Maar nu was hij in zulke omstandigheden gekomen en zó in het ongeloof verstrikt geraakt, dat hij uitriep: 'Nu zal ik nog één dezer dagen in de handen van Saul omkomen.' Daar heeft het geloof, dat louter berust op conclusies en dat niets anders is dan een historieel geloof, geen last van. Mensen met zulk een geloof kunnen geloven wanneer zij willen. Maar Gods Kerk zal ervaren, dat het ware zaligmakende geloof alleen een gave Gods is. Ook de oefening ervan is alleen door Gods Geest, opdat ze zich steil en diep afhankelijk zullen weten van die Heilige Geest. Zij mogen het dan ervaren, dat ze zonder God niet anders kunnen doen dan het steeds maar bederven. Zo is het bij David ook. Toen David zich had verscholen temidden van de Filistijnen, vonden de knechten hem en brachten hem tot Achis. Deze zei, toen David als een krankzinnige voor hem stond: 'Heb ik razenden gebrek?'

Maar om kort te zijn, David is tenslotte in de spelonk van Adullam terecht gekomen. De naam Adullam betekent: 'gerechtigheid des volks'. Daar in de eenzaamheid is

David door God op zijn plaats gebracht. Daar heeft hij psalm 34 gedicht. U moet die psalm maar eens lezen. Hij is daar in het volle geloofsvertrouwen terecht gekomen. Lees vooral psalm 57, een gouden kleinood van David, als hij voor Sauls aangezicht vlood in de spelonk. En wanneer hij daar dan als een arme schuldenaar verkeert, roept hij uit: 'Deze ellendige riep, en de Heere hoorde; en Hij verlostte hem uit al zijn benauwdheden.'

Dat kon David niet aan zichzelf toeschrijven, dat hij het er zo goed had afgebracht. Neen, hij moest het toeschrijven aan dat eenzijdige, vrije en soevereine werk van God. De Heere had naar zo'n wegloper, naar zo'n albederver weer omgezien. Dat bracht hem in de laagte, vanwaar hij kwam uit te roepen: 'De jonge leeuwen lijden armoede en hongeren; maar die den Heere zoeken, hebben geen gebrek aan enig goed.' En dan wil de Heere Zelf het ganse huis zijns vaders neigen, zodat zijn broeders tot hem kwamen in de woestijn, in die diepe spelonk van Adullam. Volgens de beschrijvingen is deze spelonk er nu nog en verschillende onderaardse gangen zijn er in te zien. Zo weet de Heere ook de harten van de vijanden te onderwerpen. Dat waren nu zijn broeders, die eens, gelijk Eliab, gezegd hadden: 'Ik ken uw vermetelheid, en de boosheid uws harten wel; want gij zijt afgekomen, opdat gij de strijd zaagt.' Maar nu neigt de Heere hun harten om tot David te komen. Zo zullen ook al de geestelijke broederen van die eeuwige oudste Broeder, zo vernederd en verootmoedigd worden door de levendmakende kracht des Geestes, dat ze door genade de toevlucht tot die meerdere David en tot Zijn gerechtigheid mogen nemen. Van nature zijn ze vijanden van God, ja, kinderen des toorns, gelijk al de anderen.

Tot hem vergaderde zich alle man, die benauwd was. Nu zijn er velen benauwd voor de straf. Dat was Ezau ook en voornamelijk omdat hem de zegen ontgaan was. Hij schreeuwde met een bittere schreeuw. Wat had ook een Judas het benauwd. Weet u waarom die man het zo benauwd had? Hij kon geen Judas worden. Saul kon ook geen Saul worden. Er is Goddelijke genade toe nodig, om een helwaardig zondaar voor God te worden, om alle waarde voor God te verliezen en om echt benauwd daarover te zijn. Zulk een mens is benauwd omdat hij God kwijt is en de gemeenschap Gods zo mist. Zo één gaat naar de Heere dorsten, gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen.

Ook degene, die een schuldeiser had, vluchtte tot David in de spelonk. Zijn er hier ook nog, die niet alleen een schuldbrief, maar ook een dreigbrief thuisgekregen hebben? Zijn er nog, die het inwendig gewaar geworden zijn, dat ze geen kwadrantpenning hebben om te betalen? Zoals Saul die mensen verdrukte en benauwde, zo zal ook de Heere die levendgemaakte zielen onder de druk brengen en ze alzo door de tuchting der wet doen verstaan, dat door de werken der wet geen vlees voor God gerechtvaardigd wordt. Ziet, dan zal al ons koopgeld op de markt der vrije genade niet gangbaar zijn, opdat we als een gans verslagen en boetvaardige zondaar uit al onze rustplaatsen gedreven zullen worden tot de ware Adullam: *de Gerechtigheid des volks.*

Ook kwamen tot hem allen, die bitterlijk bedroefd waren. Ach, er wordt veel geschreid. De één schreit om het verlies van zijn moeder, de ander om het verlies van zijn vader. Ouders schreien om het verlies van hun kinderen. Wat zijn er niet een tranen op aarde. Maar hoe weinig tranen worden er geschreid, die in Gods flessen vergaderd zullen worden. Dat zijn ware tranen van boetvaardigheid, ware tranen van schulderkennis, ware tranen naar de gemeenschap Gods, ware tranen van

verwondering, dat men nog een plaats op aarde mag innemen. De tranen, die in Gods fles vergaderd worden, zijn ook tranen van aanbidding, als men verwaardigd mag worden, om in de spelonk van Adullam geleid te worden met verlies van al zijn eigengerechtigheid en alle eigen waarde. In die Spelonk mogen ze die eeuwige David aanschouwen, want ook daarin is David een type van de Middelaar, Die de Koning der gerechtigheid is.

In verband met het houden van des Heeren Avondmaal, als God het nog geeft, zouden we uw aandacht met de hulpe des Heeren daarbij willen bepalen. Mocht het zijn tot beproeving dergenen, die denken daartoe gerechtigd te zijn, opdat ze met David mochten bidden: 'Doorgrond mij, o God, en ken mijn hart; beproef mij, en ken mijn gedachten. En zie, of bij mij een schadelijke weg zij; en leid mij op de eeuwige weg.' We hebben maar één ziel en als we die ene ziel bedriegen, misleiden en verliezen, dan hebben we alles verloren. Onderzoekt uzelf nauw. Mocht de Heere ons ook verwaardigen met licht van Boven, om het kleinste dat van God is, niet weg te slaan. Maar geve Hij ook, dat wij al het schijn van het zijn. mogen onderscheiden.

Wij hadden dan gedacht uw aandacht een ogenblik te bepalen bij hetgeen u is voorgelezen uit Gods dierbaar woord, en wel uit Jesaja 32 en daarvan het 2^e vers, waar Gods woord en onze tekst aldus luidt:

'En die Man zal zijn als een verberging tegen de wind en een schuilplaats tegen de vloed, als waterbeken in een dorre plaats, als de schaduw van een zware rotssteen in een dorstig land.'

Wij wensen u te bepalen bij Christus, de Schuilplaats voor Zijn volk, en dan:

1. Een enige Schuilplaats.
2. Een veilige Schuilplaats.
3. Een verkwikkende Schuilplaats.

om dan met een enkel woord ter toepassing met de waarheid tot onszelf in te keren.

Jesaja wordt de evangelist van de oude dag genoemd. Hij legde de enige Borg en Middelaar als grondslag voor Gods Kerk neer, want hij zegt eigenlijk door heel zijn profetie heen: 'Ziet, er zal een Koning komen, Die regeren zal in gerechtigheid'. Dat woordje 'ziet' wil zegen: 'O, let er toch op!'. Dat woord geldt ook voor ons, want van nature zijn we tezamen blind voor het nameloos gevaar. Wij zijn van nature allen getrouwe onderdanen van de koning der duisternis. We zijn hem toegevallen en worden geblinddoekt weggevoerd naar het eeuwig verderf. Dit willen we u in het kort trachten duidelijk te maken.

De mens is gelijk een man, die achtervolgd werd door een dol geworden kameel. Hij vluchtte en sprong in een put. Maar op de bodem van de put was een tijger, die hem met opengesperde muil opwachtte. Nog net kon hij een tak grijpen van een overhangende struik. En ziet, boven hem was de geopende bek van de kameel en onder hem de tijger, die hem verscheuren wilde. Toch ging hij nog rustig wat bramen eten, die aan het struikgewas groeiden.

Zo is ook de mens van nature, want een zijden draad scheidt ons van het eeuwig verderf, wanneer we onbekeerd voortleven. Boven ons is reeds het vonnis uitgesproken en de toorn Gods rust op ons. Daarom zijn we ook erfwachters van de eeuwige rampzaligheid. O, is het nog duidelijker uit te drukken? Wat de mens is van

nature, is met geen woorden ooit uit te drukken. Hij slaapt als in het opperste van een mast.

Maar we vragen inzonderheid uw aandacht voor Gods Kerk. God heeft hun ogen geopend voer hun nameloze ellende, voor hun dodelijke schuld en voor de scheiding, die er geslagen is tussen God en hun ziel. Maar hun ogen zijn ook geopend geworden voor de waarheid, dat zij met al hun doen en laten nooit God meer kunnen bevredigen. Ik bedoel er niet mee, dat ze dit op één dag zouden leren. Nee, mijn geliefden, daar is God eeuwig vrij in. Maar het zal noodzakelijk zijn, dat wij aan de werken der wet leren sterven en alzo het leven in de tweede Adam leren vinden. Ook daar moeten onze ogen voor geopend worden, want is er ooit een Persoon onbekend, dan is het de tweede Persoon. Dan zou een iegelijk het aangezicht voor Hem bedekken.

Wij leven nu in een tijd, waarin de Christen wel veel gepredikt wordt, maar van de Christus, als de enige grondslag der zaligheid wordt zo weinig meer gepredikt. En toch getuigde de apostel Paulus, dat hij niet anders voorgenomen had te prediken, dan Jezus Christus en die gekruisigd, om Wiens uitnemendheid hij ook alle dingen schade en drek had leren achten. Waarom toch? Wel, de Heere had zijn ogen geopend voor de dierbaarheid en gepastheid van die gezegende Middelaar.

Daarom getuigt ook Jesaja in het eerste vers van ons teksthoofdstuk: 'Ziet, een Koning zal regeren in gerechtigheid'. We komen dan vanzelf tot onze eerste hoofdgedachte:

1. Christus, de enige Schuilplaats van Zijn volk.

Jesaja zegt: 'En die Man'. Hij leidt ons daarmee terug naar het eerste vers, naar die Koning der gerechtigheid, die Prins uit de hemel, Die de schoot des Vaders heeft verlaten, Die een Man geworden is. Ja, Hij was de Man van Gods raad; Hij was de Man van Gods rechterhand. Hij is ook de Man, Die de Heere gesteld heeft, om de wereld eenmaal te oordelen. Die Man, de tweede Persoon in het Goddelijke Wezen, heeft het reeds van eeuwigheid op Zich genomen om Borg te worden, opdat Zijn volk tot God zou kunnen genaken. Waarom? Omdat de Vader in Hem de Kerk had uitverkoren en Hem de bruid gegeven had tot een erfdeel. Daarom is deze Man gekomen en heeft de schoot Zijns Vaders verlaten. Hij is ontvangen geworden door de Heilige Geest, Die Maria overschaduwde heeft. Het verlossingswerk begon niet met de geboorte van de Middelaar, maar met de ontvangenis. Negen maanden heeft Hij onder het hart van Maria gelegen en Hij is geboren als een voldragen vrucht van Maria. Zo is Hij op de wereld gekomen. Reeds toen is Hij een Man der smarten geworden. '

We zullen, wanneer het de Heere behaagt, het Avondmaal in uw midden bedienen. Daarin wordt toch ook op die Man gewezen. Die Man zal zijn, als een verberging tegen de wind en een schuilplaats tegen de vloed. Was die eeuwige Borg en Middelaar van eeuwigheid geen Borg geworden, dan was er geen tweede Adam. In der eeuwigheid had dan niemand zalig kunnen worden. Maar het heeft de Vader behaagd om van eeuwigheid een Kerk te verkiezen in Hem. In de raad des vredes is Hij met Zijn hart Borg geworden. Hij is gekomen in de tijd, om te lijden en te sterven en Zijn ziel te geven tot een rantsoen voor velen. Daarom heeft Hij Zich hier op aarde zo diep willen vernederen en dat vrijwillig. Hij wilde onder de vloek der wet komen en had zelfs geen steen, waarop Hij Zijn hoofd zou neerleggen. Hij is gebonden, opdat Hij Zijn Kerk zou ontbinden. Hij is door de rechter veroordeeld, opdat Zijn Kerk vrij verklaard zou kunnen worden. Hij is gekruisigd, opdat Zijn Kerk van de eeuwige dood

en van de verschrikking der helse angsten verlost zou kunnen worden. Daarom is Hij de enige schuilplaats.

Nu zullen we Hem moeten leren kennen, ook in verband met de voorbereiding voor het Heilig Avondmaal. O, wat moeten we aan het Avondmaal doen, als we geen ware begeerte en geen ware vernedering in ons hart hebben ontvangen? Want wat zullen we met Jezus doen, als er geen plaats voor Hem is? Hij zal in ons hart geboren moeten worden en een gestalte in onze ziel moeten verkrijgen. Van nature hebben we geen schuilplaats meer.

Nu even opletten! We lezen van Adam en Eva, dat de Heere hen in het paradijs een belofte heeft gegeven. Het zaad der vrouw zou de kop der slang vermorzelen. Maar daarmee konden Adam en Eva niet in het paradijs blijven. Mét die belofte werden ze uit het paradijs verbannen. Nu zijn er velen, die denken dat ze een belofte gehad hebben, doch ze zijn met die belofte in het leven gebleven. Maar alle beloften zijn alleen in Christus *ja en amen*. Hij is de enige Schuilplaats voor degenen, die zich verloren voor God hebben leren kennen, die zichzelf als een buitenstaander hebben leren kennen en die het uit hebben moeten roepen: 'Ik ben een vreemde; ik sta buiten het verbond en de beloften'. Dezulken worden door de levendmakende kracht Gods, door Zijn eeuwige Geest opgeschrikt. En alleen de levendgemaakten zullen een schuilplaats gaan zoeken tegen de storm, tegen de hagel en tegen de donder van Sinai. Dan zullen ze ook alle valse rustplaatsen verliezen, omdat die dierbare Geest hen er gedurig uit drijft. Zo zullen ze gebracht worden tot de enige Schuilplaats.

Daarin is Zijn Vader verheerlijkt. 'Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn enig geboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe'. Hij Heeft Zijn Zoon gegeven voor Zijn Kerk. Met minder kon het niet, want Hij alleen is waardig geacht om die strijd te aanvaarden. Geen engelen en geen mensen zijn daartoe in staat en bekwaam geweest. Zij konden geen schuilplaats voor Zijn volk worden. Dat kon Hij alleen, Die God was en mens en wel: waarachtig God en waarachtig mens, om die toorn Gods te kunnen dragen en te doordragen. En de zaligheid, door Hem verworven, wordt door de Geest aan het hart van Zijn volk toegepast.

Hebt u een schuilplaats gevonden buiten die enige Schuilplaats? Hebt u uw huis dus op zandgrond gebouwd? Als dan eenmaal de stormen gaan waaien en de plasregens neerkomen, dan zal uw huis weggevaagd worden en dan zult u het te laat, te laat, voor eeuwig te laat opmerken: 'Goed doet geen nut ten dage der vervolgenheid; maar de gerechtigheid redt van den dood' (Spr. 11 : 4). Wij zullen er niet te lang bij stilstaan, maar willen de volle nadruk nogmaals leggen op Hem als *de enige Schuilplaats*. Buiten Hem is geen leven, maar een eeuwig zielsverderf. Daarom kan de ziel van dat arme, uitgeklede, uitgeschudde volk alleen maar naar die Schuilplaats uitgaan, Die voorgesteld wordt ook in de breking des broods.

Want om die schuilplaats voor Zijn volk te verwerven, zijn alle stromen en baren, alle stormen over Zijn hoofd gegaan. Maar Hij is de Rots der eeuwen. Hij heeft Zijns gelijke niet. Hij is God, in der eeuwigheid de tweede Persoon in het Goddelijk Wezen. Hij heeft de deugden Gods opgeluisterd en heeft een eeuwige gerechtigheid verworven. Daarom is Hij u, die gelooft, zo dierbaar. Ja, buiten Hem zal de Kerk voor eeuwig verzinken.

Hij is niet alleen de dood ingegaan, maar Hij is ten derde dage opgestaan. Hij is opgewekt door de Vader en opgestaan door Zijn kracht en de kracht des Heiligen

Geestes, om als de Rotssteen der eeuwen de weldaden voor zo'n dure prijs te verwerven voor Zijn volk, en door de bediening van God de Heilige Geest toe te passen.

2. Maar staan we ten tweede stil bij **een veilige Schuilplaats**.

Wij lezen: 'En die Man zal zijn als een verberging tegen de wind, en een schuilplaats tegen de vloed'. We zullen even uw aandacht bepalen bij het oosterse beeld, dat in deze tekst gebruikt wordt.

Wij kennen verschillende winden: de noordenwind, zuidenwind, westenwind en de oostenwind. Die waren ook in Israël. Maar twee winden vragen voornamelijk onze aandacht: ten eerste de westenwind en ten tweede de oostenwind.

- In de winter waaide vooral de westenwind. Dat was de regenperiode. Dan kwamen er zware regenbuien, dikwijls met donder en bliksem gepaard. In de gelijkenis van het huis op de rots, spreekt de Heere er ook van: 'En de slagregen is vedergevallen en de waterstromen zijn gekomen, en de winden hebben gewaaid, en zijn tegen hetzelfde huis aangeslagen, en het is gevallen, en zijn val was groot'. Ja, zo loopt het af met het huis, dat niet op de Rotssteen der eeuwen gebouwd is. Het zijn de winden van Gods toorn en gramschap, van Gods wrekende gerechtigheid, die tegen dat huis aan waaien. Maar de waarheid en de gerechtigheid hebben elkaar ontmoet in de enige Man, Die de enige Schuilplaats voor Zijn volk is.
- Men had in Israël ook de oostenwind. Dat was een wind, die uit de woestijn kwam. Dat was in de zomer. 's Morgens stond dan alles er nog verkwikkelijk bij, maar als het avond was, was hun steeltje geknakt en hun schoonheid verloren. Men kende en vond haar standplaats zelfs niet meer, want die oostenwind nam niet anders dan woestijnzand mee. Het werd gloeiend heet, zodat de mensen zich in hun woningen moesten verbergen.
Maar de Middelaar is ook door een oostenwind getroffen. De hitte heeft Hem doen branden, toen Hij daar hing tussen hemel en aarde. Toen heeft Hij in de drie-urige duisternis uitgeroepen: 'Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?'.

- Hier ziet u de liefde van de Vader, Die de stormen op het hoofd van Zijn Zoon deed nederkomen.
- Hier ziet u ook de liefde van de eeuwige Borg en Middelaar, Die de Kerk zó lief had, dat Hij niet rustte voordat Hij de deugden Gods had opgeluisterd en de laatste kwadrantpenning voor de Kerk had betaald.
- Maar hier ziet u ook de liefde van God de Heilige Geest. Want, zal die Man een veilige Schuilplaats worden, dan is het noodzakelijk, dat we door die Geest worden levend gemaakt. Want de Geest is het, Die levend maakt. Job getuigt, dat de adem des Almachtigen hem had levend gemaakt.
Vlucht dan maar van God weg, Jona! Die Wind zal u achterhalen en die Wind blaast waarheen Hij wil. Gij hoort Zijn geluid, maar Gij weet niet vanwaar Hij komt, noch waar Hij heengaat. Gij zult Hem in Zijn werkingen gewaar worden. Hij werpt u omver in een grote storm. Dan worden er grote bomen ontworteld, maar ook kleine. Daarom is het zo noodzakelijk, dat we ontworteld worden uit onze eerste grondslag, uit de eerste Adam. Dat gaat met pijn en met smart gepaard.

O, luister goed! Wanneer de ziel door God wordt levend gemaakt, dan krijgt men lust om heilig voor God te leven. En nu zijn er zovelen, bij wie geen zaligmakend werk van Gods Geest aanwezig is. Zij blijven in een algemene overtuiging hangen. Ze zijn

bekeerd van de herberg tot de kerk. Dan kunnen we wel van koers, van banier veranderen, maar we zijn dan niet van koning veranderd. Straks zullen we er achter komen, dat er nooit plaats in onze ziel gemaakt is voor die *veilige* Schuilplaats.

Ja, Hij is eeuwig veilig voor een ziel, die alle rustplaatsen buiten Hem verliezen mag. De dierbare Heilige Geest, die Noordenwind des Geestes, geeft de ziel geen rust. Neen, de oude Adam is niet meer op te knappen. Wij liggen tezamen dood in zonden en misdaden. 'Uit u geen vrucht meer in der eeuwigheid'. Zulk een ziel, die dat inleeft, krijgt een tijd, dat ze de Heere achterna weent van de morgen tot de avond. Want zonde wordt echt zonde en schuld wordt schuld. De breuk tussen God en de ziel valt open. Wat wordt nu hun voornemen? Er ligt wel een trekking van de eeuwige liefde des Vaders, maar ze gaan ook aan heet werk en dat uit kracht van het verbroken werkverbond. Zij gaan schuiling zoeken, om niet door de stormen weggesleept te worden. Zou men dan niet proberen vast te houden? Vroeger zei dominee Bakker, dat hij soms in de spiegel keek of hij er slecht uitzag. Maar als hij dan weer enige kleur had, zocht hij die schuiling niet meer. Wat tobt zulk een mens toch af, om buiten die Schuilplaats het leven te vinden. Door zijn bidden, door zijn worstelen, ja, door het doen van de wet tracht hij zalig te worden. Hij tracht zich zo arm voor te doen, dat hij speldjes gaat verkopen om in het leven te blijven. Maar dan is men nog geen arme van geest. Het is daarom zo nodig, dat alle valse schuilplaatsen ons ontnomen worden, zodat we een betrekking krijgen niet alleen op veiligheid, maar ook op gerechtigheid, want we kunnen dan voor God niet bestaan.

Daarom, onderzoekt uzelf nauw. Is de zonde en de ongerechtigheid de dood voor u geworden? Maar is ook uw eigengerechtigheid een maandstondig kleed voor God geworden, zodat u uitgeroepen hebt: 'Ik heb geen bestaan meer voor God'. Alleen dan wordt er plaats gemaakt voor die enige Schuilplaats, als de wind des Geestes ons brengt bij de kloof en de breuk in Adam. In zulk een weg schenkt de Heere soms wel eens enige ontsluiting in de ziel door de traliën van het evangelie. Het is dan voor hem gans onmogelijk om zalig te worden, zodat hij uitroept: 'Is er nog een weg, is er nog een middel om de welverdiende straf te ontgaan en wederom tot genade te komen?' En als Hij Zich dan door de traliën van Zijn woord openbaart, is het een eeuwig wonder, dat ze nog zalig kunnen worden en dat met behoud van Gods deugden en eigenschappen. Het is voor hen een wonder, dat Gods gerechtigheid voldaan is en dat Hij een geheel andere gerechtigheid verworven heeft, dan hun eigengerechtigheid. Dan springt hun ziel op van geestelijke vreugde. Dan zien ze die Schuilplaats; dan zien ze in het dal van Achor een deur der hoop.

Maar wanneer de wind des Geestes doorgaat in Zijn blazingen, dan brengt Hij ze bij de val van Adam. Nu is er verschil in, om aan Adam ontdekt te worden, of van Adam afgesneden te worden. Wanneer de Wind ons bij die grote kloof brengt, blaast Hij ons naar de laagte, naar onze staat. Want we zullen niet alleen een standelijke verwisseling moeten leren kennen, maar ook een statelijke. Wij prediken de dood in Adam en het leven in Christus, als de enige en veilige Schuilplaats.

Hij is een *veilige* Schuilplaats, voor een verloren zondaar, die er achter komt, dat hij niet meer verloren behoeft te gaan, maar dat hij verloren op de wereld gekomen is. Het is niet alleen dit kwaad, namelijk de dadelijke zonden, dat roept om straf, maar hij is reeds vanaf het uur zijner ontvangenis van God gescheiden en vervreemd. Wie dat recht inleeft, roept het uit: 'Verloren, verloren, voor eeuwig verloren!' Hij roept uit:

'k Schatte mij geheel verloren;

'k Mocht van geen vertroosting horen'

En als hij nu door de zuidenwind van Gods liefde ingewonnen wordt voor Gods deugden en recht, dan openbaart zich die veilige Schuilplaats. Dan kan die opening zo groot zijn, dat ze in een hoog Vertrek worden gesteld. Dan schuilen ze in Zijn Middelaarswonden. Hij getuigt het dan: 'Ziet hier ben Ik; ziet hier ben Ik'. Dan mogen ze Hem aanschouwen in Zijn Borgtochtelijke gangen. Dan mogen ze Hem in Zijn Borgtochtelijk werk verheerlijken en Hem benodigen als de grote Profeet, om door Hem onderwezen te worden. Zij krijgen dan ook een betrekking op Zijn Priesterlijk werk. Ja, alles wat aan Hem is, is dan gans begeerlijk. O, die liefde, welke van Hem afdaalt, is zo verwonderlijk! Het kan zijn, dat de schuld zo bedekt is, dat ze geen zonden meer gevoelen en dat ze een ogenblik in die klove verborgen mogen zijn. Ze denken dan, dat geen storm en geen wederwaardigheden hen uit die schuilplaats kunnen halen. Ja, dan gaan ze verlangen om ontbonden te worden en eeuwig in die schuilplaats daar Boven te mogen zijn. Dan zien ze niemand dan Jezus alleen.

Maar, om kort te zijn, de Heere verwaardigt er enkelen van Zijn volk tot het welwezen des geloofs te brengen. Die eeuwige Borg wordt dan niet alleen ontdekt en zij mogen niet alleen de veiligheid in Hem waarnemen door het wezen des geloofs, zij mogen daarenboven een ogenblik de afhandeling ervaren. Dan spreekt de Vader: 'Verlos hem, dat hij in het verderf niet nederdale, Ik heb verzoening gevonden' (Job 33 : 24). Die verzoening door het lijden en sterven wordt ook voorgesteld in de breking des broods en het vergieten van de wijn.

Ach, men hoort in onze dagen zulke scheve voorstellingen. Maar de Vader zal als Rechter de zondaar alleen vrijspreken op grond van de genoegdoening van de eeuwige Borg en de Heilige Geest verzegelt het aan de ziel.

Hij is niet alleen een veilige Schuilplaats tegen de wind en tegen alle stormen zowel van de duivel als van de verschrikkingen der wet, maar ook tegen de vloek. We kunnen die vloek verschillend verklaren. Ach, we wensen niet één van Gods ware kleinen voor het hoofd te stoten. Als men het ons zal verwijten, dan is het toch de Heere bekend dat het ons doel niet is. Gods ware volk krijgt na ontvangen genade met zoveel vloedten te doen! Maar wat voor vloedten dan? Ze hebben in de eerste tijd gedacht, dat de zonden met wortel en tak uitgeroeid waren. Het was een zalige tijd. Toen die enige Schuilplaats zich aan hen openbaarde en toen ze een oog op Hem kregen, toen lag de zonde eronder. Toen dachten ze een ogenblik, dat ze nooit meer zouden zondigen. Maar wat zijn ze erachter gekomen, wat ook David zegt; 'Een stroom van ongerechtigheden had de overhand op mij'. Maar ze komen er ook achter, dat, als die oude mens, die afschuwelijke mens, die lelijke mens, die onverbeterlijke mens weer levendig wordt, hij weer zulk een geweld doet, dat ze denken: 'Dit kan nooit met genade bestaan'. Daar heeft de huichelaar geen erg in. Die heeft er genoeg aan, als het 'buitenste van de drinkbeker maar gereinigd is. Zulk een mens zegt met Saul: 'Eer mij toch nu voor de oudsten mijns volks'. Maar Gods arme volk zegt: 'Zo één als ik is er nog nooit op aarde geweest. Wat ik vanwege de zonden mee moet maken, kan nooit met genade bestaan'. Al is het dat ze voor uitbreking in de zonde bewaard blijven, de inwerpen des duivels en het boze bestaan van binnen moeten zij toch ervaren en inleven.

De pijlen van de satan treffen hen van alle kanten. Hij fluistert hen in: 'Gij hebt geen heil bij God'. Hij wijst hen op hun vuile klederen en op dit en op dat, zodat ze David gelijk worden, die uitriep: 'Eén dezer dagen zal ik in de handen van Saul vallen'. Ook

de verzoeken van de wereld zijn vele. Zij moeten uitroepen: 'O God, wend mijn oog van de ijdelheid af'. Ze dachten, dat de zonden, waaraan ze noodt meer dachten, dood waren. Maar toch rijzen ze weer op. Dan horen ze honden blaffen, die ze nog nooit hebben horen blaffen. Het wordt dan soms zó, dat ze alles overhoop halen en het uitroepen: 'O God, hoe kom ik ooit tot U bekeerd? Hoe kom ik ooit met U verzoend?'. En dan de tijd gekend te hebben, dat de weg ontsloten, ja, dat de Zoon geopenbaard was! Zelfs het welwezen des geloofs mocht er zijn. En tóch zijn de vloed gekomen. Tijdens die vloed moeten ze het zelfs uitroepen: 'Het water komt tot aan de lippen. Ik zal nog verzinken en voor eeuwig omkomen'. Dan moeten ze alles verliezen waaraan ze zich eerst hadden vastgehouden.

Maar dan zal die Man toch een Schuilplaats zijn tegen de vloed. Hij zal Zich dan bij vernieuwing aan zulk een ontrouw, schuldig en albedervend schepsel openbaren. Dat toont Hij ook in het Avondmaal, dat Hij niet ingesteld heeft voor hoogbekeerde mensen, die altijd hun bekering zo vast kunnen houden. Neen, het is voor degenen, die met stormen en vloed te doen hebben en die menigmaal denken voor eeuwig weggespoeld te worden naar het eeuwig verderf. Daartegen werpt Hij Zich door Zijn woord, door de bekrachtiging van Zijn Geest als eenbanier op. Dan zal die Man zijn een schuilplaats tegen de vloed. Zij moeten soms zeggen: 'Het is met mij aan een eind, hoor. Ik ben zo dood, zo ongevoelig! Dat kan nooit met genade 'bestaan. Die stenen in mijn hart zijn zó koud! Zo koud en ongevoelig als, ik ben, bestaat geen tweede op aarde. Daarbij moet ik mijzelf ook zo onvruchtbaar waarnemen'. Maar dan, soms op het onverwachts en ongedacht breekt die eeuwige Koning dat hart door Zijn. Geest. Dan drijft Hij de ziel uit haar valse gerustheid tot die Schuilplaats. Dan mogen ze die Man weer zien als de veilige Schuilplaats. Dan mogen ze Zijn wonden aanschouwen en dan zullen zij zien Wie ze doorstoken hebben. Daarom zullen ze bitterlijk rouwklagen als over een eniggeborene.

Ach, we kunnen zo bang zijn om het Avondmaal te bedienen! Maar toch heeft de Heere het ingesteld tot versterking van Zijn volk. Dan zal die Man voor Zijn Kerk de veilige schuilplaats zijn. Wat buigt Hij Zich neder, als Hij Zich openbaart aan dezulken, die moeten zeggen: 'Het is bij mij zó laag afgelopen, dat ik nergens houvast aan kan krijgen'. Dan wil Hij tot hen zeggen: 'Hier ben Ik. Zo laag heb Ik nu willen bukken, om de enige schuilplaats te kunnen zijn'.

Het is een veilige schuilplaats. Hij zegt verder: 'Ik ben niet alleen gestorven, maar ook opgewekt. En nu ben Ik opgevaren ten hemel en zit ter rechterhand Mijns Vaders. Doe dat nu tot Mijn gedachtenis. Zoek dan de dingen die boven zijn en niet die op de aarde zijn. Ik ben uw enige Schuilplaats. Ik ben uw enige verwachting. Buiten Mij is er voor u geen veiligheid'.

En zie, dan komen ze als duiven weer eens gevlogen tot hunne vensteren. Dan zinken ze weg in verwondering en aanbidding, als ze door het geloof een ogenblik in de oefening weer contact met de enige Schuilplaats hebben. Dan voegen ze zich er weer bij en zeggen ze: 'Gij zijt mijn Rotssteen, bij U schuil ik. Gij zijt mijn Schuilplaats en op Uw woord heb ik gehoopt'.

3. Maar kom, nu in de derde plaats **een verkwikkende Schuilplaats.**

De Heere is voor Zijn volk geen land van uiterste duisternis. Hij schenkt met de verzoeking ook de uitkomst. Het kan zijn, dat ze zeggen: 'De Heere is mij vergeten. De Heere heeft mij verlaten'. Ze moeten hier door een huilende wildernis; ze moeten hier menigmaal uitroepen: 'Hoe kom ik ooit door dat tranendal, door dat Mesech der

ellende heen'. Maar dan wil God hen toch weer een ogenblik verkwikken en hen met de regen rijkelijk overdekken. Die Levensbron verlaat nooit wat Zijn hand begon. De Kerk roept het uit: *'O Levensbron, wil bijstand zenden'*.

Dat wil Hij doen door Zijn woord en Geest, maar wil daartoe ook het sacrament van het Heilig Avondmaal gebruiken.

Mijn geliefden, er staat in onze tekst: *'Als waterbeken in een dorre plaats'*. Wij moeten met onze gedachten bij het Oosterse beeld blijven. Bij ons heeft het water niet zulk een hoge waarde meer en zeker niet nu met de waterleiding. In Israël was dit anders. Daar regende het soms in geen zeven of negen maanden. Geen druppel water viel dan omlaag en alle waterputten waren dan leeg. Wat werden dan de beken, rivieren en fonteinen op prijs gesteld.

Ik zal u eens wat zeggen. Het zou nog tot ontdekking kunnen zijn.

Eens was er een man, die in een karavaan door de woestijn trok. Al het water was op. De mensen zeiden: 'Nog enkele dagen en we moeten sterven van dorst'. Het zou nog dagen duren voor ze een plaats zouden bereiken waar wel water was. Nu was er één man, die vooruit liep. Hij ging naar water zoeken. En wat gebeurde er? Hij was wel twee dagen voor de karavaan uit, toen hij een put vond. Maar toen hij het water op de bodem van de put zag, moest hij bemerken dat hij er niet bij kon. Twee dagen later kwam de karavaan op die plaats en ... vond die man dood. Hij was gestorven van dorst, met het water in zicht.

Nu zijn er veel mensen, die vooruit lopen, die niet op God kunnen wachten. Dat kunnen we geen van allen van nature. Door het geloof wachten is een Godsdaad. U moet Comrie maar eens lezen over het woordje 'verwachten'. Bij het verwachten van God moet al onze verwachting eraan, opdat wij als onwaardigen aan Jezus' voeten terecht mogen komen. Er zijn veel mensen, die zichzelf kunnen redden met een beschouwende kennis van de waarheid. Ze hebben wel van Jezus gehoord, maar er is nog nooit plaats voor Hem in hun ziel gemaakt. Ze leven als het ware met twee gedachten. Ze leven in overspel, want ze hebben Jezus aangegrepen met wat beschouwende kennis en leven in het werkverbond. Zij zullen in het gezicht van het water des levens voor eeuwig omkomen.

Het ware zaligmakende geloof zal ons daarom geschonken moeten worden. Alleen dat geloof verenigt met Christus, overwint de wereld en werkt de zondaar uit alles wat geen God en geen Christus is. Dan alleen warden ze een voorwerp van vrije genade. Dan gaan ze in zichzelf verloren, om het leven uit Hem te mogen ontvangen.

Hij zal zijn als waterbeken in een dorre plaats. Waterbeken ontspringen op de bergen, maar deze waterbeken hebben hun oorsprong in de eeuwigheid. Dat is de vrije, eeuwige, verkiezende liefde Gods. Ten tweede zien die waterbeken ook op de eeuwige Fontein des heils, op de eeuwige Bornput in Bethlehem's poort. Hij is de Fontein des levens en buiten Hem is geen verkwikking voor de ziel te vinden.

Maar Hij werkt middellijk door Zijn woord en sacramenten. Ook het Avondmaal is een van die beekjes. Daarin stelt Hij hun voor dat Hij vlees van hun vlees wil worden, en been van hun been. Door het geloof mag de Kerk dan ook verwaardigd worden, om gemeenschap met het Hoofd te beoefenen. Dan gaat er kracht van Hem uit. De sappen van die tweede Adam bevochtigen hen. Zij worden door Hem gezuiverd, door dat water klaar als kristal, dat voortkomt uit Gods troon. O, dat water reinigt vuile zondaars. Dat bloed, waarvan de wijn een teken is, reinigt alleen van alle zonden. Dat

water lest ook de dorst van alle ware dorstigen naar God en naar Zijn gemeenschap. Dat bloed is gestort voor de Kerk, opdat hun geestelijke dorst gestild kan worden. Zij gevoelen zich onvruchtbaar, tweemaal verstorven en ontworteld. Maar dat water maakt alleen een dodelijke en onvruchtbare zondaar vruchtbaar, want hun vrucht wordt alleen uit Hem gevonden. Zij worden vervuld met vruchten der gerechtigheid, die door Jezus Christus tot heerlijkheid Gods zijn.

O, wat zou de Kerk Gods - en nu spreek ik van degenen, die hun schuld hebben leren kennen inde eerste Adam en het leven in de tweede Adam - wat zou Gods Kerk meer een stervend leven aan de wereld hebben, als ze door het geloof meer gemeenschap met dat gezegende Hoofd machten beoefenen. Dan zouden ze meer uitroepen:

*'Weg wereld, weg schatten,
gij kunt niet bevatten
hoe rijk ik wel ben!'*

Voor één kus van Jezus' mond zouden ze dan al die zwarte grond willen geven. Als die liefde in hun ziel uitgestort wordt, roepen ze uit: 'Hij is mijn Liefste en Zijn genegenheid is tot mij'. Door de innerlijke betrekking op Hem, gaat hun ziel door Zijn spreken, uit tot Hem. Dan mogen ze een ogenblik weer eens een teugje proeven van Zijn vrije genade en van de eeuwige liefde des Middelaars, welke haar oorsprong heeft in de eeuwige liefde des Vaders. Dan mogen ze Zijn liefde aanschouwen en het uitroepen: 'Lieve Borg, hebt U dat voor mij willen doen? Voor de minste, die er ooit op aarde geweest is?' Dan zien ze niemand dan Jezus alleen. Dan zijn ze een ogenblik met Hem samen en mogen opvaren gelijk de arenden.

Dan mogen ze een ogenblik - niet als een Farizeeër - duiken in die beken van Gods wellusten. Dan wordt hun ziel dronken, maar niet van de wijn. Zij zeggen dan: 'Al zou iemand nu al het goed van zijn huis willen geven voor deze liefde, wij zouden hem geheel verachten'. O, wat verkwikt Hij dan zulk een amechtige ziel. Dan versterkt Hij Zijn erfenis, wanneer ze mat geworden is. Zij moeten hier leren sterven zodra God ze levend gemaakt heeft. Sterven aan alles wat buiten die Fontein is.

In het welwezen, in de verzekering en verzegeling van het geloof, hebben ze een welbehagen om gedurig in zichzelf om te komen, om het leven in Hem te vinden. De Heere wil hen ook middellijk door de Geest verzegelen en wel door het gebruik van het Heilig Avondmaal.

Tenslotte willen we Hem zien, als de schaduw van een zware rotssteen in een dorstig land.

In onze westerse landen kunnen we er iets van begrijpen wat een schaduw betekent tijdens zeer warm weer. Ik heb gehoord van iemand die aan een zonnesteek gestorven is, omdat ze hem te laat in de schaduw gelegd hadden. Gods volk is vaak onder de brandende zon der verdrukking. Ze moeten door vele verdrukkingen ingaan in het koninkrijk der hemelen. Ook moeten ze door de verdrukkingen en bestrijdingen van de satan. Ze zijn kruisdragers hier op aarde. Ze zijn gasten en vreemdelingen en ze moeten bekennen dat ze hier niet thuishoren. Hun Vaderland is hierboven. Het kan zijn, dat de hete zon hen zó steekt, dat ze amechtig op de aarde neerzinken. Ze dolen op de middag rond in de woestijnen, juist op het heetst van de dag. Daarom gaan ze de schaduw van de rotsstenen opzoeken. De bruid roept uit, *dat haar Liefste is als een appelboom onder de bomen en dat zij grote lust heeft in Zijn schaduw.*

Door de bladeren van een boom zou de zon nog kunnen schijnen, maar door deze zware Rotssteen kan geen straaltje zonlicht komen. Heel Gods Kerk kan onder deze

Rotssteen schaduw vinden. Daar mogen ze zich verkwikken. Daar kunnen de zonnestrallen niet meer branden en het woestijnzand kan hen daar niet meer verblinden. O, die verkwikkende schaduw in een dorstig land! Dan mogen de schapen daar weer eens nederliggen. Dan mogen ze weer eens verkwikt worden. Het mag dan weer eens een Elim zijn hier op aarde.

O volk van God, mocht de Heere onder de bediening van het Avondmaal zulk een Elim schenken, opdat een amechtig volk zich een ogenblik in Hem zou mogen verlustigen en dat Hij de schaduw van Zijn vleugelen een ogenblik over ons mocht uitbreiden. Ruth getuigde tot Boaz op de dorsvloer: 'Breid uw vleugel uit over uw dienstmaagd, want gij zijt de lossen'. Al had de afhandeling nog niet plaats gehad, hetwelk in de poort moest geschieden, nochtans had Boaz betrekking op Ruth gekregen. Daarom kon Ruth wederkeren, want Boaz zou haar niet meer vergeten.

Zo mocht de Heere Zijn werk volvoeren. Hij onderhoudt Zijn volk; Hij verkwikt Zijn volk en als zij geen raad meer weten, dan zegt Hij: 'Sta op, want de weg zou voor u te veel zijn'.

Komt, laten we met een woord van toepassing besluiten, doch zingen we vooraf nog van Psalm 36 en daarvan het 3^e versje.

Toepassing.

Medereizigers naar dood, graf en eeuwigheid, slechts een kort woord en we zullen eindigen.

We hebben getracht u in verband met de voorbereiding voor het Heilig Avondmaal een ogenblik te bepalen bij de noodzakelijkheid, om die Man als de enige Schuilplaats te leren kennen hier op aarde. Ach, de mens van nature is uit Gods gemeenschap gebannen. Hij heeft God naar kroon en troon gestaan. Velen hebben een schuilplaats naar hun eigen gedachten gevonden. Maar het zal toch eenmaal blijken, dat het slechts een riet is, dat hun hand doorboort. Het is een gebroken bak, die geen water houdt. Wanneer we in de natuur een huis zouden hebben, dat op zulk een licht fundament stond, zodat het elk ogenblik weggestormd kon worden, dan zouden we misschien te overtuigen zijn er niet in te gaan wonen. Maar wie, wie zal de mens overtuigen, dat hij nu van nature buiten Gods gemeenschap ligt op de vlakte des velds? Wie overtuigt de mens ervan, dat de toorn Gods boven hem gereed staat en de afgrond beneden hem op hem wacht?

O, dat het dan Gods Geest behagen mocht u te overtuigen van zonde, gerechtigheid en oordeel. Spreekt de Heere niet gedurig? Worden er niet gedurig mensen door de onverbiddelijke dood weggenomen? En waar de boom valt, zoals menigmaal gezegd wordt, daar zal hij wezen, hetzij in het barre noorden, hetzij in het zoele zuiden. Gewis, wie hier niets van de noordenwind des Geestes heeft leren kennen, die heeft ook niets leren kennen van wat het zijn zal, om buiten God voor eeuwig in de rampzaligheid aan te landen. Voor hen zal het straks voor eeuwig het barre noorden zijn.

Maar wie ook nooit iets van de zuidenwind des Geestes heeft leren kennen, die zal straks buiten God en buiten die enige Schuilplaats moeten sterven en voor eeuwig verloren gaan. Ik moet u waarschuwen, als God het door de zuidenwind des Geestes nog nooit stil voor u heeft gemaakt, als u nog nooit een welgevallen aan de straf der gerechtigheid hebt leren krijgen en als er alzo nog geen plaats voor die enige Schuilplaats gemaakt is.

Er kan zoveel zijn wat het niet is en waarmee we eeuwig verloren zullen gaan, zoals tijdelijke uitreddingen of grote veranderingen in ons. leven. Maar dit is niet de enige Schuilplaats, Die door de profeten en de apostelen is voorgesteld. Neen, er ligt een gouden draad in Gods woord, die ons wijst op de dood in de eerste Adam, maar het leven in de tweede Adam. Nu zullen wij moeten sterven aan alles wat buiten God en Christus is, om het leven in Hem te mogen vinden. Als u dat mist, wat moet u dan met Jezus doen? Wat moet u met Hem doen, als er nog nooit plaats voor Hem gemaakt is? Ik hoop dat God u dan bewaren zal, om niet aan de tafel te komen. Neen, gemoeidelijke aandoeningen of voorkomende waarheden geven ons geen recht tot de Tafel des Heeren.

Het is alleen voor armen en verslagenen van geest en die voor Zijn Woord beven. De-zulken hebben toch door genade buiten deze Schuilplaats geen rust voor hun ziel kunnen vinden. Zij roepen het uit: *'O mijn ziel, gij mocht wel beven, was er deze Schuilplaats niet'*.

Maar ook hebben zij de verkwikkingen wel eens mogen ervaren. Daar voor heeft de Heere nu het Avondmaal ingesteld, voor zulke amechtigen, die met een gebroken oog op de verhoogde koperen Slang mogen zien. Voor hen, die nergens rust kunnen vinden voor het hol van hun zielevoet, dan bij Hem alleen. Hij heeft het Avondmaal ingesteld, om zulke zielen toe te roepen: 'Komt vrienden, eet nu en drink', en: 'O alle gij dorstigen, komt tot de wateren, en gij, die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld en zonder prijs wijn en melk'. Juist diegenen, die hun eigen koopgeld verloren hebben en nu platzak vaar God staan, die het waardig zijn, om met de bezem des verderfs weggevaagd te worden, juist die worden genodigd tot de tafel te komen. Zij mogen komen tot die beken, welke voortkomen uit de troon Gods. Hij is een schaduw voor diegenen, die buiten Hem geen verkwikkingen hier op aarde kunnen vinden.

De Heere mocht u meer en meer ontdekken en ontgronden, u laten ervaren dat er buiten deze Schuilplaats toch geen leven voor uw ziel is. Mocht u verwaardigd worden door het toevluchtnemend geloof de toevlucht tot Hem te mogen nemen, al was het dan met een Esther: 'Kom ik om, dan kom ik om'. Tot wien zouden we anders heengaan? Hij alleen heeft de woorden des eeuwigen levens.

Lager kan ik niet afdalen, want anders ben ik benauwd, dat ik de voederbak te laag zal hangen en dat het nabijkomend werk zich daaruit te goed zal doen.

Toch wil ik zó laag afdalen, dat de ware bekommerde van geest een bemoediging ontvangt, om te bekennen dat ze midden in de dood ligt, maar ook, dat in Hem alleen het leven voor haar ziel gelegen is. Hij alleen kan de ziel verzadigen en in Hem alleen kunnen ze verkwikking en rust vinden. De Heere zegene de waarheid om Jezus' wil. Amen.

Dankgebed.

We zingen van de 118^e Psalm en daarvan het 7^e versje.

Ontvang de zegen des Heeren en ga daarna henen in vrede.

***De Heere zegene en behoede u.
De Heere doe Zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig.
De Heere verheffe Zijn aangezicht over u en geve u vrede. Amen.***

3. Des HEEREN versterking van Zijn volk

Zingen: Psalm 123:1

Lezen Jesaja 40

Psalm 130:3, 4

Psalm 103: 3, 7

Psalm 73:12, 13

Onze hulp en onze verwachting in dit avonduur, in spreken en luisteren beide, zij in de Naam des HEEREN, Die hemel en aarde gemaakt heeft, Die trouwe houdt en Die eeuwig leeft en Die nooit laat varen de werken Zijner handen. Amen.

Geliefden, genade zij u en vrede van God den Vader en van Jezus Christus, den HEERE, in de gemeenschap des Heiligen Geestes. Amen.

Laat ons thans trachten om het aangezicht des Heeren te zoeken.

GEBED

En zetten we thans onze godsdienstoefening voort door met elkander te zingen van de 130ste Psalm, en daarvan het 1ste en het 3^e versje.

*Uit de diepten o Heere,
Mijner benauwdheid groot
Roep ik tot U gaar zere,
In mijnen angst en nood.
HEER', wil mijn stem verhoren
Want het nu tijd zijn zal.
Laat komen tot Uw oren
Mijn klachtig bidden al.*

*Den Heer' wil ik verwachten,
Mijn ziel staat altijd voort
Op Hem, met ganse krachten,
Hoop dat ik vast op Zijn Woord.
Mijn ziel verwacht lankmoedig
Van d' een nachtwake zwaar,
Totdat de ander komt spoedig,
En den dag op staat klaar.*

Het is het eerste en het derde versje van de 130ste Psalm.

Mijne geliefden.

We hebben zoëven opgezongen van Psalm 130 waar de dichter getuigt:

*Uit de diepten o Heere,
Mijner benauwdheid groot,
Roep ik tot u gaar zeer.*

Er zijn verschillende verklaringen gegeven wat eigenlijk het woord 'hamaäloth' betekent. Maar in hoofdzaak komt het toch hierop neer dat het een lied is der opklimming. De éne zegt dat en het een lied was wat gezongen werd toen ze op moesten klimmen naar de tempel die op den Berg lag en dat er dan bij elke treden éne vers of een tekst opgezegd werd. Maar anderen, en dat zijn wel de meeste verklaarders waar wij ook van harte bijvallen, die zeggen dat het een lied is der opklimming van het volk Israëls, wanneer ze op gingen naar Jeruzalem die op een Berg gebouwd was. Wanneer ze drie tijden in het jaar opgingen om de feesten te vieren te Jeruzalem, dan moesten ze uit het gehele land van Juda, Galiléa en van het Overjordaanse opklimmen naar Jeruzalem. En dan bleef er geen mens achter. Maar iedereen moest optrekken op de hoogtijdagen naar Jeruzalem en naar de tempel des Heeren.

En toen ze optrokken naar Jeruzalem zagen ze van verre de tinne des stempels, die blonk in de zon. En dan scheen het, dat het nog een ogenblikje was, en dat ze dan in Jeruzalem zouden zijn, en dat ze dan voor het aangezicht des HEEREN zouden mogen verschijnen. Maar, dan kwamen zij er toch achter dat ze voor droevige teleurstellingen geplaatst werden.

Ten eerste, in het algemeen; een mens van nature, wij zijnde allen van God afgevallen en zijn in een diepe afgrond terechtgekomen. Waar we onszelf nooit meer uit kunnen redden. Er zijn remonstranten, die zeggen, dat God een reddingskoord af laat dalen in die diepe kuil en die moeten we nu zelf aanpakken en dan haalt God je er wel uit. Maar, mensen, dan zeggen zij erbij dat er nog een afval der heiligen is ook. Dus dan kunnen ze later opnieuw in de diepten neerstorten. Nee, de apostel zegt: *waartoe ik ook van Christus gegrepen ben*. Want nu is er ook een volk op aarde, die zijn van eeuwigheid tot de zaligheid verkoren. En die komt God op te halen uit die ruisende kuil en uit die diepe afgrond. God komt ze van dood levend te maken. En wat komen die te ervaren? Wel, voornamelijk dat er vier dalen waren, voordat ze in Jeruzalem konden komen.

- (1) Het eerste dan, dat was *het dal van Jósafat*. Dat eigenlijk zoveel zeggen wil als het *dal der beroering*. Dan gaat God ze zelf beroeren. Hij komt Hij ze van dood levend maken. En nu ook met de bediening van het Heilig Avondmaal wat aanstaande rustdag in het midden van de gemeente gehouden staat te worden, ziende op ons eigen, dan kunnen er ook veel beroeringen zijn. Er kunnen ook consciëntie beroeringen zijn voor de dood en voor de eeuwigheid en over de gevolgen der zonde. Er kunnen er zijn die als 't ware de helse benauwdheid gevoeld hebben, maar bij wie nooit om God te doen is geweest. Maar het dal der beroering van Jósafat ... dat is wel noodzakelijk, maar onze ouden zeiden altijd: *laat dat eens overwinteren en laat dat eens overzomeren; kijk dat eens achteraan*. Dezulken die consciëntie overtuigingen alleen hebben kunnen wel veel angsten hebben voor de dood en ook nog wel enige voorkomende waarheden, waardoor ze vrijmoedigheid hebben om aan de Bondstafel aan te gaan. Maar ach, het is toch zulk een nauw onderzoek. Want we zouden kunnen zeggen: *wat moet je hier komen doen?* Om de dood van de Middelaar te verkondigen? Is dan die dierbare Middelaar voor uw ziel ontsloten?
- (2) Zulk een pelgrim ontmoette nog een ander dal. Dat was *het dal van Achor*. Het dal van Achor d.w.z. *een dal des doods*. Want in het dal Achor is Achan gestenigd geworden. En ziet, nu zegt de HEERE: *dan zal Hij geven het dal van Achor tot een deur der hope*. Zulke zielen die in de woestijn van hun leven door Gods genade daar gebracht worden, die krijgen een tijdje in hun leven dat ze overtuigd worden

dat ze in zonden ontvangen en geboren zijn. Daar leren ze er iets van dat het van hun kant een afgesneden zaak is. Maar daar ontvangen ze een openbaring van de mogelijkheid van de zaligheid in het dal van Achor in die eeuwige Verbondsmiddelaar. Zijn er zulken in ons midden, waar die deur in het dal van Achor ontsloten is? Ach, dan zouden we mogen zeggen, dat zij deel mogen nemen aan die Verbondsdis. Want dat is niet alleen voor de bevestigde kerk, maar het is ook voor de ware bekommerde kerk. En zie, in dat dal van Achor, als die deur der hoop geopend wordt, dan hebben ze wel eens een tijdje gehad, dat ze van kracht tot kracht voort gingen om zo voor God te verschijnen, wanneer ze uit dat dal tot God mochten opklimmen en van daaruit de tinne van de tempel mochten aanschouwen.

- (3) Maar er was nog een dal, dichterbij Jeruzalem, dat was nog een dieper dal. Want ze komen almaar meer in de onmogelijkheid van zichzelf terecht. Wat voor dal moesten zij dan nog door? Dat was *het dal van Hinnom*, dat lag weer dichterbij de poorten van Jeruzalem; en zie dat is een 'moorddal'. En daar moeten ze leren dat ze niet als een godzalig mens gezaligd worden, maar als een moordenaar; dan worden ze ontdekt aan de bondsbreuk in ons verbondshoofd Adam. Dan wordt het aan onze zijde een onmogelijke zaak om van onze kant ooit zalig te worden. Maar, daar krijgt ook zulk een ziel een welgevallen aan de straf van zijn ongerechtigheid. Dan worden ze geen medelijdenswaardig, maar een helwaardig schepsel voor God. En ziet, daar ontsluit zich die eeuwige Borg en die eeuwige Middelaar in Zijn mogelijkheid, in Zijn schoonheid en Zijn gepastheid. En dan denken ze, nog een paar stapjes en dan kan ik in Jeruzalem aankomen. Dat is een tijd om nooit te vergeten, dan kom je van de dood in het leven. Dat had hij niet meer verwacht, ... o, die Koning in Zijn schoonheid te aanschouwen. Dan heeft hij uitgeroepen: *leven, leven, eeuwige leven*. Maar toch, in dat dal van Hinnom wordt het nog dieper in geleefd, als men niet alleen een welgevallen krijgt in de straf van zijn ongerechtigheid maar door God Zelf wordt afgesneden., in de dadelijkheid, in een punt des tijds. En zie, dan dat grote wonder dat men de witte keursteen uit de hand van de Vader als Rechter mag ontvangen en Christus mag leren kennen tot zijn eeuwige zaligheid als een volkomen verlossing. En zulke zielen mogen nu aan de verbondsdis komen. Ja, die komt God daartoe roepen om de dood van die eeuwige Immanuël te mogen verkondigen. Daar mogen we op wijzen, dat de pelgrims daar mogen komen. Want de dagen der duisternis voor hen zijn meer dan de dagen des lichts. Maar dat sacrament is juist tot versterking van hun geestelijk leven.
- (4) Maar zie, dan moet er nog een dal gepasseerd worden. Dat lag vlak voor de poort van Jeruzalem. Dat was *het mestdal*. En zie dat mestdal wordt gevonden in de weg der heiligmaking. Dat is een dal waar ze leren kennen, *dat in hun vlees geen goed woont*. En dan zeggen ze: *hoe kom ik nog ooit in Jeruzalem?* Maar de dichter zegt: *een iegelijk van hen zal verschijnen voor God in de Sion*. En die geestelijke pelgrim, die geestelijke vreemdeling die komen op te klimmen, liefelijke leunende op haar Liefsten. Zo roept hij haar tot Zich en komt hen te versterken in het sacrament uit die eeuwige verbondsvolheid, die Hijzelf voor hen verworven heeft.

We zouden met uw Christelijke aandacht daar in dit avontuurtje nog wat nader bij willen stilstaan en dat wel aan de hand van hetgeen u is voorgelezen uit Jesaja 40 en daarvan het 31^e of het laatste versje, deze woorden:

Maar die den HEERE verwachten, die zullen de kracht vernieuwen; ze zullen opvaren met vleugelen gelijk de arenden; ze zullen lopen en niet moede worden; en wandelen en niet mat worden.

We wensen dan stil te staan bij *des HEEREN versterken van Zijn volk.*

1. Wensen we stil te staan bij de personen die versterkt worden.
2. De wijze hoe ze versterkt worden.
3. En dan ten derde de volharding in die versterking.

Om dan nog met een woordje van toepassing te gaan besluiten.

1. Wensen we stil te staan bij de personen die versterkt worden.

Jesaja begint dit hoofdstukje met een liefelijk troostwoord: *troost, troost Mijn volk, zal ulieder God zeggen en spreek naar het hart van Jeruzalem.* Dat is de opdracht die God Jesaja gegeven heeft. Om niet alleen de donder en de bliksem van Sinaï, van de wet voor te stellen, maar ook Zijn volk met troost te versterken tot bemoediging in dit jammerdal. Maar let erop, voor wie dat is: *voor Mijn volk.* Dat is het volk wat God verkoren heeft. Deze heeft hij wederom geboren.

Hier spreek. Jesaja ook over die grote voorloper en grote heraut die komen zal. Hij bemoedigt het overblijfsel wat er door Gods genade zal zijn, met de komst van die eeuwige Immanuël. Vooraf zal Zijn heraut, Johannes de Doper komen. En dat is ook noodzakelijk. De wet, als een kenbron van ellende, die zal vóór moeten gaan, voor de waarachtige Christuskennis. Er wordt zoveel gesproken over de Tweede Persoon. Het oude volk zei het wel anders. Maar, er zal in de eerste plaats kennis moeten zijn van onze ellendestaat. En ziet, daarvoor is Johannes de Doper nodig. Johannes komt de ziel aan te wijzen: *wie heeft u geboden te ontvlieden van de toekomstige toorn? Breng dan vruchten voort van bekering waardig. Want de bijl ligt aan reeds aan de wortel der bomen.* Gelukkige ziel, die wordt losgeslagen uit de eerste Adam om overgeplant te worden in de Tweede Adam. Dat zullen we toch mee moeten maken, wat er aan voorafgaat, voor dat de Tweede Persoon gekend wordt. Dat is ook nodig tot onderzoek van een iegelijk onzer. Want wij reizen naar een eeuwigheid. Maar ook in verband met de bediening van het Avondmaal.

Maar, Jesaja komt het volk ook te vertroosten. Om nu maar een korte trek daarvan te nemen, dan zegt hij onder andere: *wat zegt gij o Jacob, en wat spreek gij o Israël: de Heere heeft mij verlaten?* Dat zegt het overblijfsel van de verkiezing naar Gods genade. O, er is geen teken van Gods tegenwoordigheid meer te aanschouwen.

Zijn er ook zulke zielen in ons midden, die na de openbaring van die eeuwige Middelaar en de aankondiging van Zijn komst nog zo in de donker komen te verkeren? Zodat ze zeggen: *de Heere weet niet meer van mij af?* O, dan wordt het zó donker dat men niet meer weet uit- of in te gaan. En alles wat er gebeurd is, daar kan men het niet meer mee doen. Och, dan mocht het zijn, dat de Heere Zelf tot de ziel mocht overkomen, en dat Hij u geve de gewisse weldadigheden Davids. En dat de Heere weer de overhand in de ziel mag krijgen en een woordje mocht spreken, opdat hij Zichzelf weer verklaring mocht. *Want zegt hij, de Schepper van de einden der aarde die wordt noch moede en die wordt niet mat. Er is geen einde aan Zijn verstand. De jongelingen, en die menen krachten te hebben, die zullen gewisselijk vallen.* Dat is alle eigengerechtigheid en al hetgeen waarvan een mens meent dat hij het daarmee wel kan doen, op weg en reis naar de eeuwigheid. En alles wat buitenom de eeuwig geldende gerechtigheid van die eeuwige Borg en Middelaar is, dat zal als rook komen te verdwijnen. Het zal geen grond zijn om daarmee God te kunnen ontmoeten. En dit is ook verboden om daarmee aan de verbondstafel te komen. Alle eigengerechtigheid,

alle eigen werken en alle eigen werkzaamheden die van onszelf zijn, uit kracht van eigenliefde om daarmee op God aan te werken, die zullen te kort zijn om daarmee aan de verbondsdis een plaatsje te mogen nemen.

Maar dan krijg je die grote tegenstelling. *Maar die de Heere verwachten*. Dat is tegen onze natuur. Dan verwachten we het allemaal van de heuvelen, dan verwachten we het van de wereld, verwachten het van de zonde, we verwachten het van eigengerechtigheid, we verwachten het van een handjevol godsdienst; we verwachten het ook van een uitwendige verandering in ons leven, ... maar *om de Heere te mogen verwachten*, dat is een geloofsdaad.

Daarom zeggen we ook: *gij volk die met geen lust bevangen wordt, waar is uw verwachting voor de eeuwigheid op gebaseerd?* Is dat alleen op die eeuwige levende God? Is al uw verwachting buiten Hem u een keertje ontvallen? Ach, er zijn wat verwachtingen daar we op aarde het van komen te verwachten. Ook, we komen er toch wel achter, dat we moeten zeggen: *o God, waar heb ik het van mijn leven toch al van verwacht? O, waar was mijn hoop op gevestigd?* Het kan zijn op een werkzaam leven; het kan zijn dat we anderen hebben onderwezen, en er kunnen nog zoveel meer andere grondjes zijn wat niets geen waarde heeft voor de zaligheid. Maar al die verwachtingen die zullen vergaan.

- Want ware verwachting, die God komt te werken is een levende verwachting *op Hem alleen*. Dat is een verwachting die God geschonken heeft op die enigste Borg en Middelaar. De Middelaar, Die Hijzelf in de ziel geopenbaard heeft. Want alle verwachtingen en alle hopen buiten Hem waren ontvallen. Toen is hij in hun ziel geopenbaard. En zie, hun hoop en verwachting is toen gevallen op die eeuwige Middelaar.
- Dat is een *uitziende* verwachting waarvan Micha getuigt: *ik zal uitzien naar den Heere en ik zal Hem verwachten*. O, dat is een uitzien, als een man naar zijn vrouw en een vrouw naar haar man. *De uitgestelde hoop krenkt het hart, maar de begeerte die komt, is als een boom des levens*. De Engelse vertaling die zegt, *de uitgestelde hoop is een heimwee die in de ziel ontstaat., naar de levendige God*. Wat verwacht ik, o Heere? Mijn hoop is op U.
- Maar, het is ook een *levendige* verwachting. Er zijn zoveel doden verwachtingen. Maar die zullen bij de dood wegvallen. De verwachting van een huichelaar zal vergaan. Maar die levendige verwachting die God in de ziel geschonken heeft, zal blijven.
- Het is ook een *onderzoekende* verwachting. 'Onderzoekt uzelfen nauw', zegt de Schrift. Ze zeggen: *Heere, kijk maar eens in mijn hart. O zie of bij mij een schadelijke weg is, en leidt mij toch op de eeuwige weg*. Want ach, ze zijn bang voor zichzelf, bang voor zelfbedrog, want het gaat op een eindeloze eeuwigheid.
- Maar het is ook een *hopende* verwachting. Ze kunnen buiten de Heere niet leven. Daarom komen ze te zeggen: *wanneer zult Gij tot mij komen?* Er zijn tijden dat Hij Zijn aangezicht komt te verbergen en dat ze met Job moeten getuigen: *ga ik voorwaarts, dan zie ik Hem niet; ga ik achterwaarts dan aanschouw ik Hem niet*. O, dan worden ze in hun eenzaamheid als een roerdomp in de woestijn en zeggen: *wanneer zult Gij tot tijd komen?* Is dit niet de begeerte van uw ziel? Kunt u niet meer buiten Hem? Ze kunnen buiten Hem geen grond vinden voor hun ziel. Het is een verwachting die gedurig op Hem gevestigd is, om bij vernieuwing Zijn gunst

weer te mogen ervaren. Het is een levende uitzierende verwachting, Die alleen op Hem gericht is.

- Maar, het is ook een *uitgaande* verwachting. Ze zijn uitgegaan uit de wereld en ze kunnen niet meer terug. God heeft de brug opgehaald. En daarom is er een uitzien naar God en een uitgang van hun hart tot Hem. En daarvoor heeft de Heere ook het sacrament van het Avondmaal ingesteld voor zulke zuchtende, voor zulke uitzierende zielen, die zo begerig zijn om Zijn aangezicht weer te mogen aanschouwen. Die uitgaan naar Zijn liefdesomhelzing, naar de kussingen Zijns monds, om dat te mogen ondervinden. O, daarom roepen ze wel eens uit: *Hij kusse mij met de kussingen Zijns monds, want Zijn liefde is uitnemender dan de wijn.*

2. In de tweede plaats hoe zij versterkt worden.

Er staat: *zij zullen de kracht vernieuwen en ze zullen opvaren gelijk de arenden.* De kracht vernieuwen, d.w.z. dat ze gedurig ontledigd worden van zichzelf en de Heere benodigen. O, dat ontledigende werk, dat ontdekkende werk, dat afbrekende werk, dat wordt meer en meer in onze dagen gemist. En nochtans is dat zo noodzakelijk, want ze moeten sterven aan hun eigen kracht. Ze moeten hun eigen verwachtingen gedurig verliezen. En daarom, *die den Heere verwachten die zullen de kracht vernieuwen.* Hoe dan? Wel, *gelijk de arenden.*

En arend is de koning van de vogels. Zoals een leeuw de koning der dieren is, is een arend de koning van de vogels. En hoe komen die nu hun krachten te vernieuwen?

(1) In de eerste plaats ze komen elk jaar, sommigen zeggen om de twee jaren te ruïen. En dan verliezen ze al hun vederen. En als je dan een arend komt te bezien, dan zou je denken, die zullen het niet meer lang maken. Al de oude pluimen moeten ze kwijt. Op zo'n wonderlijke wijze, die God in de natuur geschapen heeft, in een zeer korte tijd groeien bij die vogels hun pluimen weer aan en dan is het dat zij weer de nieuwe krachten ontvangen. Dan mogen ze weer de kracht vernieuwen en opvaren; dan is het alsof ze een nieuwe jeugd ontvangen hebben. Dan hebben ze grote en sterke vleugels. Ze kunnen er een mens mee doodslaan.

Maar nu ook die geestelijke arenden, ... die krijgen ook twee vleugels. En wat is dat? Dat is een vleugel van *Gods liefde*, wat God in hun ziel heeft gestort. Zij hebben Hem lief, omdat Hij hen eerst heeft liefgehad. Maar ook een tweede vleugel, van *het gebed*. O, die vleugel van het gebed, is een uitslaande vleugel, uitgaande naar Hem. Maar ziet, die arenden vliegen zeer hoog. Er is geen een vogel op aarde, die zo hoog kan vliegen dan een arend.

Maar die geestelijke arenden, o die mogen door Gods genade leren zoeken de dingen die Boven zijn, en niet die op de aarde zijn.

't Oog omhoog!

Het hart naar boven.

Hier beneden is het niet.

't Ware leven, lieven, loven,

Is maar waar men Jezus ziet

(2) En dan, ach als je dan die arenden zo hoog boven alles ziet vliegen, dan zou je denken, wel arend, waar moet je toch naar toe? Ja, zij hebben een doel voor ogen. Ja, zij hebben haast, welke haast? Ze gaan naar hun nest in de hoogte. Zelfs de natuuronderzoekers zeggen, dat ze alle moeite moeten doen om zo'n nest te vinden. Het is in het verborgene van een steile plaats.

En ziet, zo is het u nu ook met de ware arenden. Onderzoekt uzelf maar nauw, want die geestelijke arenden zijn in de hoogte te vinden. In die eeuwige Steenrots hetwelk is Jezus Christus. Daar buiten voelen ze zichzelf onveilig. O, buiten God zijn alle rustplaatsen niet houdbaar. En daarom nemen ze de vlucht naar Boven, naar die eeuwige Rots.

(3) Ook heeft een arend en zeer scherp gezicht. Er is geen een vogel, zover de natuurbeschrijvers dat kunnen onderzoeken, die zo'n scherp oog heeft, als de arenden. Die kunnen zelfs regelrecht naar de zon vliegen, en dan knippen zich nog niet met hun ogen.

Maar die geestelijke arenden, o, dat is het eeuwig wonder, die hebben wel eens een tijd dat ze ook regelrecht naar die Zon der gerechtigheid toe vliegen. En als ze op Hem mogen zien dan worden hun ogen niet verblind. O, dan mogen ze de Koning zien in Zijn schoonheid en in Zijn beminnelijkheid en dierbaarheid. O, dan zeggen ze met David: *ontdek mijn ogen, opdat ik aanschouwe de wonderen van Uwe wet*. O, ze willen aanschouwen met een volle openbaring, de dierbaarheid en de liefelijkheid van die Zon der gerechtigheid.

(4) En wat hebben die arenden nog meer? Om nog maar enkele punten te noemen, want we kunnen daar niet zover over uitweiden, die arenden hebben een door God in de natuur ingeschapen, dodelijke vijandschap met slangen. Een arend komt niet langer op aarde dan dat hij daar hoogst nodig moet zijn om zijn voedsel tot zich te nemen. Maar anders verwijderd hij zich weer naar boven. Maar als hij een slang ziet, dan blijft hij toch en probeert die slang te vermorzelen. Maar die slang probeert zich te kronkelen op de kop van die arend om die te vernielen. De Heere heeft Zelf gezegd, - en onderzoekt uzelf - tussen u en tussen deze vrouw, tussen uw zaad en tussen haar zaad heb Ik vijandschap gezet. En dat zal u de kop vermorzelen, maar gij zult het de verzenen vermorzelen. Die slang, die oude slang heeft het altijd gemunt op die arenden. Maar die arenden, die krijgen door Gods genade ook een vijandschap tegen de vorst der duisternis. En daarom komt God uitwendig en inwendig in de ziel krachten te verlenen aan die geestelijke arenden om de duivel te overwinnen. Waarom? Omdat die eeuwige Borg, die Rots der Eeuwen, de duivel overwonnen heeft.

Maar nu heb ik gelezen in een boek van een oude vader, die zegt dat er een arend was in Zuid-Afrika. En daar was een herder, die menigmaal die arend gadeslagen had. En dan had hij gezien waar zijn nest was, maar dat was onbereikbaar. Daar kon hij niet komen. Daar had die arend zijn jongen. God zegt in Job: *en zijn jongen zuipen bloed*. Maar, wat gebeurt er? Op een goede keer kijkt hij weer naar die arend met zijn verrekijker, om die plaats na te speuren. Maar op een keer was die arend verdwenen. Ineens zag hij die arend weer vliegen, maar dat was niet gewoon. Hij kwam niet meer naar boven, maar hij kan ook niet meer naar beneden. Hij dacht, hoe komt dat nu toch, want een arend is zorgzaam. Die is zorgzaam voor zijn jongen. Dat is heel anders dan zorgeloze mensen, die rusten op hetgeen zij menen ondervonden te hebben. Een geestelijke arend die is werkzaam. En als hij rust dan is het om te broeden. Die herder ging kijken wat er de oorzaak van was. Hij zag hem fladderen in de lucht en opeens daar valt hij. Hij valt pijlsnel naar beneden op de grond. Hij loopt naar die arend toe en hij kijkt wat of daar toch de reden van is. Hij kon maar niet begrijpen waarom die arend zo deed. En toen zag hij bloed om zijn hals. En toen kwam hij er achter: rond de

hals van die arend was een adder gekronkeld. Die had met zijn tanden de slagader van die arend aangetast. Zodat die arend door bloedverlies wel moest vallen.

Daar geef ik tweeërlei betekenis aan.

- Ten eerste is dat een beeld van een huichelaar. Die komt wel een hoogte te bereiken, waar ze niet meer vanaf te krijgen zijn. En je kunt proberen zoveel als je wilt, maar wat je ook doet, zij houden hun gronden vast. En probeert ze het eens te ontnemen ... ze zullen de eerste zijn om je te veroordelen. Maar ze zullen eenmaal nederploffen en te pletter vallen op de rotsen van Gods eeuwige toorn. O, dat is menigmaal al gebleken. We hebben er nog gekend, als kleine jongen, die ervoor doorgingen, voor doorgeleide kinders van God. Ze waren hoogbekeerd en stonden boven alle mensen maar waren ontoegankelijk voor het bekommerde volk. Maar er zijn er geweest, die van de top van eer, in eeuwige verwoestingen zijn neergevallen.
- Maar het is ook een beeld van een kind van God die met de weldaden omhoog komt te stijgen en niet meer vatbaar zijn. Die zitten op de bergen van Gilboa. Dan gebruikt God wel eens bijzondere zonden in het leven van Gods volk opdat ze van de hoogte afgebracht zouden worden. Want de Heere is een jaloers God op Zijn eer. En Hij zal alle hoogmoedigen komen te vernederen. En dan zal God hen weer op hun plaatsje brengen, gelijk Hij ook een David op zijn plaatsje heeft gebracht.

(5) Maar, om kort te zijn, wat is nou het voedsel van die arenden? Ach, dat is een bijzonder voedsel. Ik hoop dat er ook van die geestelijke arenden in ons midden mogen zijn. Die kunnen nergens geen voedsel vinden dan alleen in het bloed. Want God zegt: *haar jongen zuipen bloed*. Hun ouders komen op aas te loeren, en speuren hun voedsel op de bergen vanuit de hoogte af. En wanneer die arenden zoeken komen ze op een slagveld waar de verslagenen neerliggen. Daar liggen die sneuvelden als 't ware als een prooi voor de arenden. Dan kom die arend op dat slagveld en dan duikt hij neer op die gevallenen. Dan pakt hij hen bij hun strot en trek die open en dan zuigt hij dat bloed op en hij scheurt de stukken vlees van elkaar. Een arend zoekt geen lijken op, alleen als hij de grootste honger heeft, maar anders zoekt hij levende prooi. Dat is nog warm bloed en dat zuigt hij op. En dat brengt hij tot zijn jongen en die zuigen dat bloed uit die krop van de moeder.

Zo is het ook met de geestelijke arenden. Die kunnen nergens voedsel vinden dan alleen in het reine bloed van die eeuwige Middelaar. Want Zijn lichaam is waarlijk spijs en dat bloed van die eeuwige Middelaar, Die dat gestort heeft vanwege de toorn Gods, dat is waarlijk drank voor die geestelijke arenden. Die kunnen buiten die eeuwige Middelaar geen leven voor hun ziel vinden. Kunt u het met iets minder doen? Alleen dat bloed, en die gerechtigheid die Hij verworven heeft door het leven en sterven, van die eeuwige Middelaar. Al het andere is een spijs wat eenmaal zuur op zal breken.

(6) En dan hebben die arenden, wanneer ze oud worden, ook dat ze kaler worden. Micha zegt: *Verwijd uw kaalheid als een arend*. En zie, dan gebruikt hij die pluimen voor zijn nest. De natuurschrijvers zeggen dat een arend wel over de honderd jaar kan worden. Maar de natuur schrijvers zeggen ook, dat een oude arend langer kaal blijft. En och mensen, dat is in het geestelijke ook waar. Door ontdekkende genade, hoe dichter Gods volk bij de dood en de eeuwigheid komt, hoe langer als ze op de weg des levens zijn, hoe kaler, hoe vuiler dat ze zichzelf bevinden. Om als een naakte en uitgestroopte zondaar alleen zalig te worden, door de smalle weg des levens. Het is als

over een rugje van een mes. O, dan moeten alle pluimen en alle veren eraf. Om als een goddeloze in zichzelf dat poortje der gerechtigheid te mogen binnentreden.

(7) Zij zullen opvaren gelijk de arenden. Ja, de arenden stijgen hoog op.

Dat is ook zo met de geestelijke arenden. Ze varen op in hun gebeden en verzuchtingen, in al hun omzwervingen en afdwalingen, ze varen ze op naar de troon der genade.

- Hun overlegging en hun gedachten die mogen bij tijden en ogenblikken toch boven zijn daar Christus is zittende aan de rechterhand des Vaders.
- Maar ook hun geloof, dat door de liefde is werkende, komt de wereld te overwinnen. Geloof, als de kapitein van het geestelijk leven, dat komt alleen naar Boven te zien, om op te varen door alle hindernissen heen tot God Zelf. Opdat het geloof ook weer eens aan mag wakkeren.
- Maar ook door de liefde, want de liefde vergaat nimmermeer. Daarom komt de liefde naar Boven te trekken, naar de hemel. Het gaat hun niet om de hemel, maar het is om bij Hem te mogen zijn, om Zijn gemeenschap en Zijn gunst te mogen proeven en smaken.
- En ook die levende hoop. Dan worden ze van tweeën wel eens gedrongen. Och, aan de ene kant gekluisterd aan de zonde, gekluisterd aan de wereld, gekluisterd aan het ongeloof. Maar dan zeggen ze ook: och wanneer, wanneer zal ik die ballast toch eens mogen kwijtraken? Want die levende hope die trekt toch naar Boven.

3. En, we moeten verder, in de derde plaats willen we nog een ogenblikje stilstaan bij de volharding in die versterking.

Want ze zullen lopen en niet moede worden, wandelen en niet mat worden.

Dat is tegenstrijdig. Want al je loopt dan wordt je vanzelf moe. En hier staat er: *ze zullen lopen, maar ze zullen niet moede worden.* Er wordt eerst gesproken over opvaren en dan wordt er gesproken over lopen en dan nog over wandelen. En er is ook nog een volken die zeggen: *o God mag ik nog kruipen?*

En zo is het nu ook met die geestelijke arenden. Die zal God in hun gangen zelf komen te versterken. Want ze komen op de geestelijke loopbaan. En dan denken ze daar dikwijls staat ze nog omkomen. Wel volk van God, weet u nog van dat plekje, waar die eeuwige Borg en Middelaar geopenbaard werd van de Vader; heb je toen niet gedacht dat je zo rechtstreeks naar Sion zou rijzen? Maar er zijn andere tijden gekomen. En ja, nu komen ik op een punt dat ik niet meer verder kan. Wel, is het dan geen eeuwig wonder dat je er nog bent? Heb je dat aan je eigen toe te schrijven? Nee hoor, dat is alleen door de kracht van God. Want wat zegt Hij? *Ze zullen lopen en ze zullen niet moede worden.*

Lopen, hoe doen ze dat dan? Dat doen ze leunende; leunende op die eeuwige Middelaar. Hoe zwakker als ze in zichzelf zijn, dat ze van zichzelf geen stapje meer kunnen doen, dat ze geen vorderingen meer kunnen maken, dan leunen ze op hun Liefste; en dat is voor de geestelijke loopbaan juist zo nodig. Dat ze niet meer lopen kunnen, maar steunen op Zijn almacht. En dan worden ze gedragen, op de armen en de zorg des Heeren. Want Hij zal niet toelaten dat ze de verderving zullen zien. Nee, zich zullen blijven lopen op die geestelijke baan. Vallen ze nooit? Ja, ze struikelen wel eens. Zo erg, dat ze met Asaf moeten zeggen:

*Ik lag bijna gevallen plat,
geweken uit den rechten pad.*

En toch, God richt ze weer op, de rechtvaardige kan zevenmaal vallen, maar ze zullen door Hem weer opgericht worden op die levensbaan.

O, onderzoekt uzelf dan. Er zijn er die zogenaamd op die weg, op die loopbaan komen, maar ze brengen het niet verder dan de vrouw van Lot. Die zijn wel uit de wereld gehaald, en zogenaamd bij de kerk terechtgekomen, en die nog wel een grote verandering in hun leven kunnen bespreken, ... maar ze zijn een huichelaar geworden. Zij missen die trekking van Gods eeuwige liefde.

Anderen zijn als Demas, die zijn teruggekeerd, omdat de liefde tot de wereld hen overwonnen heeft. En daar zijn die ware lopers nu alleen zo bang voor. Die zijn bang dat ze nog terugkeren, en dat ze als een huichelaar openbaar komen. *Nee*, zegt de Heere, *ze zullen lopen, en ze zullen niet moede worden*. Want de Heere Zelf komt hun geloof te versterken. Ze worden gesterkt door het woord, door Zijn Geest en ook door de sacramenten. Geestelijke arenden, die eeuwige en getrouw Koning is zo'n nederbuigend goed geweest, dat Hij niet alleen Zijn eeuwig blijvend Woord heeft gegeven, maar u ook weer wil versterken door de bediening van de sacramenten.

Ja dat de Heere ook de krachten zal geven in het ambt, omdat Hij de Getrouwe is en blijven zal. De Heere kent ze allen bij name. Daar zit er eentje, en daar is er eentje, die gekomen zijn op het pad des levens. Maar die van zichzelf niet meer verder kan.

En kijk eens naar de apostel Paulus. Die kon niet meer verder lopen. Zo een last had die op zijn rug, die kon alleen maar kruipen. Hij riep uit: *ik ellendig mens. Wie zal mijn verlossen uit in lichaam der zonde en des doods?* Maar de armen van Gods oneindige kracht schenkt hen hulp om weer door te gaan. Ze zullen komen en in Sion voor God verschijnen. Ze worden bewaard in de kracht des Allerhoogsten en zo zullen ze lopen en niet moede worden. Want de bezoldiging der zonde is de dood, maar de genadegiften Gods is het eeuwig leven door Jezus Christus onze Heere. Het werk wat de Heere begonnen heeft dat zal hij voleindigen tot op de dag van Jezus Christus. Ze staan niet voor eigen rekening, zo lopen niet voor eigen rekening. Nee, door de genade Gods zijn zij, die ze zijn. Hij komt hen gedurig aan Zijn hand te leiden. Zij hebben zulk een lieve Leidsman, Die hen nooit zal verlaten. Nee, want wat Hij begint zal Hij ook volvoeren. Zulk een Leidsman had ook Asaf; als hij niet meer verder kon heeft Hij hem opgericht. Hij ondersteunt hen wonderbaar en dan zegt hij: *zie toch op Mij*. Ik ben die God die nooit moede en die nooit mat wordt. Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde daarom heb Ik u getrokken. En daarom zal Ik u onderhouden.

Ze zullen lopen en ze zullen niet moede worden. O, in zichzelf worden ze wel moe, ziende op zichzelf moeten ze uitroepen: *o God, hoe lang zul Je me noch verdragen?* Maar als ze dan een oogje krijgen op die eeuwige onvergankelijke liefde Gods, dan mogen ze getuigen: *het heeft mij nog nooit aan iets ontbroken*. In dan roept de Heere hen toe: *ben ik niet uw Vader? O vertrouw heb toch aan Mij toe*. O die eeuwige liefde zal nooit vergaan. Het is een gouden koord wat niet zal breken. De Heere Zelf zal hen leiden totdat ze komen voor God in Sion.

Ze zullen wandelen en niet mat worden.

De Schrift zegt: *hoe zullen twee met elkander wandelen als zijn niet overeen gekomen zijn?* Ach, er moet een tijdje komen dat de Heere Zichzelf aan hen komt te openbaren. En als ze dan op opdat smalle pad des levens met Hem mogen wandelen, dan zal het wel eens zijn dat ze op Hem leunen mogen. Ja dan gaan ze met hem gemeenzaam leven. O, ken je daar wat van? Wat je geen mens in de hele wereld zou durven zeggen, dat ga je tegen Hem vertellen. O, aan Hem mag je al je hartsgeheimen openbaren. Ja

ze komen zichzelf geheel en ontbloot voor Hem neer te leggen. En dan mogen ze de liefdesuitlatingen van Hem gewaarworden. O, dan kan het zijn, dat ze zonder Hem niet leven kunnen. Zo mogen ze met Hem wandelen, en dan zullen ze niet mat worden. Nee, mat betekent, dat ze als het ware uitgedroogd zijn. En dat ze dorst hebben. De Heere zegt: *Ik zal mijn erfenis verkwikken wanneer ze mat geworden is.* Dus nu worden ze wel mat, maar geen matheid die dodelijk is, maar als ze mat worden mogen ze drinken uit de Fontein des levens. En als ze nu mat worden en denken: *nu zal ik van dorst nog bezwijken*, dan opent Hij die fontein des levens. Als ze door het dal der Moerbeziënbomen doorgaan, dan stellen zij Hem tot een Fontein.

En daartoe gebruikt Hij ook wel eens de bediening van het Heilig Avondmaal, om Zijn volk te onderhouden en te versterken onder al de moeilijkheden des levens. En zo is het Heilig Avondmaal ook voor hen, die evenals Elia zitten onder de jeneverboom en die denken dat ze soms alleen zijn overgebleven en dat ze als het ware hun leven zijn moede geworden. Maar dan zegt de HEERE: *nu zal ik je weer eens spijs geven. Ben je zo mat? O wat zit je toch moedeloos neer.* En zo gaat het elke keer als hun eigen voorraad weer op is, dan schreien ze weer naar Hem, als een hert naar de waterstromen. En dan komt de Heere Zich weer bij vernieuwing te openbaren, door Zijn gezegende Geest. O, dat dierbare bloed, en die gezegende spijs des levens, dat krijgt dan weer zulk een waarde. En zo worden ze weer gespijzigd en gesterkt in de volharding der heiligen. Er is geen afval der heiligen. Maar ze zullen allen samen van stap tot stap door God geleid worden.

Ze zullen lopen en niet moede worden, ze zullen wandelen en niet mat worden. Nee, want een iegelijk van hen zal voor God verschijnen in Sion. Er zal geen klauwtje van achterblijven. Maar ze zullen straks de eeuwige hallelujah's zingen, zonder einde. Hier op aarde komt de Heere hen al te verkwikken en te versterken zodat ze niet van honger zullen sterven. En daarvoor is het Avondmaal, voor die genen die wandelen op het pad des levens. En die er door God Zelf op zijn gebracht.

Laten we daar eerst nog een versje van zingen voordat we met een woordje nog besluiten. Van Psalm 103 en daarvan het 3^e en het 7^e vers.

Toepassing

Mijne geliefden, noch een kort woordje en wij zullen gaan eindigen. We hebben in dit avonduurtje getracht om nog een weinigje de eigenschappen naar voren te brengen van de ware geestelijke arenden die het lichaam van Christus vergaderd worden. Maar, nu is het toch een van de twee, wij zijn een slangenzaad, of we zijn tot de geestelijke arenden behorende. En nu zal het toch een verschrikkelijke zaak zijn, als een slang zichzelf zou durven begeven om tot die verbondstafel te gaan. Nog onbekeerd en onwedergeboren en de Geest van die eeuwige Borg en Middelaar nog komen te missen. Dan, wat doe je dan aan die verbondsdis? Dan komt hij daar als een slang. Ach, hij komt daar als een dief. En dat zal toch wat te zeggen zijn, om zo brutaal te durven zijn om het brood van de kinderen, van de tafel te durven halen en daarmee hun oordeel komen te verzwaren. Want ik zeg u, als u ongerechtigd aan het Avondmaal zou komen, dat het zwaar valt bekeerd te worden. Want ik weet van een vrouw, - maar die heeft het in haar onkunde gedaan, - die eenmaal aan het Avondmaal was gegaan, als ze nog onbekeerd was. Het was een braaf meisje. Er was niets van te zeggen. Maar toen God haar oogjes opende, wat heeft ze een smart gehad dat ze aan die verbondsdis geweest was, zonder daartoe gerechtigd te zijn.

Wanneer God een mens zijn ogen komt te openen voor zijn gevaarvolle toestand, die ziet dat hij voor eeuwig verloren is zonder wedergeboren te zijn. Hoe durft zo een aan

de verbondstafel te komen? Hij zegt: *ach, dat is niet voor mij*. Hij zal vrezen, dat hij er dood bij neer zou blijven zitten. Maar als in de ontsluiting van het eeuwige Evangelie die eeuwige Borg door de traliën van Zijn Woord Zich komt te openbaren, dan kan er wel eens in de hebbelijkheid in de ziel zijn, dat ze door komen te breken en dat hij dan getuigt: *kom ik om, dan kom ik om*. Dan zeg ik niet dat ze niet aan het avondmaal mogen gaan, maar het is toch zo, dat het altijd een gevaarlijke zaak blijft. Zodat ze er op vast blijven zitten en meer en meer door gaan vloeien, en denken dat ze de volle zaak deelachtig zijns. En dat ze nog niet anders dan een aanwijzinkje naar die Persoon gehad hebben. Shepard die zegt, dat het zeer gevaarlijk is om een proefje van die wijn te proeven en daar genoeg aan te hebben, zonder te komen tot de Fontein waar die wijn uit voortvloeit.

En daarom, ik wil niet zeggen dat zulken niet aan mogen komen, maar wel mocht het op uw ziel gebonden worden om meerdere kennis van die eeuwige Borg en Middelaar te mogen leren kennen, om alzo de dood des Heeren te verkondigen met vrucht voor uw ziel.

Want daar bekend hij ten eerste dat hij midden in de dood ligt. En ten tweede, dat hij buiten die eeuwige Immanuël geen leven voor zijn ziel kan vinden. En dan het derde dat de liefde hem getrokken heeft tot die verbondsdis. En dat hij geen andere weg wil dan alleen die eeuwige Borg en Middelaar omdat Die God verzoend heeft, en dat Die in zijn ziel geopenbaard wordt. En dat hij nu langs zulk een weg alleen maar met God verzoend komt te worden. Dan komt Hij in die ziel zichzelf wel eens te openbaren in Zijn eeuwige liefde aan zo'n zwarte Moriaan. En dat zo'n zwarte Moriaan die blanke Bruidegom door het geloof een hand mag geven. O, dat is een eeuwig wonder als hij zo aan de tafel mag zitten. Dan geeft de nardus zijn reuk.

Kom, wat zal het zijn om hier op aarde geen deel genomen te hebben aan het Avondmaal des HEEREN, en dat u daar zo gemakkelijk op door kan leven? Want de scheidslijn die valt hier reeds op aarde. Want die zal ook hierna niet deel kunnen nemen aan de ronde tafel van de bruiloft des Lams. Nee, dan zal uw deel zijn in de hel bij al degenen die van God verdoemd zijn.

Op jong en oud, klein en groot, ook jongelingen en jonge dochters, kinderen, wij gaan de feestdagen tegemoet. Er wordt wel eens gezegd: *die kerstdagen, dat zijn gezellige dagen*. Moet je die zo doorbrengen in de gezelligheid voor het vlees? Ach, wat een droevige kerstdagen zijn het dan toch. Ach, dat het eens mocht zijn, dat God u in de behoefte mocht brengen dat die eeuwige Borg aan uw ziel ontdekt mocht worden, want daar alleen wordt liefde des Vaders, de liefde des Zoons en de liefde des Heiligen Geestes aanschouwt en dat sterkt meer dan de uitgezochtste spijzen. De Heere mocht het op uw hart binden. Het kan de laatste kerstdag wel eens zijn die u hier nog mag beleven. De Heere geve dat u het nog beleven mag, want we zijn er nog enkele dagen vandaan. Maar als u het beleven mocht, kon het de laatste kerstdagen wel eens zijn. En wat zal het zijn, onbekeerd en onverzoend te moeten sterven?

Ach, we mogen het wel zeggen, want God is mijn Getuige, dat er liefde in mijn hart geboren is, ook voor de gemeente van Terneuzen. En dat het mijn verzuchting is dat God het nog behagen mocht, dat er eens eentje of meerderen mogen zijn, die tot God bekeerd werden. Ach, dan zal het wel zijn, dat we er zelf eeuwig buiten vallen, maar dat God mij er nog voor gebruiken mocht; en dat het nog eeuwig zijn mocht tot Zijn eer. Want dan gaat het niet meer om mij, maar dan gaat het om Gods eer en ook om het heil van uw arme ziel op weg en reis naar de eeuwigheid.

O, arme onbekeerde medereiziger, die nog voortleeft in uw zorgeloosheid, dat u nog geborgen mocht worden. Wat zal het zijn, om te moeten sterven en God te moeten ontmoeten en niet te kunnen? De Heere mocht het op uw ziel binden. U leeft nog. U bent nog in de mogelijkheid om nog zalig te worden en met God verzoend te worden. Dan zal er nog een tijdje kunnen komen dat u ook aan die verbondstafel deel mocht neergezien. En dan valt er een band aan het ganse geestelijk Sion. Dat zou ik u van harte komen te gunnen.

En zijn er in ons midden die zichzelf zouden bedriegen, God mocht u genadiglijk willen ontdekken. En dan zou ik willen proberen om scherp te onderscheiden, om door Gods genade een middeltje te zijn om al degenen die er niet aan horen, er vanaf te houden. Maar, ik weet ook, dat het Gods werk is. En daarom zou ik ook niet graag de kleinste in de genade komen te bedroeven. En daarom, God mocht Zelf u willen ontdekken. Onderzoekt uzelf nauw, ja zeer nauw.

En arm volk van God, die menigmaal zegt: *ach, wat zal ik aan die verbondsdis moeten doen?* Kom toch zoals ge zijt, zo ellendig. Och bij uzelf is niets te vinden. U moet daar niets meebrengen. Nee, maar u moet komen met de koorden van zelfveroordeling om uw hals, in die gedachte dat het buiten Hem eeuwig omkomen is. En dat u zo de toevlucht mag nemen als duiven tot hun vensteren. En als die geestelijke arenden, waarvan de Heere zelf zegt: *waar het dode lichaam is, aldaar zullen de arenden vergaderd worden.* Om nu te betonen, wat het leven van uw leven is: alleen Jezus Christus en Die gekruist; als de enige grondslag der zaligheid. Hem alleen die u op de loopbaan gebracht en gehouden heeft. Omdat u beter bent dan de vrouw van Lot, die omzag? Nee, maar omdat God u vasthoudt. Die Hij liefgehad heeft die heeft Hij lief tot den einde. Die Hij vastgrijpt, die laat hij nooit meer los. Die zullen lopen en niet moede worden. Want ze worden door God ondersteund. *Uw liefdedienst die heeft mij nog nooit verdrotten.* Op de dag van Gods heirkraft worden ze weer versterkt en mogen is de weg weer met nieuwe moed bewandelen. Ja met de arenden komen op te vliegen. Dan verlangen ze wel eens naar het einde, met een smachtend uitzien en verlangen. Ze zullen wandelen op die loopbaan door de ondersteuning des HEEREN. En daarom zullen ze niet mat worden. Elke keer komt Hij ze opnieuw te versterken. Als het straks voor het laatste zal zijn, zal Hij hen tot Zich opnemen.

Zo mocht het voor die geestelijke arenden nog eens Avondmaal zijn in Zijn gunste. En dat we zo versterkt ogen worden evenals Israël bij die zeventig palmbomen in Elim. En dat de liefde noch de banier over hen mocht zijn. Dat mocht de Heere nog schenken. Hij gedenken dan een ieder, naar weg en toestand, opdat ook deze woorden niet eeuwig tegen ons zullen getuigen. En Hij gedenke Zijn kerk, opdat ze aan de troon der genade gebonden mogen zijn, om Hem te benodigen hier in de tijd; om ook straks daar een plaats te mogen innemen, om de dood des Heeren te verkondigen. Daartoe schenke de Heere Zelf nog krachten degene die geen krachten heeft opdat ze dan alzo op mogen vliegen gelijk de arenden. Dat schenke de Heere genadiglijk. Amen.

Dankgebed

Och Heere, aan de avondstond van deze dag, voor de derde maal, mochten we Uw grote Naam nog erkennen, dat we mochten door U den Heere Zelf gesterkt en ondersteund worden. En doorgehouden zijn. Ach, we mochten wel in waarheid dankbaarheid van U geschonken worden. Gij zijt toch die nooit beschamende

Rotssteen. Gij hebt al zo menigmaal geholpen en doorgeholpen. Want uit en van onszelf wat zijn we dan. En nu mogen we de waarheid nog verklaren maar om het nu zelf in de beoefening te brengen, om nu te lopen en niet moede te worden, te wandelen en niet mat worden, dat moeten we alleen van U leren. En dan is het toch een eeuwig wonder, dat we nog mogen zijn die we zijn. Maar ach, wij kunnen niet in de toekomst kijken, maar om nu in de toekomst U den Heere gedurig nodig te hebben, in steil en diepe afhankelijkheid. O, daar zijn zulke uitbrandende wegen toe nodig.

Maar o eeuwige Immanuël, Gij Die Uw kerk gekocht en betaald hebt met Uw dierbaar bloed en Gij eeuwige Vader, Die Uw volk verkoren hebt in Christus, maar ook eeuwige Geest, Die de Leidsman van Uw kerk zijt, mocht Gij Zelf nog de Naprediker van dit woord willen zijn. Kon het zijn, tot bevestiging van hetgeen Uw hand gewrocht heeft, tot versterking van het genadeleven. Maar het mocht ook nog mogen zijn, tot waarachtige bekering en dat we nog verwaardigd mogen worden om in deze week nog bij elkander te mogen komen om te gedenken, dat Gij o eeuwige Zone Gods, op deze aarde gekomen zijt, geboren om te lijden en te sterven en opgevaren zijt om een plaats te bereiden voor Uw kerk. Ach, dat we verwaardigd mochten worden om op U te mogen vertrouwen, dan zullen we niet schaamrood staan. Dat onze verwachting dan maar mocht zijn op U den Heere, Die hemel en aarde gemaakt heeft.

Ontferm U dan nog onzer en gedenk een iegelijk, ook in het heengaan naar de plaats, waar we verwacht worden. Gij mocht onszelf bewaren en sparen. Wil over ons waken. En doe verzoening over onze zonden. Uw Naam tot eer, om Jezus wil. Amen.

We zingen van de 73^e Psalm en daarvan het 12^e en het 13e versje.

Ontvang de zegen des Heeren en ga daarna henen in vrede.

De Heere zegene en behoede u.

De Heere doe Zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig.

De Heere verheffe Zijn aangezicht over u en geve u vrede.

Amen.

4. Gods stem tot Israël in een boze tijd

Psalm 49:1

Lezen: Hoséa 8

Psalm 29:2 en 3

Psalm 79:4 en 5

Psalm 119: 27.

Geliefden.

Wij lezen in Genesis 35:7: "En hij bouwde aldaar een altaar". Wij worden hier in onze gedachten geplaatst in een bijzonder tijdperk in Jakobs leven. Deze, van wie de Heere getuigde: "Jakob heb Ik liefgehad", bouwde den Heere uit dankerkentenis een altaar. Dit was geen vrucht van Jakob zelf, doch een vrucht van des Heeren verkiezende, opzoekende en verootmoedigende genade.

De Heere zelf bracht hem op dat plaatsje, anders had Jakob nooit meer in waarheid naar God gevraagd of Hem erkend voor al Zijn weldaden zowel tijdelijke als geestelijke. Wel zou een mens een farizeeërgestalte kunnen innemen, doch dan dankt hij met al zijn godsdienst zichzelf en berooft God van Zijn eer.

Wij zijn wel van God afgevallen, doch nooit uit onze eigenwaarde, of de Heere zelf moet ons een hel- en vloekwaardig zondaar maken. Dan pas wordt het bij aanvang een wonder dat wij nog niet vernield zijn, en dat wonder wordt steeds groter naar dat de Heere ons dieper gaat ontdekken en daar tegenover de rijkdom van die eeuwige Borg en Middelaar ontdekt als het middelpunt der zaligheid. Wanneer Jakob, door eigen schuld vluchtende voor Ezau zijn broeder, van alles verlaten lag onder de blote hemel, als een overtreder van al de geboden des Heeren, dan behaagde het de Heere Zijn voorkomende liefde als de beweegoorzaak des Vaders hem te openbaren zonder krenking Zijner Goddelijke deugden. De Heere ontsloot de hemel voor hem in die ladder die van de aarde tot de hemel reikte. Alles ziende op Hem die voor de Zijnen de Weg, de Waarheid en het Leven is. Maar dan ook werd die plaats voor Jakob een huis Gods en een poort des hemels. Als de Heere afdaald dan verdwijnen wij en zien niemand dan Jezus alleen.

Hoewel Jakob hier niet bewust met God verzoend was smaakte hij toch onderhandelende liefde. Hier werd ook de Heere voor hem een belovend God in al de beloften voor de Zijnen, die zijn in Christus ja en amen, Gode tot eer. Zou de Heere het zeggen en niet doen? Spreken en niet bestendig maken?

Behalve het land Kanaän voor zijn zaad, beloofde de Heere ook dat het vrouwenzaad, de beloofde Messias, uit hem zou voortkomen. Doch ook persoonlijk zou de Heere voor hem zorgen in dit Mesech der ellende, in dit tranendal en vreemdelingsland. Daarom: "hoor Jakob, en zie. Ik ben met u". Al zouden dan al de duivelen in de hel en de mensen op aarde tegen u zijn. Zo God voor ons is, wie zal dan tegen ons zijn? Ja hoort verder: "Ik zal u behoeden overal waarheen gij trekken zult".

Al is het dan dat Laban tienmaal uw loon veranderen zal. Al komt u aan het einde van uw leven nog in Egypte terecht. O vrees niet Jakob, Ik draag zorg voor u en voor uw goed. Gij zult niet vallen noch beven. Ja uw voet zal niet wankelen noch bezwijken. De Heere zou hem wederbrengen in het land waaruit hij nu vertrekken moest. Die reden lag niet in Jakobs kracht of wijsheid, doch in de getrouwheid Gods. Hier is het

en blijft het voor des Heeren volk: "Ik de Heere worde niet veranderd, daarom zijt gij o kinderen Jakobs niet verteerd".

Geliefden, al is de tijd uiterst donker en al klimt de goddeloosheid ten hemel, nog heeft de Heere ons land en volk in Zijn grote lankmoedigheid verdragen. En mens en beest nog onderhouden, hoewel het een wonder moest zijn dat wij met Sodom en Gomorra nog niet zijn omgekeerd. Volk des Heeren, hebt u over God te klagen? Wel past u een levendige klacht over de zonde, maar anderzijds is Zijn goedertierenheid roemende tegen een welverdiend oordeel. Doch onbekeerde belijder, nog heeft de Heere u als een onvruchtbare vijgenboom gespaard, nog mest rond de boom gelegd. Kon het niet eens het laatste jaar zijn? Al wat u boven de hel hebt is nog de algemene goedheid Gods, doch al had u gelijk Ezau veel en u mist God tot uw deel, dan bezit u niets van enige waarde. De wereld gaat voorbij met al haar begeerlijkheid. Mist u Jakobs God dan bent u nog rampzalig. De Heere grijpe u nog als een ter dood veroordeelde, als een vuurbrand uit het vuur.

De Heere heeft Zijn Woord aan Jakob waargemaakt, ondanks zijn afwijkingen. Al gunde Laban hem Gods zegen niet, al kwam Ezau met vierhonderd ruiters hem tegemoet. Alle dingen moesten voor Jakob medewerken ten goede, omdat hij naar Gods eeuwig voornemen zaligmakend geroepen was. Hij werd door Gods Geest geoefend eerst in ootmoed vóór Ezau's komst, hij werd geringer dan al de weldadigheden en trouw aan hem bewezen. Wat zou dat een zalig plaatsje zijn om de Weldoener te erkennen en zelfs een niet en een nul te worden voor God. Dan zou het pas dankdag zijn. De Heere redde ook die zelfde nacht Jakob's ziel. Zolang Jakob Jákob bleef, dan ging hij aan zijn kant met alles nog naar de hel. Doch als Jakob Israël werd, toen was het wel, zegt Ledeboer. O zalige staatsverwisseling, nu was het oude voorbij gegaan, ziet, het was alles nieuw geworden. Nu kende hij de Heere niet alleen als een onderhandelend en onderhoudend God, doch nu ook als een afhandelend en verzoend God. Nu had hij alles, God de Vader zijn Vader, God de Zoon zijn oudste Broeder, God de Heilige Geest Zijn Leidsman en Verzegelaar.

Nu kon hij zingen:

*"Als ik dan U heb, o Heere mijn,
Zou er iets anders mijn God zijn?"*

Nu had hij nevens de Heere niets in de hemel en op aarde, want die God tot zijn deel heeft, die heeft aan Hem genoeg voor tijd en eeuwigheid. O zalige dankstond. "Dankende de Vader, Die ons bekwaam gemaakt heeft om deel te hebben aan de erve der heiligen in het licht". Zie, daar ziet het ware bekommerde volk des Heeren naar uit, om te mogen getuigen: "Mijn Liefste is mijn en ik ben de Zijne". Opdat deze twee tot één zouden mogen zijn, hun eigendom, hun troost in leven en in sterven. Wel waren vele tegenspoeden zijn deel geweest, het was en bleef op aarde voor hem een jammerdal. Ruben, zijn oudste zoon was hem tot grote smart geweest. Simeon en Levi waren mannen des bloeds geworden. Dina zijn dochter was onteerd. O wat een oudersmart en huiselijk verdriet. En dat alles door de zonde. Voor vele ouders zullen ook deze dingen, al is het in een andere mate, ook niet vreemd zijn. En toch, langs zulk een weg moest Jakob als het ware weer naar Bethel geslagen worden. De Heere bracht na tegenheden hem weer op 't rechte pad, opdat hij zijn beloften zou betalen die zijn lippen hadden gedaan. Want toen de Heere beloofd had Jakob wel te doen, had Jakob ook een belofte gedaan, doch daar had hij de Heere zelf toe nodig gehad om die te vervullen, hij had beloofd zijn tienden te geven van alles wat de Heere hem geschonken zou hebben.

Zo zien wij ook hier weer dat het stuk der dankbaarheid bewust achter de verlossing ligt, al was de hebbelijkheid reeds ingestort. O vrienden, al heeft de Heere wederbarende genade verheerlijkt en het vermogen des geloofs geschonken; voor elke oefening des geloofs moet de Heere zelf weer eigen kracht doen verliezen en kracht van boven schenken. Zo heeft Gods kerk steeds maar te beoefenen: "Vernedert u onder de krachtige hand Gods, opdat Hij u te Zijner tijd verhoge. Zien wij thans de levende kerk Gods, waar is het nabij leven met de Heere, waar leeft men met ootmoed bekleed, waar is de kinderlijke vreze en de eenvoudigheid gebleven? Er is een geest des diepen slaafs over Gods kerk uitgestort en een opgaan in hoogmoed en in het zien- en zinnelijke. Doch wie een vriend van de wereld is wordt door de Heere een vijand Gods genaamd.

Zo denk ik nog terug aan twee kinderen Gods, die voor mij geleefd hebben en gestorven zijn, doch waarvan ik veel heb horen verhalen. De éne, een vrouw woonde vele jaren in Zierikzee. Ze ging er voor door en had de naam van een mens die met een Drie-enig God was verzoend. Daar ik ze nooit gekend heb zou ik daarover niet graag een oordeel vellen. Ze sprak veel, profeteerde en bekritiseerde veel, menigmaal dacht ze, daar ze een lichaamskwaal omdroeg die ongeneeslijk was, dat ze ging sterven. Ze regelde dan geheel haar begrafenis, welke leraar haar moest begraven en hoe vele kinderen Gods uit al de oorden des lands moesten worden verzocht. Doch in kort, ze stierf geheel onverwachts en de weersomstandigheden en andere oorzaken lieten niet toe, dat die leraar noch al die kinderen Gods konden komen. Ze werd door enkele vrienden begraven, waarvan de één de gaven ertoe ontbrak en de andere de vrijmoedigheid om slechts één woordje op 't graf te spreken en ook op het sterfhuis was het bijzonder mager. Zo ziet men dat de Heere Zijn eer aan geen ander zal geven, noch Zijn lof aan de gesneden beelden.

Mijn vrienden, dit is ook een oordeel in Gods kerk, dat er met zwaarwichtige woorden zoveel eigen eer gezocht wordt.

Doch het andere geval betrof een man wonende op een andere plaats in Zeeland. Deze man moest er menigmaal toe aangedrongen worden om eens iets van zichzelf te zeggen, hoewel het niet in een hoek geschied was. Doch lage gedachten van zichzelf en vrees voor zelfbedrog weerhielden hem meestal om veel te spreken. Slechts een enkele maal sprak hij, doch dan ging er ook wat van uit. Doch toen hij op zijn ziek- en sterfbed lag gaf de Heere zulk een ruim getuigenis in zijn hart en vrijheid des Geestes, dat hij mocht spreken met vele tranen, omdat hij er veel te karig van had geleefd en veel meer had kunnen vertellen dan hij ooit gedaan had. Deze man mocht met Jakob op zijn sterfbed getuigen: "Op Uwe zaligheid wacht ik o Heere". Wat ging van dat ziek- en sterfbed een beslag uit bij de wereld en bij Gods volk. Mijn geliefden, ik ben jaloers als ik daar aan denk hoe ik het oude volk dit in mijn jeugd hoorde verhalen. Beide namen zijn mij nog bekend. Ik ben jaloers op het laatste. Niet op het eerste geval; ik vrees dat er velen meer wandelen in de spranken vuurs door hen zelf ontstoken. Velen leven met een schijn van godzaligheid en zijn met gemaakte armoe bekleed in plaats van met armmakende genade.

Als de Heere bij Jakob overkwam en hij de opdracht kreeg om met al de weldaden geestelijk en tijdelijk in de Heere te eindigen dan leidde de Heere hem terug naar Bethel. Daar zou hij in geest en waarheid dankdag houden en mogen erkennen wie de

Heere voor hem geweest was. Dan blijft er van Jakob niets over. Zijn offer verteert. Doch door het geloof mocht hij zien op Hem Die met één offerande in eeuwigheid heeft volmaakt degenen die geheiligd worden.

Doch vooraf begon Jakob bij zichzelf te reformeren en gaf opdracht om al de vreemde goden weg te doen, zich te reinigen en van klederen te veranderen.

Geliefden, als wij daar op zien, hoe durven wij dan nog dankdag te houden. De Heere gaat niet over de zonde heen. Wat een afgoden, onreine handelingen en vreemde kleding wordt er aan de hand gehouden, natuurlijk en geestelijk. Om ze op te noemen daar is het eind van weg. Wij zijn bevreesd om langer zó dankdag te durven houden met het aanhouden van alle gebroken bakken en afgoden buiten God, met goddeloze kleding of een kleed van eigengerechtigheid. Zullen dan de verbods- en dankdagen tergdagen voor God zijn?

Wij hadden gedacht, gezien de donkere tijd die wij beleven, nog een ogenblik stil te staan bij Gods Woord, dat u opgetekend vindt in het u zo-even voorgelezen schriftgedeelte, Hoséa 8 en daarvan de verzen 1 tot en met 3:

"De bazuin aan uw mond; hij komt als een arend tegen het huis des HEEREN, omdat zij Mijn verbond hebben overtreden en zijn tegen Mijn wet afvallig geworden. Dan zullen zij tot Mij roepen: Mijn God! Wij Israël, kennen U. Israël heeft het goede verstoten; de vijand zal hem vervolgen".

Wij worden hier bepaald bij:

Gods stem tot Israël in een boze tijd

En we beluisteren daarin:

1. Een waarschuwend stem.
2. Een gericht aanwijzende stem.
3. Een redegevende stem.

1. Een waarschuwend stem.

Geliefden.

De profeet Hoséa heeft lange tijd, ongeveer zestig jaren, geprofeteerd in een zeer donkere tijd. De Heere liet Noach 120 jaren waarschuwen eer Hij het oordeel ging voltrekken. Doch gelijk als in Noachs en Hoséa's dagen is het ook nu. Er was toen en er is nu geen stem of opmerking. Deze verharding was en is een gewis voorteken van het oordeel der verwoesting dat komen zal. Het Tienstammenrijk was verzonken in de ingestelde kalverdienst van Jerobeam en in de afgodendienst der volken rondom hen. Doch is het thans anders gesteld met ons arme vaderland? Zinkt ons land niet weg in de goddeloosheid en in vormendienst? De Heere had vele wonderen en zegeningen aan Israël geschonken, doch ze waren met dit alles van de ware God Israëls vervreemd geworden. Doch ook is het met ons niet anders gesteld. Op maatschappelijk terrein wordt er met God en Zijn Woord geen rekening meer gehouden. Bezien wij het opkomend geslacht, ze zijn als losgeslagen; bange vrees vervult ons hart dan ook voor de jeugd. Des Heeren zegeningen zijn nog vele, die de Heere boven onze verdiensten geschonken heeft, het afgelopen seizoen. Doch hoe worden ze meest doorgebracht? Is het niet in hoogmoed, wereldgelijkvormigheid en goddeloze tijdsverknoeiing?

Maar niet alleen het Tienstammenrijk, doch ook Juda, waar de tempeldienst nog was, maakte zich mede schuldig. Wel waren er nog enkele profeten en priesters des Heeren, die, al was het dan onder de schaduwdienst, nog dood en leven verkondigden, doch ze konden wel uitroepen: "Wie heeft onze prediking geloofd?" Zelfs koning Josia's reformatie, wiens hart nog week geworden was onder het lezen van het gevonden wetboek, vermocht niet meer dan enig uitstel van het oordeel. Zo is het ook nu met Gods kerk, al mogen wij nog onder de zuivere waarheid verkeren. Er gaat schier geen kracht meer van uit. Als er nog niet een overblijfsel was naar Gods verkiezende genade, gewis wij waren verdelgd. Dit overblijfsel kan met de geest des tijds niet mee. Al is het waar dat over het algemeen de wijze met de dwaze maagden in slaap zijn gevallen, de grauwigheid ligt over Sion verspreid. Zelfs de door God getekende zuchters, (velen tekenen zichzelf of worden door de anderen getekend) en ik bedoel dus de echte zuchters, ze zien de breuk wel liggen van land, volk, kerk, huis en eigen hart, doch ze kunnen er niet mee op de plaats komen en ze staan machteloos tegen de stroom en geest des tijds. Ook was er in Israël grote verdeeldheid. Daardoor was Israël een gemakkelijke prooi voor de vijand. Zo ook thans. De liefde van velen is verkoud en de ongerechtigheid vermenigvuldigt. Het wordt bang op de wereld en in Gods kerk op aarde. De Heere is van ons geweken. Wee onzer dat wij zo gezondigd hebben en wie gaat het ter harte? De kroon is van ons hoofd gevallen. Nederland telt maatschappelijk niet meer mee en Gods kerk is nog een nachthutje in de komkommerhof. Zelfs slaafse vrees is er schier niet meer, zodat intomende genade ontbreekt. Maar kinderlijke vrees door hartvernieuwende genade moet men gaan zoeken met een lantaarn op klaarlichte dag. Godsdienst daar breekt men de benen over en aan hoogheid des geestes is geen gebrek. O land, land, land, hoort des Heeren woord. "De ondergang komt en zij zullen de vrede zoeken, maar hij zal er niet zijn. Ellende zal op ellende komen en er zal gerucht op gerucht wezen; dan zullen zij het gezicht van een profeet zoeken; maar de wet zal vergaan van de priester en de raad van de oudsten". Nu is des Heeren opdracht tot de profeet om in zulk een tijd de bazuin te blazen om alsnog te waarschuwen. Als een wachter op Sions muren moest hij alarm blazen. Het bloed zou van zijn hand geëist worden. Want als de bazuin een onzeker geluid geeft, wie zal zich dan tot de krijg bereiden? Daarom, o hoort de roede en wie ze besteld heeft. De leeuw heeft gebruld. Wie zou niet vrezen?

Deze bazuin moest geblazen worden als een verzamelingsteken als er oorlog pest hongersnood of andere oordelen op handen waren. Zo zegt de Heere ook nu: Roept een verbodsdag uit. Verzamelt ouden en jongen tot boete, berouw en wederkeer.

Wij hebben God op 't hoogst misdaan, wij zijn van 't heilspoor afgegaan.

Ook werd de bazuin geblazen als waarschuwingsteken. O hoort zijn geluid, als een alarmgeschrei. Er ziet een kwaad uit van het noorden. De Heere gaat ons land verlaten; Hij breekt alles af, ja het ganse land zal tot een verwoesting worden.

Deze bazuin blaast niet uit hardigheid, doch als een oproep tot wederkering tot de God onzer vaderen. Keer weder, keer weder, o huis Israëls, want waarom zoudt gij sterven? Straks is het te laat, dan is Gods lankmoedigheid ten einde, de mate der ongerechtigheid is reeds bijna vol. Er is thans wel haast geen zonde meer, alles kan er mee door.

Anderzijds kan men de mug uitzuigen en de kemel doorzwelgen. Doch zowel het een als het ander roept om Gods wraak. Zowel goddeloosheid als onoprechtheid is een stank in des Heeren neusgaten.

Geliefden, wat moest steeds in zulk een tijd als deze de bazuin geblazen worden in leer en leven beide. De bazuin van Gods wet, roepende: "*Vuur, vuur, de vijand, en dat rondom het land*". Ja tot alle van God vervreemden: "*De toorn Gods rust op u*".

O mens, nog even en de zijden draad van uw leven wordt afgesneden. Hebt u dan nog nooit die bazuin gehoord? "Vervloekt is een iegelijk die niet blijft in het boek der wet om dat te doen?" O vlied, vlied de toekomstige toorn. Is de bazuin der wet u nog nooit tot een kenbron der ellende geworden? Bent u nog nooit aan uw zonde, schuld en Godsgemis ontdekt? Of hebt u steeds nog uzelf met vijgenbladeren van godsdienst en beweegoffers kunnen bedekken?

Hebt u nog nooit ingeleefd, dat u in oorlog met God staat, dat de pest der zonde u geheel van de hoofdschedel af tot de voetzool toe heeft aangetast? Ja nogmaals: hebt u nog nooit een waar Godsgemis ingeleefd, nog nooit met de verloren zoon tot uzelf mogen komen en uitgeroepen, toen uit liefde u de zwijnendraf geweigerd werd: "Ik verga van honger?" Mist u die droefheid naar God, die een onberouwelijke bekering tot zaligheid werkt? Ja, is het nog nooit buiten hoop met u geworden, zodat u hebt uitgeroepen: " 'k schatte mij geheel verloren?" Dan hebt u ook nog nooit die bazuin gehoord, waarvan Groenewegen zegt:

*Dat is een andere taal dan Horebs donder,
O Goddelijk genadewonder.*

Want Christus wordt alleen geopenbaard aan het einde van uw werk en geschonken aan het einde van uw leven. O, geliefden, kunt u rekenschap geven, hoe u onder Zijn banier zijt gekomen en hoe Hij als de Koning der koningen er uit ziet?

Is al wat aan Hem u gans begeerlijk? Velen stranden en blijven vast zitten op een valse klipsteen. Doch dan kan men ook nooit gered worden, want men is nooit met zichzelf omgekomen. Het evangelie van vrije genade is zo ruim voor degenen die God eens vrij hebben leren verklaren vanwege Zijn heilige deugden, en eigen vloekwaardigheid. Doch dan hoort men de bazuin blazen: " 't Is niet alleen dit kwaad dat roept om straf". Dan leert men dat men reeds verloren ligt van het uur van zijn ontvangenis af. Dan wordt er te dien dage een grote bazuin geblazen van verlossing voor hel- en doemwaardigen in Hem, Die Gods deugden opgeluisterd en een eeuwige gerechtigheid heeft aangebracht. De straf die ons de vrede aanbrengt was op Hem.

O zoete en zalige tijd! Dan openbaart Hij Zich als de schoonste der mensenkinderen en draagt de banier boven tienduizenden. Wat een vrede en blijdschap mag het dan wel zijn als de Vader als de Rechter wel eerst de zondaar dagvaart, en de zondaar door de liefde Gods ingewonnen Gods deugden liever krijgt dan zijn behoud.

Een ogenblik is er in Gods toorn, maar een leven in Zijn goedgunstigheid. Daar schenkt Hij het pardon, krachtens de voldoening des Zoons de vrijspraak verkrijgende. Vrienden, daar kan de ziel naar uitgaan, doch het recht gaat hier voor onze liefde.

Doch wij zouden af gaan dwalen. Ook dan nog heeft Gods kerk nodig om steeds van de Libanon afgehaald te worden in het dal van evangelische boetvaardigheid.

Doch ter zake. Al blies Hoséa nog zo op de bazuin op het bevel des Heeren, ze sliepen als in de top van de mast. Wel elk ogenblik in gevaar om er uit geslingerd te worden, doch blind en spottende met het gevaar, gelijk Lots aanstaande schoonzonen. Hij was als jukkende in hun ogen.

Zo ook thans, de goddeloze wereld is soms nog gevoeliger voor de oordelen Gods dan de uitwendige belijder der waarheid. Doch wee de gerusten te Sion en de zekeren op

de berg van Samaria. Wij roepen u toe, gelijk de opperschipper tot Jona: "Wat is u gij hardslapende?"

Nochtans was Gods opdracht tot Hoséa, en is ze nog tot Gods knechten: "Blaast de bazuin, o spant u in, waarschuwt ze van Mijnentwege".

Och dat des Heeren noordenwind mocht ontwaken en de zuidenwind mocht komen, want niet door kracht noch door geweld, maar door Mijnen Geest zal het geschieden. Dan zullen de doden horen de stem des Zoons Gods, en die ze gehoord hebben zullen leven. Maar ook alleen dan wordt Gods volk verlevendigd.

Mocht er eens een losmaken geboren worden van de knopen der ongerechtigheid. Opdat er in deze bange tijd geen toevlucht buiten God voor ons mocht overschieten.

Doch geliefden, al ziet men de breuk liggen, hoe komt men op dat plaatsje om recht schuldenaar voor God en elkander te worden? Ondanks een wegzinkend vaderland en een wegzinkende kerk, de Heere roept en blaast de bazuin: Houd aan, tijdig en ontijdig. De klokken luiden, er dreigt gevaar, de sirenes loeien, er is brand. De zonde brandt als een vuur, er is geen stuiten aan. Wilt u niet horen? De Heere is vrij van uw bloed.

Wat heeft de bazuin al geblazen in Nederland; zal Hij er mee op gaan houden? Zal de Heere Zijn kandelaar gaan verplaatsen? Om elders de bazuin te blazen? Wellicht heeft Hij nog andere schapen, die van deze stal niet zijn en deze zal Hij ook toebrengen.

Het einde aller dingen is nabij, zijt dan nuchteren en waakt in de gebeden. Nog heeft de Heere ook dit jaarseizoen weer op de bazuin laten blazen, door Zijn Woord, door oordelen en zegeningen in en buiten ons land. Zal het nu alles weer ten oordeel zijn?

Is als Lydia uw hart er onder getroffen om dood te bloeden aan de wereld en zonde en eigengerechtigheid, ja aan alles wat buiten God en Christus is? O beeft, gij zondaar, uw zegeningen zijn vervloekt. De Heere zal uw ziel opeisen en hetgeen gij bereid hebt, wiens zal het zijn? Wij gaan de oordelen Gods tegemoet. Wat wij nu nader willen bezien.

2. Een gericht aanwijzende stem.

Mijn geliefden, zo zijn het geen holle klanken, het is geen bangmakerij, als de profeet Hoséa zo waarschuwt. O neen, hij wijst het oordeel als met de vinger aan. Want hij zegt: "Hij komt".

Vraagt u wie de profeet hier bedoelde? In de eerste plaats de Heere Zelf met Zijn oordelen. Zou er een kwaad zijn in de stad dat de Heere niet doet? Daarom hoort de roede en wie ze besteld heeft.

Zo is thans ook de Heere op komst met zijn wraakoefenende gerechtigheid. Het geruis Zijner voetstappen wordt reeds waargenomen. Het is alsof het gerommel van een vreselijke donderbui wordt gehoord. De verharding neemt steeds toe, de verwoesting komt. Middellijk zou de Heere de vijandige volkeren ervoor gebruiken. Die wel eerst het Tienstammenrijk maar daarna ook Juda zouden overwinnen en gevankelijk zouden wegvoeren.

Zien wij ook thans niet dat des Heeren hand door het oorlogszwaard ons gaat bedreigen om land en volk te gaan verderven? Och, dat er nog een wederkeren tot de Heere mocht geboren worden, want Hij komt om de aarde te richten.

Doch hoe zou de vijand dan komen? Wel, als een arend, als een verscheurend dier, als een roofvogel, die alle gewenste dingen zou wegvoeren. Dit is bewaarheid geworden in Nebukadnézar en later weer door de Romeinen, die een arend in hun wapen droegen.

Daarom, o land, land, land, gij die de profeten doodt, hoe bent u gewaarschuwd en is het oordeel u aangewezen, zowel Oud- als Nieuw-Testamentisch.

Doch ook thans. De Heere heeft de oordelen steeds aan laten zeggen, doch hoe dichter wij er bij komen, hoe minder dat het ter harte wordt genomen. Thans beleven wij de tijd, waarvan de Apostel getuigt in 2 Timothéüs 3: "En weet dit, dat in de laatste dagen ontstaan zullen zware tijden. Want de mensen zullen zijn liefhebbers van zichzelf, geldgierig, laatlustig, hovaardig, lasteraars, den ouderen ongehoorzaam, ondankbaar, onheilig", enz. Dit hoofdstuk is waardig steeds gelezen te worden, want hierin wordt ook nu onze tijd precies getekend. Gave de Heere ogen om het te zien. De oordelen zouden komen, gelijk een arend, een onrein dier: onbesnedenen, die met God noch met Zijn Woord rekening hielden, zouden de zwangere vrouwen opensnijden en alle zonden vreselijk uitleven, zonder barmhartigheid. Dezen zouden de kleine kinderen verpletteren en alle onmenselijke dingen bedrijven. Zie maar wat er de vorige oorlog gebeurd is.

Ook is een arend een sterke hoogvliegende vogel. Zo zouden de vijanden vanuit de hoogte, van over de bergen als 't ware uit de lucht vallen. Het was een sterk volk, bewapend van top tot teen, hun macht was schier niet te stuiten. Doch wie zal ook thans het wapengeweld stuiten, er is geen verdedigen meer aan. De vliegtuigen, de tanks, de parachutisten zaaien dood en verderf, met duizenden vallen zij uit de lucht. Ook liggen de atoombommen gereed.

O ziet, de bazuin aan de mond, hij komt als een arend, hij is reeds op weg om te komen, straks valt hij op zijn prooi.

Tot op heden houdt de Heere de wereldmachten in bedwang, doch hoe lang nog? O, let op de tekenen der tijden. Haastelijk komt Hij en smarten zullen ons overvallen als een barende vrouw. Zou zelfs de dag der dagen, het laatste oordeel niet spoedig komen? De oordelen roepen wij zelf in, door de zonde die ten hemel schreit. Maar ook door de onvruchtbaarheid, geveinsdheid, eigenliefde en vormendienst.

Doch ook is de arend een snelle, strijdbare vogel, hij valt pijlsnel naar beneden en grijpt zijn prooi, beneemt het leven, drinkt het bloed en voert met zijn klauwen de roof weg.

O, arm Israëel, wat stond u te wachten? O, arm Nederland, ja arme wereld, wat staat ons te wachten! Arme jeugd, zult u dan opgegroeid zijn om te moeten sterven in een vreemd land?

De Heere komt de ongerechtigheid der wereld bezoeken. Het wordt en is reeds bang op aarde en in de kerk. Hij komt om zijn dorsvloer te doorzuiveren. Wij roepen u met de profeet Jeremia toe: " Wat klaagt dan een levend mens, een ieder klage vanwege zijn zonden. Laat ons onze wegen onderzoeken en doorzoeken en laat ons wederkeren tot de Heere. O mijn ingewand, ik hoor het krijgsgeschrei, o wanden mijns harten". Doch waartegen zou de Heere Zich voornamelijk richten met Zijn bezoekende hand? Wel hoort dan! Tegen het huis des Heeren. Tegen Jerobeams kalverendienst, dat ten onrechte door de mensen genoemd werd: het huis des Heeren. Zo ook in onze dagen. Elk strijd voor zijn eigen huis en gaat op in mensenwerk. Doch wie zoekt nog hetgeen van Christus Jezus is? Op de meeste plaatsen wordt Gods Woord niet zuiver meer gebracht, een evangelie verkondigd naar de mens, maar er wordt over de doodstaat in Adam heengestapt. Ook wordt er niet uitgegaan van Gods zijde, doch van de mens vandaan. De sacramenten worden als het heilige de honden en de parelen de zwijnen gegeven, hoewel ze broeders en zusters en huisgenoten Gods genoemd worden. Doch het persoonlijk onderzoek naar de zielsstaat blijft achterwege. Men moest eens een klantje verliezen.

Zo zou de Heere zelf op Zijn tijd ook Jeruzalem bezoeken. Al was hij op Gods bevel door Salomo gebouwd en al waren er vele godzalige profeten en priesters geweest. Zo zal ons de naam niet baten als wij de zaken zelf moeten missen. Er zou niets meer overblijven, gelijk als in de dagen van Jezus omwandeling op aarde, enkelen dan nog uitgezonderd. Onkunde en vormendienst hadden de overhand.

Zo struikelt ook thans de waarheid op de straten en wat recht is kan er niet meer door gaan. Velen hebben een grond voor de eeuwigheid, doch ze zijn nog nooit ontgrond geworden. Velen hebben zelfs alles gedaan om maar bazuinblazer te worden zonder ooit door God Zelf ertoe geroepen en gezonden te zijn. Ze voelen het gewicht niet van het werk, noch van de zielen hun toevertrouwt. Ze zoeken de eer van mensen, doch niet de eer van God. Allen die hen tegenkomen zijn hun vijanden, doch die ze eren zijn hun vrienden. De ontdekkende werkingen van Gods Geest worden gemist, daarom is hun leer zo oppervlakkig. De dode belijder en het nabijkomende christendom hebben het gaarne alzo. zelfs Gods volk is er menigmaal blind voor, doch een enkele zucht er nog onder.

O land, land, land, het oordeel is begonnen van Gods huis, wat zal het einde nog zijn? De zielen worden in de bloemhoven gejaagd, men wordt opgebouwd in een genietend, bezittend christendom. Men wordt misleid door wat rechtzinnige woorden en gemaakte armoede. De woorden lijken er op, doch de zaken worden gemist.

Als de Heere Zelf gedurig geen lust en kracht schonk, gewis, men kwam met Elia onder de jeneverboom terecht en men zou wegzinken in moedeloosheid. Doch dan zegt de Heere: *Sta op, de bazuin aan de mond.*

Hij kent de Zijnen, beter dan Elia. Er waren er nog zeventuizend die hun knieën voor Baal niet gebogen hadden. Hij zal het ware van het valse onderscheiden. Hij zal haastelijk komen en zal het lauwe Laodicea uit Zijn mond spuwen, ja Hij zal Zijn kandelaar weg gaan nemen, die niets anders dan rook en stank verspreidt.

In vele landen zijn de kerkdeuren al gesloten; hoe lang zal de Heere ons nog verdragen? De mensen kunnen bedrogen worden, doch de Heere niet. Hij komt om het bedrog te ontdekken. Dan zal het geroep een einde nemen, met: "Des Heeren tempel is deze".

Doch u zult zeggen: Waarom was de Heere zo ver van hen geweken en ook thans van ons? Wel hoort! Omdat zij des Heeren verbond hadden overtreden. Met dit verbond wordt bedoeld het nationale verbond, dat de Heere gesloten had. Hij had ze onderscheiden van alle volken der aarde, zie psalm 147 vers 20. Doch ze hadden de Heere verlaten, hadden de wegen gekozen van de heidense volken. Gods verbond verachtten ze of betrachtten deze zonder hart, zonder geest of leven. Zo heeft ook Nederland de God zijner vaderen verlaten.

Doch wij kunnen niet nalaten om erop te wijzen hoe wij allen het eerste verbond hebben overtreden in Adam. Wij liggen dood in zonden en misdaden, verdoemelijk voor God. Doch de Heere eist rechtvaardig wat wij nooit meer kunnen doen. Daarom moeten de wet en de doodstaat in Adam zo scherp gepredikt worden, want wie Adam niet goed kan preken kan niet recht van Jezus spreken. Wij zullen inwendig door Gods Geest onze verlorenheid in het eerste verbond moeten leren kennen, opdat het tweede Verbondshoofd Christus Jezus ons dierbaar kan worden. Zie, het wezen der zaak werd gemist, de tempel was geworden een ledig huis, niet van priesters of mensen, doch van Gods Geest. Men kon nu wel op de deuren schrijven: onbewoonbaar verklaard van de Heere.

De ware vreze Gods was verdwenen, ze ontheiligden Gods dag, verachtten Gods Woord en Zijn ware knechten. Het was een lichaam zonder ziel, ze kozen Barabbas boven Jezus.

Er werd wel geroepen vrede en geen gevaar, doch een haastig verderf zou hen treffen, smarten als van een barende vrouw, al was er nog een rijke jongelingsgodsdienst en een farizeese opgeblazen vormendienst. Daar moet u in onze dagen niet te veel de nadruk op leggen, want dan bent u antinomiaans. Doch de godsdienst kruisigt Christus; wij hopen dat de Heere ons voor een remonstrantse leer, hoe fijn ook gesponnen, beware, doch ook voor een losse levenswandel. Doch wanneer Gods wet nooit een tuchtmeester is geworden tot Christus, blijven wij in het werkverbond hangen en kan er wel een wettische vroomheid zijn, maar de tere vreze Gods wordt ten enenmale gemist. O, geliefden! hier was een ruim veld om uit te weiden, doch wij moeten bekorten.

Zo was onze laatste gedachte:

3. Een redegevende stem.

De redenen waren bij Israël zeer groot en vele, ze hadden het diep verzondigd.

Maar ook wij hebben God op 't hoogst misdaan. Och, mochten wij elk persoonlijk onze hand eens in eigen boezem steken. Zou hij er niet gans melaats uit komen? Onze ziel die eens een woonstede Gods was, is door de zonde een woonstede des duivels geworden.

Hebt u persoonlijk uzelf ook zo voor God leren kennen? Bent u onder des Heeren heilige deugden mogen komen en zijn daar al uw uitvluchten ontnomen? Nogmaals, zijt gij door de liefde voor Gods deugden ingewonnen voor uw welverdiende straf? Hebt u de Heere recht en gerechtigheid leren toekennen? Doch is toen ook die eeuwige Borg en Middelaar van dat veel betere verbond u geopenbaard? O, zalige aanschouwing van die Parel van grote waarde. Alleen in de diepte van onze helwaardigheid openbaart Hij Zich als de Schoonste der mensenkinderen. O, dat plaatsbekledend werk, doch nog nader ook dat schuldverzoenend werk. Daar schiet niets bij over dan verwondering, aanbidding en dankzegging. Dan hebt u de beginselen van die hartelijke vreugde in God door Christus ervaren. Dit zijn de eerstelingen van die eeuwige volmaakte dankdag hierboven. Bekommerde zielen, moest u niet met smart en schaamte over uw nog onopgeloste staat treuren? Of in een andere weg, over uw afvalligheid en zonde tegenover de liefde Gods wenen? Hebt u niet uw eerste liefde verlaten? Ligt er over het algemeen geen doodswezen over Sion verspreid?

De Heere heeft duizenden redenen om ons allen te gaan verlaten. Nochtans zal Hij de Zijnen nooit begeven noch verlaten. Hij heeft ze liefgehad met een eeuwige liefde. Maar ook nationaal ligt er een gehele verlating van God. Prins Willem van Oranje had een verbond gemaakt met

de Potentaat aller Potentaten. Doch thans wordt met God noch met Zijn Woord van regeringswege rekening gehouden. Er wordt gespot met degenen die er nog op wijzen hoever wij van de Heere en Zijn geboden afleven. De zegeningen worden misbruikt, de Heere wordt er mede getergd. Radio en televisie leveren er het veelvuldige bewijs van, de hoogmoed stijgt ten top. Ja als wij de zonde alle bij name moesten noemen, waar zouden wij moeten beginnen en waar zouden wij moeten eindigen? Gods Woord wordt vervalst, Gods dag vreselijk ontheiligd, ja de zonde uitgeleefd gelijk als een Sodom. Wij hebben ons aan meinedigheid schuldig gemaakt om zo trouweloos God te verlaten. Het huwelijksverbond is verbroken. Zou zich de Heere niet wreken aan zulk

een volk als wij zijn? Alles leeft bandeloos en goddeloos door, alles gaat op in het zien- en zinnelijke. Eerbied voor Gods volk en knechten is er schier niet meer, een enkeling uitgezonderd. Als wij Van de Groe, Justus Vermeer en vele andere geschriften onzer vaders lezen, dan hebben zij duidelijk deze tijd zien aankomen. Ook wordt het steeds duidelijker, dat de zuivere leer van de Catechismus en van die oude ontdekkende waarheid los gelaten wordt. Men geeft voor, dat de jeugd dit toch niet verstaat. Er wordt met de oude spelling der woorden door de moderne mens de spot gestoken. Maar zo raakt steeds meer de eenvoud weg. Al is het waar, dat men niet over de hoofden der hoorders heen moet spreken noch lezen, doch als wij wilde kolokwinten moeten gaan zoeken komt de dood in de pot. Hoe zal op zulk een wijze straks zelfs nog oppervlakkig de waarheid kunnen onderscheiden? Het slaat over tot een totale oppervlakkigheid of valse gemoedelijkheid. Onkunde is de baarmoeder der dwalingen. Een oud geoefend kind Gods, nu 40 jaar geleden, hoorde ik het reeds als 14-jarige jongen zeggen, dat dit de ondergang van de kerk zou zijn. We zetten steeds meer en meer de oude palen terug, die onze vaders gezet hebben. Slechts enkele Naboths, die de erve der vaders niet kunnen loslaten vanwege Gods hoogheid, zijn er nog te vinden. Maar dan zal men ook het stenigen, als is het dan met de tong, niet ontlopen. Verdachtmaking, laster, woorden verdraaien, bekladden van zijn naam zal men niet ontkomen: het zal zijn: "Deze heeft God en de koning gevloekt". De Heere had dus redenen te over om Zijn oordelen te volvoeren. De roepstemmen waren niet ter harte genomen, de zegeningen werden niet gewaardeerd, ofwel misbruikt, zoals het ook thans geschiedt. U zult denken: Wat zou het volk van Israël nu doen in zulk een tijd van uiterste donkerheid? Wel hoort! De profeet zegt, dat ze nog wel zo brutaal zouden zijn, dat ze tot de Heere zouden roepen als verbondskinderen. Godsvreze maakt alleen ootmoedig, godsdienst en kennis zonder hartvernieuwende genade maakt opgeblazen en brutaal. Dan blijven wij de vrije man en worden naar onze gedachten nog martelaar. Ze zouden tot God roepen, maar niet, uit de diepte van hun ellende en schuldgevoel, om genade en ontferming. O, neen, zij waren Abrahams zaad, kinderen Israëls, denk er niet te gering over of trap niet op hun tenen. Doch ze kenden de God van Israël niet, noch de besnijdenis des harten. Zij hadden niets als een koude, dode, hooggevoelende belijdenis. Zonder grond eigenden zij zich alles maar toe. Schiet zulke kraaien maar eens uit de boom. Daarom hoort ze eens: "Mijn God! wij Israël kennen U". Nu is er een praktikale verzekering des geloofs, daar staat al Gods volk naar, als het goed mag zijn. Smekende bij tijden:

*Doe mij ook nu smaken de zekerheid
Mijner zaligheid, Heer' door Uw genade.
Geef mij ook den Geest der vrijmoedigheid
Ende sterk mij daarmede vroeg en spade.*

Doch niet minder is er een valse verzekering; de Heere zegt er van: "Wee de gerusten te Sion en de zekeren op de berg van Samaria". Wat had de Laodicese kerk een inbeelding. Ze meenden dat ze rijk en verrijkt waren en geens dings gebrek hadden. Och was dat geslacht uitgestorven. Salomo getuigt: "Er is een geslacht, dat rein is in zijn ogen, doch van zijn drek niet gewassen". Het zal een wonder zijn als men niet onder dat geslacht behoort, want geloof maar dat dit een groot geslacht is.

Hoevelen reizen ook in onze dagen met een ingebeelde hemel naar de hel, door de satan in slaap gewiegd. Onze leermeester wijlen Dr. Steenblok zei menigmaal: "Niet ontdekt is niet gevreesd". Dit is een kort woord, doch van diepe betekenis. Zo zal ook een uitwendige beschouwende kennis zonder beleving ons niet baten.

De dwaze maagden komen niet verder dan voor de poort. De onkunde verslaat er duizenden, de inbeelding tienduizenden. Al is het waar, dat een vingerhoed ware genade van God verkregen meer waarde heeft dan een oceaan vol wetenschap waar de liefde Gods in wordt gemist. Zie 1 Korinthe 13. Het was dan slechts inbeelding. Ze kenden niet hun vloekwaardigheid, noch Gods rechtvaardigheid, noch Jezus dierbaarheid. Daarom getuigde de Heere: "Israël heeft het goede verstoten". Moedwillig waren ze tegen al de bedreigingen, doch ook liefelijke nodigheden in gegaan. Ze hadden des Heeren zegeningen met voeten geschopt. Doch zo ook wij. Het jaarseizoen is weer voorbij. De Heere heeft ons nog verdragen en gezegend met tijdelijke zegeningen. Ook Zijn Woord in wet en evangelie nog niet onthouden. Doch waar zijn wij er mee gebleven? Ons land zinkt weg in Godsverlating, het volk in ontevredenheid en losbandigheid. Gods kerk ligt als dood te bloeden en ligt als verbroken op aarde, zodat wij wel wenende over de aarde mochten gaan.

Hoe is het in de huisgezinnen? Is de vreze Gods er nog te vinden? Schaamte moest ons aangezicht wel bedekken. Nog schonk de Heere brood voor de eter en zaad voor de zaaier, doch hoelang zal des Heeren lankmoedigheid ons nog willen verdragen? Ons staat te wachten, zo wij zo doorgaan in deze zondige wegen, wat de Heere verder getuigt. Hoort! De vijand zal hem vervolgen, er zou geen ontkomen meer aan zijn. De Heere liet ze los, Hij gaf ze over aan de oordelen, o vreselijke toestand. Maar ook ons staat niets anders te wachten. De Heere gaat ons ganse land verlaten.

O onherborenen, mocht u nog voor God leren buigen eer het voor eeuwig te laat zal zijn. Want vreselijk zal het zijn te vallen in de handen van de levende God. Doch mocht ook Gods volk nog eens wegzinken in schaamte en boetvaardigheid, om in waarheid in te leven: het zijn de goedertierenheden des Heeren, dat wij nog niet vernield zijn. Zijn trouw is groot. Dan zou het worden: "Wie ben ik Heere Heere en wat is mijn huis, dat Gij mij tot hiertoe gebracht hebt". Ja, dan zou men niet meer weten waar men met de weldaden des Heeren moest blijven. Dan zou Gods lof in de keel zijn. Om dan de beker der verlossing, die de grote Koning Zijner kerk tot de laatste druppel geledigd heeft op te nemen en de Naam des Heeren door Hem aan te roepen. Om dan ook de geloften de Heere te betalen, nu, in de tegenwoordigheid van al Zijn volk. Hier reeds bij ogenblikken en straks eeuwiglijk en altoos. Hem zij de eer en de heerlijkheid van nu aan tot in der eeuwigheid.

Maar zingen we nu eerst een versje van Psalm 79:4 en 5.

Toepassing.

Medereizigers naar dood, graf en eeuwigheid, nog een enkel woord ten besluit.

Wij hebben getracht, al is het in alle gebrek, u te bepalen bij de naderende oordelen, die Israël te wachten stonden en die op Gods tijd ook zijn gekomen. Doch al mocht Hoséa zijn opdracht van 's Heeren wege getrouw vervullen, nochtans was er geen stem of opmerking. Het oordeel was ten volle besloten.

Ook wij leven onder dezelfde tekenen van diep verval; wie niet geheel blind is kan dit op alle gebied aanschouwen. Ook thans wordt er geen wederkeren meer tot de God onzer vaders gevonden, noch maatschappelijk, noch kerkelijk, noch huiselijk en zeldzaam persoonlijk. De goddeloosheid brandt als een vuur en schijnt alles wat nog een weinig afgezonderd leeft te verslinden. Wij mochten wel met smart en tranen uitroepen: "Wee ons, want de Heere heeft ons schier verlaten". Wie God verlaat heeft smart op smart te vrezen. De grondstukken van de waarheid worden losgelaten en over Gods recht en deugden moet gezwegen worden. Zo wil de mens liever voor eeuwig bedrogen worden dan uit liefde gewaarschuwd. Doch geliefden, wij kunnen nu

wel over Gods recht heen springen en ons voegen bij het bezittend en genietend christendom, doch eenmaal zal de grote Gastheer zeggen: " Vriend, hoe zijt gij hier ingekomen, geen bruiloftskleed aanhebbende?" Dan zult gij te laat voor eeuwig verstommen. Heden laat de Heere nog de bazuin blazen: wet en evangelie, dood en leven worden u nog steeds voorgesteld.

Maar wat heeft het bij u, o vader, moeder, jongeling of jongedochter, bij u, o mens, hetzij jong of oud, uitgewerkt? De Heere wilde ook dit jaarseizoen Zijn hand nog niet van ons aftrekken, ondanks het diep verval van land, volk, kerk, huis en hart. Doch waar is er een bukken voor de hoge God en een ootmoedig wandelen met Hem? Hebt u met de weldaden in de Weldoener mogen eindigen? Bent u geringer geworden dan al de weldaden aan zulk een mens als u bewezen? Hebt u moeten uitroepen: " Wie ben ik Heere Heere, en wat is mijn huis, dat Gij mij tot hiertoe gebracht hebt?" Als wij de rijkdom van Gods algemene goedertierenheid verachten zal eenmaal de Heere spotten als onze vreze komt. Daarom, o hoort de roede en wie ze besteld heeft. Zult gij dit de Heere vergelden, gij dwaas en onwijs volk? O, gij die van God vervreemd zijt van de buik en baarmoeder af, o wat zal de Heere u dan straks vergelden als gij voor Hem zult verschijnen, zonder een Borg voor uw hemelhoge schuld en zonder een God voor uw hart?

Doch ook volk des Heeren, waar blijft u met de weldaden, tijdelijke en geestelijke? Is de Heere het niet waardig erkend, geëerd en gevreesd te worden van ganser harte? Moet dan niet schaamte ons aangezicht bedekken en moet u niet uitroepen: "Treed niet in het gericht met Uw knecht; want niemand die leeft zal voor Uw aangezicht rechtvaardig zijn?" Wat heeft dan Gods kerk gedurig nodig vernederende en verootmoedigende genade, maar ook de gedurig reinigende kracht van het bloed van die biddende en dankende Hoge priester aan de rechterhand des Vaders, om in kinderlijke vrees voor Zijn aangezicht te mogen leven en te wandelen in de paden des rechts. Buiten Christus is geen leven voor Gods kerk. Hij gaf Zichzelf over tot de dood, ja de dood des kruises, om het leven voor de Zijnen te verwerven. Doch Hij is ook de Opstanding en het Leven, opdat de Zijnen zouden leren sterven aan alles wat buiten Hem is, om met Paulus te mogen getuigen: "Ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij". Daar ziet de ware bekommerde en missende kerk naar uit. Want buiten Jezus is geen leven, maar een eeuwig zielsverderf. En het wordt ingeleefd: "Hij moet wassen en ik minder worden". Dit kan wel gemakkelijk uitgesproken worden, maar om het in te leven als een Heman, die doodbrakende was, is wat anders. Dan heeft men het zo breed niet met de dood voor ogen. Doch juist dat ontdekkende, dat ontblotende werk des Geestes wordt zo gemist.

Daarom roepen wij u nog toe: *O ziet, Hij komt als een arend met Zijn oordelen.* Het is begonnen van Gods huis en wat zal dan het einde zijn? Het zullen verpletterende oordelen zijn waarmee Hij tot ons zal komen. Ook de dood komt, de oordeelsdag is nakende. Wie zal bestaan als de Heere door zal gaan trekken?

O, onherborenen, dan zal uw laatste onverhoorde gebedje zijn: "Bergen valt op ons en heuvelen bedekt ons voor het aangezicht van Hem die op de troon zit". O, gij, die in uw eigen waarneming hier op aarde nog nooit aan de linkerhand Gods uzelf hebt zien staan en dat rechtvaardig, gij zult er dan juist geplaatst worden. U hebt misschien een zware consciëntieovertuiging gehad, vrees voor de dood en de eeuwigheid, doch nog nooit zijt ge het oordeel waardig geworden. Al hebt u dan veel voorkomende waarheden gehad en Jezus zelfs aangegrepen, het laatste woord zal tot u zijn: "Gaat

weg van Mij, gij werkers der ongerechtigheid in het eeuwige vuur, want Ik heb u nooit gekend". Och dat de schrik des Heeren u mocht bewegen, door Zijn kracht tot het geloof, opdat gij moogt leren geloven, dat u buiten Gods gunst ligt, onder Gods rechtvaardige toorn. Doch dat ook die Geest door de liefde Gods u voor Zijn recht en deugden inwon, opdat die enige weg des heils u werd geopenbaard.

Maar och, volk des Heeren, wat komt ook u menigmaal het goede te verstoten, om dan niet te waarderen wat de Heere u nog schenkt, zowel nog tijdelijk, kerkelijke als geestelijke bemoeienissen. Mocht u daarmee onder die hoge God terecht komen, doch ook onder Zijn oordelen en slaande hand bukken, om des Heeren gramschap te dragen, want wij hebben tegen Hem gezondigd. Doch zijn wij niet gelijk Elimelech en Naomi, die de slaande hand Gods zochten te ontlopen? Dan wijken wij af naar de vlakke velden van Moab, doch dit zijn geen vlakke velden die God gemaakt heeft, maar die wij zelf zoeken. Wij raken het leven aan onze zielen kwijt en komen in de strikken van de wereld terecht. Doch wij geloven dat de Heere Zelf op weg is om Zijn kerk met de tuchtroede te bezoeken om ze uit haar valse rustplaatsen uit te drijven. Dan zal het zijn gelijk bij Naomi: "Vol toog ik weg van God, doch ledig keer ik weder tot God, en noem mij niet meer Naomi doch Mara". De Heere schenke nog een wederkeren tot Bethlehem, het ware broodhuis en de God onzer vaders. Hij schenke Zijn volk om op te mogen staan en weder te keren met de betuiging: "Ik zal wederkeren tot mijn vorige Man, want toen was het mij beter dan nu". Dit zou een wederkeren zijn met smeking en geweent. Dan werden de kale bergen van Gilboa verlaten om te mogen komen in het dal van ootmoed en vernedering des harten. Daar zou men mogen vinden die Man die wandelt tussen de mirten die in de diepte groeien.

Doch volk des Heeren, indien gij dan met Christus opgewekt zijt, zoek de dingen die boven zijn en niet die op de aarde zijn. Niemand kan twee heren dienen, gij kunt God niet dienen en de mammon. Hij roept u toe: "Mijn zoon of dochter geef Mij uw hart". Mocht de Heere in deze donkere tijd nog iets van de ware gemeenschap der heiligen doen beoefenen. Dan leven wij niet voor of op onszelf, maar mogen de lasten van elkander dragen en alzo de wet van Christus vervullen. Dan staan we niet boven elkaar, maar onder elkaar. Waaraan zijn de ware kleinen te kennen? Een oude godzalige leraar zegt: "De ware kleinen zoeken juist de ontdekkende, afsnijdende prediking op. Ze zijn zo bang voor zelfbedrog, daar de kleinen in naam ze juist schuwen en bedekt zelfs haten".

Ds. Ledeboer had op een plaats gesproken, toen er na de dienst een man naar hem toe kwam met de opmerking, dat hij in het geheel niet voor de kleintjes had gesproken. Maar Ledeboer antwoordde: "Wel vriend, u bewijst hiermee, dat u er niet bij hoort. Want heb ik niet tot de onbekeerden gesproken en aangewezen, dat er nog een weg des behouds is voor de oudste en grootste der zondaren, waardoor hij nog op rechtsgronden in Gods gunst kan hersteld worden? Doch vriend, de duivel wiegt u in slaap om het met iets minders te kunnen doen dan met Jezus alleen. U hoort liever uw eigen naam noemen dan Jezus' naam". Dezulken benauwen ook juist de ware kleinen die niet opgebouwd willen zijn buiten het enig fundament der zaligheid. Maar tot de ware kleinen zeggen wij in de Naam des Heeren:

*Hij zal de armen en de kleenen,
Genadig zijn en goed.
Degenen die schreien en wenen,
werd Hij vriendelijk en zoet.*

*Hij zal ze voor 't geweld bewaren,
En voor bedrog zeer kwaad.
Hij zal ook 't bloed Zijner dienaren
Hoog achten vroeg en spaad.*

Mochten er nog vele ware kleinen zijn. Daar hebt ge geen moeite mee. Die durven aan de hemelpoort niet kloppen en eisen: "*Heere, doe ons open!*" Doch het zal een eeuwig wonder zijn als straks de poort voor hen open zal zijn. Mij dunkt, hun ogen zullen verbaasd kijken. *Ik hier Heere?* Dat is alleen die vrije gunst die eeuwig U bewoog. Doch wel zullen ze weten wat ze daar moeten doen. Hem eeuwig loven en prijzen. Dat zal voor de kleinsten in de genade geen onbekend werk zijn. Ze hebben reeds iets van dat nieuwe lied van Mozes en het Lam mogen leren.

Ik moet eindigen. De toekomst des Heeren genaakt. Doch volk van God, kleine en de minste der heiligen, nog even en dan zal het zijn:

*Ik zie door den verrekijsker,
Van mijn geloof de haven al.
Van mijn geloof, de haven al.
Sta pal mijn ziel, bezwijk er
Niet onder hoe het vallen zal.
O Geest, vat Gij mijn hand
Dierbaar onderpand.
Daar is het eind van strijden
Daar is het Vaderland.*

De Heere zegene de waarheid tot Zijn lof en eer en uwer zielen zaligheid. Hem zij de eer van nu tot in alle eeuwigheid.

Amen.

Psalm 119: 27

5. Het zalig juk van Christus voor de Zijnen

Zingen: Psalm 118:

Lezen: Mattheus 11

Zingen: Psalm 32 : 4 en 6

Zingen: Psalm 103: 5 en 7

Zingen: Psalm 138: 10

Onze hulp en onze verwachting, in spreken en luisteren beide, zij in de Naam des HEEREN, Die hemel en aarde gemaakt heeft, Die trouwe houdt en Die eeuwig leeft en Die nooit laat varen de werken Zijner handen. Amen.

Geliefden, genade zij u en vrede van God den Vader en van Jezus Christus, den HEERE, in de gemeenschap des Heiligen Geestes. Amen.

Laat ons thans trachten om het aangezicht des Heeren te zoeken.

GEBED

En zetten we thans onze godsdienstoefening voort door met elkander te zingen van de 32ste Psalm, en daarvan het 4^e en het 6^e versje.

Mijne geliefden.

We lezen in Hosea 11 : 4 het laatste gedeelte: 'Ik was hun, als degenen, die het juk van op hun kinnebakken oplichtten, en Ik reikte hem voeder toe.'

De profeet Hosea spreekt hier over Israël in het algemeen. Israël was van God afgeweken en afgehoereerd, zoals thans ons vaderland ook geen rekening met Gods wetten en instellingen houdt. Toch had de Heere Zijn wonderen aan Efraïm betoond door hem uit Egypte te leiden en door hem te onderhouden, hem te beschermen, te behoeden en te bewaren. Nu is Efraïm een beeld van Gods ware Kerk, die de Heere uit het geestelijk Egypte gehaald heeft. Ze zijn uit het diensthuis van de Satan gehaald en worden door het Bloed des verbonds geleid door de woestijn van dit leven. Maar Hij doet ze ook vastlopen met al het hunne, opdat Hij een weg zal banen waar voor hen geen weg meer is. Zo mogen ze door het onmogelijke van hun zijde heen, verlost en gezaligd worden. Zo kwam de Heere, en zo komt Hij nu nog Zijn volk te onderhouden in deze huilende wildernis, waarin ze als vreemdelingen moeten verkeren.

Nu is er een tweërlei vreemdelingschap.

- We kunnen vreemdeling zijn van God, zoals we allen van nature zijn. Dat is een vreselijke vreemdelingschap, waarin we onszelf hebben gestort door onze diepe val. *We zijn vreemdelingen van God en Zijn beloften geworden en zijn zonder God op de wereld, geen hoop hebbende.*
- Maar er zijn ook vreemdelingen niet van God, maar die vreemdelingen hier op aarde zijn. Hun vaderland is hierboven. Dezulken worden niet alleen door de Heere uit deze tegenwoordige boze wereld getrokken, maar worden ook door de eeuwige Geest geleid. Daarom moeten we voornamelijk op de vrucht van de prediking letten.

Nu had ook Efraïm de Heere zo verlaten. Het wáre Efraïm. We kunnen het zien in het vorige hoofdstuk. Ze hadden zo graag blijven dorsen en de Heere getuigt, dat een dorsende os niet gemuilband mocht worden. Maar terwijl de Heere hen verkwikte, hen ondersteunde en hen met weldaden overlaadde, waren ze met de weldaden van de Weldoener afgeweken. Daarom zegt de Heere: 'Dewijl Efraïm een vaars is, gewend gaarne te dorsen, zo ben Ik over de schoonheid van haar hals overgegaan; Ik zal Efraïm berijden, Juda zal ploegen, Jacob zal voor zich eggen.' Hij zou op hen een juk leggen en zou met hen gaan ploegen en eggen. Dat is een zwaar werk. Dat viel voor Efraïm niet mee. En wanneer Gods Kerk van de Heere afwijkt, dan bezoekt Hij ze met de roede en met bittere tegenheden. Wij zouden bastaarden zijn en geen zonen, wanneer de Heere ons liet doorgaan naar het goeddunken van ons hart.

De Heere zegt in deze tekst: 'Ik was hun, als degenen, die het juk van op hun kinnebakken oplichten.' Dat deed Hij ook nog in Zijn algemene goedertierenheid voor het volk Israël, totdat de maat der ongerechtigheid vol zou zijn. Dan zouden stad en tempel verwoest worden. Maar Zijn volk brengt Hij weer op die plaats dat ze hun schuld voor God erkennen en een walg aan zichzelf krijgen. Dan mag het een ogenblik zo zijn, dat God het juk, dat Hij Zelf hun heeft opgelegd, weer eens oplicht. Dan mogen ze in hun druk weer een weinig door God bemoedigd en vertroost worden. Hij leerde Efraïm gaan; Hij nam hem op Zijn armen. Hij reikte ze voeder toe en onderhield ze. De Heere zal Zijn volk niet begeven, noch verlaten. Maar hier op aarde zullen ze kruisdrager worden en kruisdrager blijven.. Dat hebben ze nodig om gespeend te worden van de wereld en van de zonde, want God heeft ze niet alleen gekocht met Zijn dierbaar bloed om hun zonden weg te nemen, maar ook om ze hier heilig voor Hem te doen leven. Daarom zegt Hij: 'Zijt heilig, want Ik ben heilig'. Lodensteyn zegt:

*'Heilig mij, heilig mij!
Ik moet heilig zijn als Gij.'*

We waren eens in een krankzinnigengesticht. En nu kan men van kinderen, oude mensen en zelfs van krankzinnigen nog leren, als God erin meekomt. Nu, daar zat een man, die ons vroeg: 'Hoe gaat het dominee? Ik ken u nog van uw jeugd.'

Ik zeide: 'Ach, dat gaat op en neer. Menigmaal weet ik niet meer hoe het verder moet en of ik nog verder kom.'

Daarop antwoordde hij: 'Moet ik u eens zeggen, hoe dat komt?'

Ik dacht: Wat zal die man daar van zeggen!

Hij zei: 'Dat komt, omdat u wel een krans wilt dragen in uw leven, maar u zult een kruis moeten dragen, om hier laag voor God te leven. En nu zal het een eeuwig wonder zijn, als u straks een kroon zult mogen ontvangen.'

Ik heb het altijd onthouden. We hebben het tegen een oud kind des Heeren gezegd: 'Dat was een goede les, die we van die dwaze man kregen.'

We hadden gedacht om met de hulpe des Heeren uw aandacht bij dat juk een ogenblik wat nader te bepalen, en dat naar aanleiding van hetgeen u is voorgelezen uit Mattheüs **11 : 29 en 30, deze woorden:**

'Neemt Mijn juk o p u, en leert van Mij, dat Ik zacht moedig ben en nederig van hart; en gij zult rust vinden voor uw zielen. Kant Mijn juk is zacht, en Mijn last is licht.'

We wensen dan uw aandacht met des Heeren hulp te bepalen bij *het zalig juk van Christus voor de Zijnen*.

1. De komst onder dat juk.
2. De onderwijzing in dat juk.
3. De vrucht door dat juk,
om dan met een enkel woord tot onderwijzing met de waarheid tot onszelf in te keren.

1. De komst onder dat juk.

De discipelen van Johannes de Doper waren tot Christus gekomen, om van Hem te vernemen, of Hij liet was Die komen zou, of dat ze een ander moesten verwachten. Daaruit bleek, dat Johannes als een riet was, dat door de wind heen en weer bewogen werd. Het was een hele zaak, om het in de praktijk in te leven: 'Hij moet wassen en ik minder worden.' Aan het eind van dit hoofdstuk dankt de Heere Jezus Zijn Vader, dat Hij het voor de wijzen en verstandigen verborgen had, maar het Zijn kinderen had geopenbaard: 'Ja Vader, want alzo is geweest het welbehagen voor U.' Nu zal het noodzakelijk zijn, om een gespeend kind voor God te mogen worden, om het met de dichter van de oude dag uit te roepen: *'Met recht mag ik verstoten zijn.'* Want op de weg des levens leert Gods volk, dat de weg naar de hemel achteruit is. Ze leren het, dat ze gedurig armen en benen moeten breken en het nooit verder brengen dan Lazarus. De rijke man is niet zoals een Lazarus gestorven. Er staat zo, *dat de bedelaar stierf en gedragen werd in de schoot van Abraham*. In de eerste tijd van het leven van Gods volk, denken ze vaak van kracht tot kracht voort te gaan en zo voor God in Sion te verschijnen. Later komt er echter een tijd, dat het een wonder is, als ze nog eens mogen kruipen. Maar er wordt ook een tijd ingeleefd, waarin het een wonder is, dat God ze nog eens op wil nemen en dat ze gedragen mogen worden. Dan is het nog een eeuwig wonder als zulk één dáár zal komen, waar geen rouw of moeite en verdriet zal zijn. Dan zullen al de hemelklokken luiden, als er zo één uit de stad verderfs in het eeuwige Jeruzalem zal binnen komen.

Nu komt de Heere Jezus ook te nodigen. Hij nodigt personen, die onderwerpen voor Hem gemaakt worden door dat grote Voorwerp des geloofs. Dan zegt Hij: *'Komt tot Mij.'*

Wie?

- Degenen die vermoeid zijn, die door de levendmakende bediening van Gods Geest aan het werk zijn geraakt en het op God aan werken. Maar men kan zeven schoven op een dag gewerkt hebben en toch steeds ellendiger en ongelukkiger geworden zijn. De zulken hebben beschaamd over de wereld gelopen en hebben een droefheid naar God ontvangen, die een onberouwelijke bekering werkt tot zaligheid. Door een weg van zelfverbetering of conciëntie-overtuiging of algemene verlichting, en met voorkomende waarheden hebben ze het leven niet kunnen vinden. Maar juist die armen van geest roept Hij toe: 'Komt allen tot Mij, die zó vermoeid zijt, dat u niet verder kunt en daar nederzit.'

Dat blijft een doorgaande daad. We spraken zoëven over dat oude volk, dat het zo vaak met Ledeboer moet zeggen: *'God is best, maar wij houden Hem voor het lest.'* Daarom moet Gods volk bij de voortgang weer zó bediend worden, dat ze niet verder meer kunnen, dan alleen in Zijn kracht.

- Maar ook degenen, die belast zijn met de zonden, worden genodigd. Die zondemast is een zware last. Daarbij komt ook het Godsgemis en de toorn Gods,

waaronder ze moeten verkeren. Ziet, dezulken roept Hij, opdat ze bij Hem alleen rust zouden vinden. Dat is aan de ene zijde de toeleiding.

Maar Hij voegt er, als onafscheidelijk daarmee verbonden, aan toe: *'Neemt Mijn juk op u.'* De rechtvaardigmaking en de heiligmaking gaan hand in hand. En al durft Gods volk niet over heiligmaking te spreken in bewustheid, nochtans schenkt God door wederbarende genade de hebbelijkheid van het nieuwe leven, om volmaakt voor God te mogen leven. Naar mate ze kennis mogen krijgen aan die dierbare Borg en eeuwige Middelaar, zullen ze zonder zonden voor God willen leven. De Heere Jezus roept Zijn Kerk toe: 'Weest dan gijlieden volmaakt, gelijk uw Vader, Die in de hemelen is, volmaakt is.' Daar hijgen ze naar; daar gaat de ziel naar uit. In de hemel zullen ze volmaakt zijn, als ze het lichaam der zonden en des doods hebben mogen afleggen en het dan zonder zonden eeuwig hebben mogen instemmen: 'Heilig, heilig, heilig is de Heere der heirscharen.'

Daarom zegt Hij: *'Neemt Mijn juk op u.'* Dit ziet op het juk, dat de ossen bij het ploegen op de schouders droegen. Het had ten eerste een verzwarende kracht, maar ten tweede ook een verbindende kracht. Hoe zullen er twee tezamen wandelen, indien ze niet met elkander overeengekomen zijn? Gods volk mag door genade door die eeuwige Borg aan de Vader verbonden worden. Door het zaligmakend geloof hebben ze een levende hoop op Hem mogen ontvangen. De Vader heeft Hem van eeuwigheid lief gehad, waardoor zij God ook wederkerig lief gekregen hebben. Daarom wordt er een geloofsverbintenis gevonden. Daarom zullen deze twee tot één zijn en onder het dierbare juk van die dierbare Koning gebracht worden. Dat is: onder Zijn gehoorzaamheid. Ook worden zij gedurig gewillig gemaakt voor de dag van Zijn hemelse heirkraft.

Daarom: 'Neemt Mijn juk op u.' De Heere zegt door Jeremia: 'Het is goed voor een man, dat hij liet juk in zijn jeugd draagt.' Ook zien we, dat het zulk een voorrecht is, als we van onder het juk des duivels, gehaald worden, als we van het juk der zonden verlost worden. Immers, de bezoldiging der zonde is de dood, maar de genadegift Gods het eeuwige leven door Jezus Christus. Die liefdedienst is een zoete dienst, een zalige dienst en zal Gods volk nooit verdrieten. Daarom worden ze gebracht onder de band des verbonds; ze worden geleid tot een heilige gehoorzaamheid, om naar Zijn wil te mogen leven. Want, al zijn ze verlost van de vloek der wet, ze zijn niet verlost van de verplichting der wet. Want gelijk bij Adam de wet in Zijn hart was geschreven als een wet der liefde, zo schrijft de eeuwige Koning ook Zijn wet in het hart van Zijn volk, opdat ze niet naar sommige, maar naar alle geboden Gods zouden leven.

Wat hebben ze nodig? Een kruis. Dat kruis kan verschillend zijn. De Heere kan een kruis in hun huisgezin geven, zodat ze menigmaal gebukt over de wereld gaan. Het kan zijn, dat ze met Paulus een engel des satans krijgen, opdat ze zich niet zullen kunnen verheffen en gedurig laag bij de grond zullen blijven.

Iemand heeft wel eens gezegd: 'Wie het dichtst bij God leven, gaan gedurig gebogen, vanwege hun kruis. Maar God komt er gedurig in mee, om hem gewillig te maken dat kruis achter de Heere Jezus aan te dragen.' En juist dát speent hem van de wereld, speent hem van de zonden, zodat er tijden komen, dat hij het uit mag roepen:

'Weg wereld, weg schatten;

Gij kunt niet bevatten

hoe rijk dat ik ben.'

Maar ze zuchten ook wel eens om ontbonden te worden en ontslagen te zijn van een lichaam der zonden en des doods. We hebben iemand van Gods volk gekend, die thans juicht voor Gods troon. Toen ze op haar sterfbed lag te wenen, werd haar gevraagd: 'Waarom weent u zo?' Ze zei: 'Ach, omdat ik zo zuchten moet onder mijn zonden. Maar ik schrei ook van blijdschap, want straks mag ik de zonden afleggen en eeuwig bij Hem zijn.' Dan mogen ze de roede wel eens kussen en wel eens uitroepen: 'Dank u Heere, dat Gij toornig op mij geweest zijt, want ik ben zo'n dwaas.'

Maar Hij onderhoudt hen ook in het verborgen. Het kan zijn, dat het ene nog niet weg is, of het andere komt. Maar dat leidt tot het één óf tot het ander. Het leidt tot losbandigheid, zodat ze als het ware hun vermaak zoeken op plaatsen waar ze niet thuishoren, óf het leidt ons tot God, om Hem in stilte aan te lopen als een waterstroom vanuit de benauwdheid die we dan hebben. Dat zijn uitspanningen, die de Kerk mag ontvangen van God, wanneer ze weer eens een ademtocht naar Boven mogen krijgen en wanneer Hij zich bij vernieuwing aan hun ziel openbaart. Daarom zegt Hij: *'Neemt Mijn juk op u.'*

Maar, om niet te lang te worden, we moeten tot onze tweede gedachte overgaan en letten op:

2. De onderwijzing in dat juk.

Dat volk weet niet hoe het dat juk moet dragen. En ze moeten het niet alleen dragen, maar het ook, gelijk Simon van Cyréne, *achter Jezus* aan dragen. Toen Simon het kruis af moest leggen, werd hij er niet aan genageld, maar moest Christus er aan. En als ze nu een oog krijgen op Hem, en zien wie dat kruis heeft gedragen en de schande veracht, dan wordt hun eigen kruisje toch zo licht. Dan heeft de Heere hen niet te veel. Dan willen ze er niets meer af hebben.

We hebben het laatste jaar ook veel ervaren, zodat we wel eens dachten: 'Heere, is het nu niet te veel?' Maar nee, de Heere zegt, *dat Hij ons nog niet straft naar hetgeen wij ons waardig gemaakt hebben.* Maar Hij tuchtigt wel gedurig, maar dat zijn kussingen. Zo roept de Kerk ook uit: 'Hij kusse mij met de kussen Zijnsmonds,' wanneer ze de Vaderlijke goedheid in de kastijdingen moge aanschouwen. Als die tegenwoordig zijn niet, maar ná de beproevingen leidt Hij ze tot een vreedzame vrucht der gerechtigheid.

Maar kort. Hij zegt: *'En leert van Mij.'* Zij moeten naar school gaan. In het natuurlijke gaan we over van de eerste klas naar de tweede, enzovoort. Maar zo is het niet op de geestelijke school van Koning Jezus. Daar gaan we steeds maar lager. Als we onder het gehoor van de oude dominee Fraanje waren, gingen we met ledige zakken de kerk uit en moesten dan menigmaal uitroepen: 'O God, hoe worden we ooit nog tot U bekeerd?' We zouden wel wensen, dat hij nog leefde, dan zouden we nog eens met elkander kunnen spreken over de gangen, die God ons in ons leven nog geleerd heeft. Maar kom, we hebben die enige Leermeester nodig, om alle krachten te leren verachten, hetwelk op Jezus' school alleen wordt geleerd. Wij moeten leren om ónbekeerd te worden, niet om bekeerd te worden, want daar hebben we onszelf wel in mee. Wij moeten met de oude Kerk leren uitroepen: 'Bekeer mij, Heere, zo zal ik bekeerd zijn.' Hier moeten we leren, om alles te verliezen en om als een naakte zondaar Hem gedurig te benodigen. Er is geen beter school, dan de school van Koning Jezus. Daar worden we zo dwaas, dat we het met Agur uitroepen: 'Voorwaar, ik ben

onvernuftiger dan iemand, en ik heb geen mensenverstand.' Op deze school worden we grote beesten. Als we dat mogen leren, gaan we met Asaf uitroepen: 'Ik ben een groot beest bij U.' Maar we lezen ook: 'Gij hebt mijn rechterhand gevat.' Dat is niet te begrijpen. Ze moeten het hier steeds maar leren: 'Hij moet wassen en ik minder worden.'

Wel, lieve Koning, wat moeten wij dan van U leren?

'Leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben.' Er is niemand, die zo zachtmoedig is als deze Koning. Er staat van Mozes geschreven, dat er niemand zo zachtmoedig was als hij. Voortdurend hebben ze hem aangevallen en tegen hem gemurmureerd, maar hij werd niet toornig. Neen, hij bad tot God. Hij was hun voorbidder en zei: 'Heere, wat zult Gij dan met Uw grote Naam doen?' Dat woog Mozes het zwaarst. Voor Gods Naam en Gods eer sprong hij in de bres. Het zijn ware zuchters, bij wie het om Gods Naam en Gods eer te doen is. Dat weegt dan zwaarder dan hun eigen behoud en zaligheid. De Heere zegt ook: 'Zalig zijn de zachtmoedigen.' Dat zijn zij die week zijn van hart. Daarom zegt de Heere: 'Maar op dezen zal Ik zien, op den arme en verslagene van geest, en die voor Mijn woord beeft.' En ach, wat Gods Kerk nu nodig heeft, is, dat ze verwaardigd mogen worden, om daar een weinig van in te mogen leven. Want, hoe meer ze bij die Koning zijn en hoe dichter ze onder dat juk achter Hem aan lopen, hoe meer ze een oog buiten zichzelf krijgen. Dan moeten ze zichzelf verfoeien in stof en as en klagen: 'Ach Heere, moet ik dan voor mijzelf vechten? O, zo'n beest als ik ben. Het is een wonder, dat U mij nog niet verteerd hebt.' Daarom zegt Job: 'Met het gehoor des oors heb ik U gehoord.' Toen kon Job de man nog blijven. 'Maar nu ziet U mijn oog. Daarom verfoei ik mij, en ik heb berouw in stof en as' (Job 42 : 5 en 6). Dat doet ze week worden gelijk Josia, die zo week van hart werd, dat hij zijn klederen scheurde. Ze worden gelijk Ezra, die beschaamd voor God neerlag tot aan het avondoffer.

Nu zegt de Heere: 'Wilt u van Mij leren, o jukdragers? *Ziet dan op Mij en leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben.* Wanneer Ik gescholden werd, schold Ik niet weder. En wanneer Ik leed, dan dreigde Ik niet. Ik was zo zachtmoedig, dat Ik als een lam ter slachting geleid ben en gelijk een schaap, dat stom is voor het aangezicht zijns scheerders, alzo deed Ik Mijn mond niet open.'

We zijn jaren ouderling geweest. Eens kwamen we op een plaats, waar we alles tegen kregen. We dachten: 'Hier komen we voorlopig niet terug,' omdat men ons zo onvriendelijk behandelde. Ook handelde men zeer onrechtvaardig. Maar voor we naar bed gingen, sloegen we Gods Woord open bij Petrus, waar we lazen: 'Die, als Hij gescholden werd, niet wedschold, en als Hij leed niet dreigde, maar gaf het over aan Dien, Die rechtvaardiglijk oordeelt' (1 Petrus 2 : 23). Toen hebben we zo geweend en gezegd: 'Heere, morgen ga ik weer naar die man toe, want hij is veel beter dan ik ben. En alles wat we, als het waar is, nog boven die man zouden hebben, is louter genade.' Dan kan Gods Kerk ook alleen maar door Zijn bediening een oogje op Hem krijgen en een zachtmoedige en kostelijke geest ontvangen, die alleen kostelijk is voor God. O, dan kunnen ze een laag plaatsje innemen en bidden met de dichter: 'Geen meerder goed, dat Gij mij geven moogt, dan dat ik in tere vreze, in zachtmoedigheid mijn weg mag bewandelen en het over mag geven aan Dien, Die rechtvaardig oordeelt.'

Doch, korthedshalve, Hij zegt niet alleen: 'Leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben,' maar ook: *'Leert van Mij, dat Ik nederig van hart ben.'* Daar hebt u uw hele leven voor

nodig. Nu kunnen de karakters van Gods volk verschillen. We hebben velen van dat oude volk gekend, maar als ze op hun plaatsje gebracht werden, dan waren ze als was voor Gods aangezicht.

Er waren eens twee kinderen van God, die moeilijkheden met elkaar kregen. Het waren broeders in de genade, maar ze wilden niet meer met elkaar werken. De een stond op de ene zijde van de akker en de ander op de andere zijde. Maar het was noodzakelijk, dat ze elkaar moesten passeren. Ze wilden beide de rug naar elkaar toekeren, maar God bewerkte de ene, zodat hij de minste kon zijn. Hij zeide: O Jan, ik ben overal de schuld van. Het is mijn schuld alleen. Het is een wonder, dat God zo'n beest nog wil dragen.' Dat woord viel zo bij de ander in, dat hij uitriep: 'Nee, dat is niet waar. Het is alleen mijn schuld. O, wat ben ik een monster, dat God mij nog wil dragen.' Toen hebben ze zo zitten wenen.

De baas kwam en zag dat zij niet aan het werk waren. Maar hij moest zeggen: 'Hier is God aan het woord, daarom ga ik hier weg.' De beide mannen konden geen woord spreken, vanwege de droefheid des harten.

'Leer van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart.' Wanneer we dit van Hem leren en als we in waarheid Hem mogen navolgen, dan zouden we geen hoogstaande mensen zijn. Mochten we Zijn voetstappen hier op aarde leren drukken, de voetstappen van Hem, Die de hoge hemel heeft verlaten en Die de lage plaats in een beestenstal heeft willen innemen, om langs die weg God te verzoenen. Hij had geen steen, waarop Hij het hoofd neerleggen kon. Hij heeft de hoge hemel verlaten, om als 's Vaders Knecht zo laag te bukken, dat Hij onder de toorn en de vloek van de wet kwam, om Zijn volk te verlossen. O dierbare en nederige Heere Jezus, Die de Knecht des Vaders was, om de deugden op te luisteren en de zaligheid voor Gods Kerk te verwerven. O, een oog op Hem doet Gods volk bukken en doet hen de minste voor God en voor elkaar zijn. Dan zullen ze zien op Hem, Die zij doorstoken hebben en ze zullen ook bitter rouwklagen als over een eniggeborene. Dan zullen ze uitroepen met de moordenaar aan het kruis: 'Vreest gij ook God niet, daar gij in hetzelfde oordeel zijt? En wij rechtvaardiglijk; want wij ontvangen straf, waardig hetgeen wij gedaan hebben; maar Deze heeft niets onbehoorlijks gedaan.'

O, om dan niet alleen een Christus te kennen, die ons van de schuld bevrijdt, maar Hem ook te .kennen als Degene, Die blank en rood is en Die de banier draagt boven tienduizenden. Dat we onze eigen zwartheid recht mogen leren kennen. Alleen dan gaan onze pauwenveren naar beneden, om onze zwarte voeten te bedekken. Nu is er *geen meerder goed, Heere, dan dat Gij mij vernedert en maakt kleine.* Dan ben ik minder dan een nul.

Ik las eens van een oud kind van God, dat zei: 'Ik ben maar een vod.' Maar het moet nog minder worden, want voden hebben nog enige waarde en wij hebben helemaal geen waarde meer. Dan worden we een niet en een nul voor God. En nieten en nullen worden alleen door Hem vervuld. Daar heeft Gods volk het hele leven voor nodig, om in de praktijk van het leven Zijn voetstappen te mogen drukken. Dan mogen ze in ware nederigheid en in ware boetvaardigheid aan Zijn voeten komen. En dat niet alleen in Zijn staat van vernedering, maar ook in de staat van Zijn verhoging. Ook dan zal Gods Kerk aan Zijn voeten nederliggen. Ziet het maar in Johannes, die Hem zag in Zijn verheerlijkte staat. Hij viel als dood aan Zijn voeten. Maar ziet, dan legt die grote Koning Zijn rechterhand op Johannes en zegt: 'Vrees niet, Johannes, want Ik ben dood geweest; en zie, Ik ben levend in alle eeuwigheid. Amen. En Ik heb de sleutels der hel en des doods. Ja, zo laag heb Ik willen bukken, om de dood des kruises voor u te

ondergaan, maar nu zal Ik leven in alle eeuwigheid.' Van Hem moeten wij leren laag voor God te hrukken, om door genade alleen zalig te worden. Dat is niet uit ons. Het is alleen Gods gave.

Een vriend, van wie we zoveel gehouden hebben, heeft eens gezegd: 'In de catechismus staat, dat zelfs de allerheiligsten maar een klein beginsel hebben van de ware gehoorzaamheid. Maar Heere, als de allerheiligsten daar nu maar een klein beginsel van hebben, dan heb ik er niets van, dan mis ik alles.' Die man mocht werkelijk in een nauwe Godzaligheid leven.

Maar een vriend van hem zei toen: 'Als je zegt, dat je er niets van hebt, heb je er dan ook geen betrekking op?' Hij antwoordde: 'Dat kan ik niet ontkennen. De betrekking is er wel, om niet naar sommige, maar naar al de geboden Gods te leven.' Ja, de Heere maakt ze van harte gewillig en bereid, om onder dat juk te komen. En hoe wederspanning ze ook zijn, de Heere legt toch het juk in hun mond. Dan zegt Hij: 'Weest niet gelijk een paard, gelijk een muilezel, hetwelk geen verstand heeft.'

Maar we kunnen hier niet te lang bij stilstaan en zullen daarom ten derde zien:

3. De vrucht door dat juk.

Anders gaat het niet, mensen! We kunnen werkelijk wel denken, dat we vrede en rust voor onze ziel buiten Hem kunnen vinden, maar dan is het meer inbeelding dan waarheid. De vrucht zal het altijd openbaar maken. Daarom zegt de Heere: 'Als u daar nu iets van in praktijk mag hebben, dan is dat een vrucht van de hemel.' Als wij niets meer zijn in onszelf, mag Christus alles worden. Wij hebben Hem toch zo nodig tot wijsheid, tot rechtvaardigheid en tot volkomen verlossing. Dan kunt u zonder Hem niets doen, maar dan zult u rust vinden voor uw ziel. Dan legt de Heere u werkelijk niet te veel op en dan mag u het met God eens zijn.

Zo één zegt dan wel eens: 'Ach, Vader is zo goed,' al is het dat de ene slag op de andere volgt. Dan zeggen ze: 'Ach, de Heere heeft nog nooit gedaan naar mijn zonden.' Zelfs in de zaligmakende overtuiging is dit het eerste kenmerk van de waarachtige bekering, dat zulk een ziel geen kwaad van God meer wil weten. U moet dan geen kwaad van God zeggen. Zulke mensen roepen het uit: 'O, ik heb het zo diep verzondigd; ik heb het zo diep verbeurd.' Zulke zielen hebben als het ware hun bed doornat met hun tranen.

Het is voor mij wel eens een wonder geweest, dat er nog één was, die *goedendag* tegen mij zei, want dat was ik niet waardig; ik was het niet waardig, dat ik de aarde nog betreden mocht.

Maar *het rust-vinden voor de ziel*, kan nu alleen maar in de gemeenschap met dat levengewend Hoofd. Wanneer de zonden ons de dood geworden zijn, dan gaan we toch zuchten: 'Ach, in Uw gemeenschap is het een vanzelfsheid, dat de zonden eronder liggen.' Dan kan de duivel hen niet meer benauwen en de wereld kan hen niet meer bekoren. Zij roepen het uit: 'Ach, mocht ik toch meer bij U zijn. Mocht U mij die zachtmoedigheid des geestes, die nederigheid en die verbrokenheid des harten geven. Mocht ik eens op U zien door het geloof. Mocht ik het zien, wat U voor mij hebt willen doen. Wat deed U voor mij en wat doe ik voor U? Ik doe niet anders dan U tergen met mijn zonden. En nu bent U zo getrouw als sterk.'

Dan gaan ze weten wat ze aan God hebben, en dat tegenover al hun afmakingen. Ze mogen dan wel eens rusten in dat eenzijdige Godswerk. Dan wordt hun de rust geschonken. Dan kan het wel zijn, dat niet alleen Zijn linkerhand onder hun hoofd mag zijn - dat is al groot -, maar dat ook Zijn rechterhand hen omhelst. En als ze dan

hun zwartheid zien in zichzelf, dan zeggen ze wel eens: 'Heere, wilt U nu met zo één nog te doen hebben? O, wat bent U goed. Wat ben ik ellendig, wat ben ik zondig, wat ben ik schuldig.'

Dan gaan ze ook verlangen om van het lichaam der zonden en des doods verlost te mogen worden.

Ik wil niet veel van mijzelf zeggen, hoewel ik dat nog veel te veel doe. Ik kan van mijzelf niet veel meer zeggen, dan dat het een wonder is, dat God zo'n mens wil dragen tot op deze ogenblikken toe. Kortgeleden had ik gepredikt en kwam thuis. Toen liet ik het van mijn lippen vallen: 'Wat moet er toch van mij worden? .Nu heb ik mijn eten nog verbeurd.' Maar toen kwam God over. Ach toen werd ik zo'n groot beest! Toen was het een wonder, dat God mij de adem nog wilde schenken. Ik zei: 'Vrouw, nu is het niet erg meer, hoor, dat we naar Chilliwack moeten.' O, dat zijn van die tijden, dat we zeggen: 'Al zouden we als een beest begraven moeten worden, het geeft niets. O, dan zal er wel een lastpost van de wereld verlost zijn.'

Toen begon mijn vrouw zo bitterlijk te wenen. Maar ik zeide: 'Het zou niet erg zijn, want ach, er is aan mij niets verloren. Wat zal het een rust zijn, wanneer ik mijzelf voor eeuwig kwijt ben.'

O, wie daar iets van ervaren heeft! Dan rusten ze in Zijn armen; ze laten zich kussen. Daar laten ze zich omhelzen. Dan is het voor een ogenblik: 'Wien heb ik nevens U in den hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde. Hoe lang nog, Heere? Wanneer, wanneer komt die dag, dat ik eeuwig bij U wezen mag, om nooit meer te scheiden? Hoe kunt U zo'n wegloper, hoe kunt U zo'n dwaalziek mens nog verdragen? Wat bent U toch een goede God, en wat 'ben ik toch een dwaas en afkerig schepsel.

Maar Christus zegt: *'Want Mijn juk is zacht, en Mijn last is licht.'* Er staat: 'Want.' Dat is redengevend. Daarom kunt gij rust vinden voor uw zielen, omdat Zijn juk zacht is. ja, dat juk is toch zo zacht. Het is maar, dat we zo'n onbuigzame en ongebogen natuur hebben. Het juk van de duivel is veel zwaarder. Het juk van de wereld is ook zwaarder. Het juk van de dienstbaarheid, waar de Farizeeërs de discipelen onder trachtten te brengen, is ook zwaar. Maar Zijn juk is niet zwaar, als we maar gewillig gemaakt mogen worden, om te bukken onder dat juk. Dan mogen we zeggen: 'Heere, wat is Uw juk toch zacht. O, dan heb ik vermaak naar de inwendige mens, al moet ik zuchten: 'Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen van het lichaam der zonden en des doods.' Dan is het niet te zwaar.

Maar nu heeft Degene, Die de wet vervuld heeft, dat juk zo licht gemaakt. Zij moeten het juk dragen, niet om de zaligheid te verdienen. Maar ze krijgen toch, een begeerte, om te doen naar die wet, die een uitdrukking is van Zijn heilige wil, en om die wet te gehoorzamen. Zij gaan nog zuchten ook:

*'Och, dat wij Uw geboón volbrachten;
gená o hoogste Majesteit.
Gun door 't geloof in Christus krachten,
om die te doen uit dankbaarheid.'*

Dan is de last licht, want Hij is die grote Jukdrager. Hij heeft Zich vrijwillig onder de last van Gods toorn geplaatst. Hij heeft de last van Gods toorn gedragen en doordragen. Nu behoeven wij niet meer verdienstelijk te dragen, maar nu mogen we achteraan komen. En wanneer ze achter Hem aan mogen komen, dan zeggen ze wel eens: 'Heere, werkelijk U bent goed, Uw goedertierenheid is tot de bovenste wolken en is van eeuwigheid tot eeuwigheid.'

Dan krijgen ze er wel eens een oog voor, dat ze het kruisje dat ze hier moeten dragen, straks af mogen leggen. Hier dient dat kruis, om steeds onder Hem te leren bukken en om dicht bij Hem te mogen blijven, maar straks mogen ze zonder juk en zonder last eeuwig bij Hem zijn. O volk van God, het is maar een verdrukking van tien dagen. Neen, u moet het niet dragen, om er wat mee te verdienen, maar de Heere weet wat u nodig hebt. En nu zult u straks niet zeggen, dat Hij u te veel heeft opgelegd, maar u zult zeggen: 'Het was van een goede Koning; het was een zachtmoedige Koning; het was een nederige Koning.' Het is ook een lieve Koning, Die altijd voor hen zorgt, Die in al hun benauwdheden mede benauwd is. Komt, laten we van die goedheid Gods een versje zingen, om dan met een woordje van toepassing te gaan besluiten, en wel van Psalm 103 : 5 en 7.

Toepassing.

Medereizigers naar dood, graf en eeuwigheid, zo zijn we in Gods voorzienigheid, die over alle dingen gaat, nog een ogenblik bijeen geweest. Het kan zijn, dat we nooit meer in ons vaderland en op deze plaats zullen komen. Daarom kan het ook zo op onze zielen gebonden zijn, om niet anders te leren. Onbekeerde van hart en leven, die nog voortleeft onder het juk van de satan en die als een gewillig dienaar de zonden in-drinkt als water, dat u uw verlorenheid eens recht mocht leren kennen. Bij aanvang en voortgang liggen we allen dood in zonden en misdaden en we behoeven niet meer verloren te gaan, maar we zijn verloren.

Jong en oud, u bent op reis naar het graf. U bent op reis naar de rechterstoel van Christus. Nu kan het zijn, dat u met de dood en het oordeel geen rekening houdt. Maar straks zult u voor Hem moeten verschijnen. En wanneer u dan zonder God en zonder Borg voor uw schuld voor Hem zult moeten staan, dan zal het vreselijk zijn. *Vreselijk zal het zijn te vallen in de handen van een levende God.*

Acht u de zonden als kinderspel? Acht u de zonden een onschuldige zaak? Weet, dat Christus onder de zonden gekropen heeft als de eeuwige Borg en Middelaar. Daar betoonde de Heere, dat Hij met de zonde, noch met de zondaar buiten Christus gemeenschap kon hebben. Daarom zal het vreselijk zijn, te vallen in de handen van de levende God. O, ik kan zo'n medelijden hebben met een onbekeerd mens! Dezulke is blind voor het gevaar en wandelt zo naar de eeuwige rampzaligheid.

Al degenen, die God uit het rijk der duisternis haalt, hebben geen redenen om zich boven de ander te verheffen, want de apostel zegt: 'Want wie onderscheidt u? En wat hebt gij, dat gij niet hebt ontvangen? En zo gij het ook ontvangen hebt, wat roemt gij, alsof gij het niet ontvangen hadt?' Zo moeten ze uit genade zalig worden. En het is niet anders. Met al het hunne moeten ze gedurig de dood in.

Ach, wanneer God het u nog niet geschonken heeft, het zou nog kunnen. U leeft nog. Wij kunnen het u niet geven.

- Maar zodra God uw blinde zielsogen voor uw naamloze ellende opende, zouden er tijden komen, waarin u wenende de aarde zou bewandelen. Dan zoudt u niet af kunnen houden uw hand en oog op te heffen naar omhoog. Dan zoudt u uw klachten voor God komen te klagen vanwege uw zonden, die zo zwaar gaan wegen. U zoudt het op uw blote voeten wel goed willen maken, maar dat is nooit te volbrengen. Dit is het eerste wat God u leert.
- In de tweede plaats leert Hij het u, dat al uw eigen wettisch werk in de onderhouding van Gods geboden - dat op zichzelf prijzenswaardig is - geen grond

is om God te kunnen ontmoeten. Maar ook het evangelisch werk, al uw bidden, uw tranen en beweegoffers, kan God niet bewegen. Zo zult u het leren, dat God uit Zichzelf van eeuwigheid reeds bewogen is geweest over zulk een zondaar, die God niet meer bewegen kan en die zich voor God verloren moet achten. Het is een eeuwig wonder, als er voor zulke mensen nog een weg ontsloten wordt in het dal van Achor, in dat dal des doods. Dat zou ik u gunnen, want dat is niet klein, hoor. Dan is er niet alleen een mogelijkheid van zalig worden, zoals dat wel eens uitgedrukt wordt, maar dan ziet de ziel een volkomenheid. Er hoeft niets meer van zichzelf bij.

- Maar al is het, dat dat deurtje voor een ogenblik geopend mag zijn, ze zullen ervaren dat zien geen hebben is. Dat wens ik u ook toe, dat er een ogenblik mag komen, dat u met David moet uitroepen: 'Het is niet alleen dit kwaad dat roept om straf, maar ik ben in ongerechtigheid geboren.' Dan is het afgelopen; dan kan er geen gebedje meer door. Dan ligt u verloren. Maar dan wint Gods liefde u in voor Zijn deugden. Dan kan de Heere u geen kwaad meer doen. Dan kunt u niet anders verwachten dan voor eeuwig verstoten te worden. Maar dan dat eeuwig wonder, dat die dierbare Borg en Middelaar Zich van achter het recht komt te openbaren. Dat valt dan mee.

O, hebt u nog nooit uw ellendestaat recht gezien? Hebt u ook nooit die dierbaarheid, die schoonheid van die Koning aanschouwd? Buiten Hem is geen leven, maar een eeuwig zielsverderf. Ik ben niet jaloers op u, wereld. Neen, onder de druk van het juk van Koning Jezus wordt meer zoetigheid gesmaakt, dan in het vermaak der wereld en der zonden. Dat vermaak geeft zo'n bittere nasmaak; dat is niet te zeggen.

De Heere werkt nooit over de zonde heen. Hij maakt een vlak veld. Hij is Degene, Die door de vlakke velden rijdt en Zijn Naam is *Heer' der heren*. O, dat de eeuwige Koning u eens voorbij mocht gaan en u mocht toeroepen in uw bloed: 'Leef!', ja, dat Hij tot u mocht zeggen in uw bloed: 'Leef!'

Het kan zo spoedig eeuwigheid zijn. Dan is het voor eeuwig afgesneden. We stonden eens bij een sterfbed van een man, die zeer goed de waarheid kende. We hadden 's zondags gezegd: 'Wie weet, misschien is ons doodskistje reeds gezaagd voor één die in de kerk is.' Dat sloeg bij hem naar binnen. Hij zei: 'Dat is voor mij.'

En hij, die vroeger een brutoot was geweest, was thuisgekomen en ernstig ziek geworden. Toen wij bij zijn sterfbed werden geroepen, zei hij: 'Het is verloren, verloren, voor eeuwig verloren.' We hebben nog getracht een gebedje te doen. Maar terwijl we in het midden van ons gebed waren, heeft hij het uitgeroepen: 'U zult eeuwig tegen mij getuigen. U bent vrij van mijn bloed. Wat hebt u me gewaarschuwd; wat hebt u me gedurig vermaand. O, nu zult u eeuwig tegen mij moeten getuigen. Dat zal wat uitmaken.'

Toen we ons gebed wilden vervolgen, kwam God de woorden als het ware weg te nemen. Ik moest 'Amen' zeggen. Ik: kon niet meer. En zie, hij gaf de laatste snik onder de uitroep: 'Verloren, verloren, voor eeuwig verloren!'

O, dat God het op uw ziel mocht binden. U leeft nog. We leven in zulk een benauwde tijd. De oordelen zijn begonnen bij Gods huis en wat zal het einde zijn?

Maar kort. Volk van God, waarlijk bekommerde Kerk, die niet alleen bekommerd geworden bent vanwege uw zonden, maar ook als vermoeide en belaste lastdragers door Hem getrokken bent tot de Vader en daarom een weinig rust hebt mogen vinden. Wat is nu nodig? Het is nodig om dicht bij Hem te lopen, en om onder Zijn juk te

komen. Hoe dichter u bij Hem loopt, hoe minder u in uw eigen ogen wordt. Dan wordt Hij alles. Dan wordt het juk o zo licht. Dan zegt Hij: 'Leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart.' O, hier zijn we toch zo onleerzaam. Ik tenminste wel. Ik moet maar zeggen: 'Heere, maak me toch 'buigzaam, maak me toch leerzaam. O, ik ben zo onkundig in uw wegen. Heere, leid me toch in Uw wegen, die Gij, wilt dat ik zal gaan. Neig mijn hart tot de vreze van Uw naam.'

Onder dat juk moet u leren hoe zachtmoedig Hij is en nederig van hart, om ook een weinig Zijn beeld te vertonen, dat we verloren hebben in ons verbondshoofd Adam. Dat beeld, dat bestaat in ware kennis, gerechtigheid en heiligheid. Dat maakte vroeger de kracht van Gods volk uit. Dat ware volk is er zo weinig meer. Er ligt zo'n grauwigheid over Sion verspreid. Het ziet er zo donker uit aan alle kanten. Maar God blijft evenwel de Getrouwe. Hij roept Zijn volk toe: 'Kom, leer het toch eens om van alle bergen en hoogten af te komen en zachtmoedig te zijn, week te zijn en nederig van hart.' Niet nederig in woorden. Daar kunt u een mens mee bedriegen. Neen, nederig van hart. Dát achten ze voor het hoogste. Dan moeten zij steeds lager worden. Hier kan ik het nooit verder brengen dan een bedelaar; nooit verder dan een arme, verloren zondaar, die uit genade zalig moet worden.

Bevestigden in het leven, al hebt u een thuiskomen in het Vaderhart Gods gekregen, toch kunt u het nooit verder brengen, dat als u het goede wilt doen u het kwade gedurig maar bij ligt. Maar toch mogen zij een hoop op God hebben, dat Hij, *na kortstondig ongeneugt, hen eindeloos verheugt*. Hier zijn ze vreemdelingen en bijwoners, maar zij zijn verlangende naar dat Vaderland. O, dat wens ik u toe, al zouden we elkander hier op aarde nooit meer zien.

Dat blijkt ook uit het leven van vader Jacob, die het uit kwam te roepen: 'Weinig en kwaad zijn de dagen der jaren mijns levens geweest.' Hij heeft onder het juk moeten gaan. Zijn ziel heeft geweigerd vertroost te worden. Welke slagen heeft hij niet gekregen, om aan de grond te blijven. Maar als hij op zijn sterfbed ligt, dan breekt toch een ogenblik de zon door de wolken. Dan zegt hij: 'Op uw zaligheid wacht ik, o Heere.'

Hier hebt u een arme zuchter, een wederspannige. Maar die mag straks eeuwig bij de Heere zijn, om die zaligheid te mogen ervaren en om dat eeuwig goed te mogen ontvangen, hetwelk God weggelegd heeft voor degenen die Hem vrezen. Zo mocht de Heere deze gebrekvolle woorden willen zegenen.

Menigmaal moet ik zeggen als we de preekstoel afgaan - dat is de Heere bekend -: 'Heere, wat heb ik het er slecht afgebracht. Zoudt u zo iets nog kunnen gebruiken? Dat zou wel een wonder zijn. Ik heb dit verzwegen, dat had ik moeten zeggen en dat had ik niet moeten zeggen.' Daarom moet ik maar gedurig uitroepen: 'O God, doe verzoening over al het zondige, maar zegen het Uwe.'

De Heere zegene daartoe de waarheid tot waarachtige bekering, tot vertroosting, maar ook tot onderwijzing van Gods arme volk, dat toch op reis is om in te leven: '*Niets in ons, maar al in Hem. Zo komt men in Jeruzalem.*' Amen.

DANKGEBED

Wij zingen tot slot van Psalm 138 en daarvan het 10e versje.

Ontvang de zegen des Heeren en ga daarna henen in vrede.

***De Heere zegene en behoede u.
De Heere doe Zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig.
De Heere verheffe Zijn aangezicht over u en geve u vrede.
Amen.***

6. Jezus' uitgang uit Jeruzalem.

Psalm 22:3

Lezen: Matthéüs 26: 31-75

Psalm 69:3, 4

Psalm 89:13, 14

Psalm 19:7

Onze hulp en onze verwachting, in spreken en luisteren beide, zij in de Naam des HEEREN, Die hemel en aarde gemaakt heeft, Die trouwe houdt en Die eeuwig leeft en Die nooit laat varen de werken Zijner handen. Amen.

Geliefden, genade zij u en vrede van God den Vader en van Jezus Christus, den HEERE, in de gemeenschap des Heiligen Geestes. Amen.

Laat ons thans trachten om het aangezicht des Heeren te zoeken.

GEBED

En zetten we thans onze godsdienstoefening voort door met elkander te zingen van de 69ste Psalm, en daarvan het 3^e en het 4^e versje.

Mijn geliefden.

We lezen in Romeinen 9, het 33^e versje: *'Gelijk geschreven is: ziet, Ik leg in Sion een steen des aanstoots en een rots der ergernis; en een iegelijk die in Hem gelooft, zal niet beschaamd worden.'*

De apostel Paulus komt in de eerste hoofdstukken de mens in zijn totale ellende- en doodstaat te verklaren. Dat de ganse wereld voor God verdoemelijk ligt. Dat onze keel een geopend graf is. En dat wij met onze tong komen te vleien. Maar hij komt in de verdere hoofdstukken ook de grondslagen van Gods kerk naar voren te brengen, hoe de kerk alleen door het geloof in Christus tot de zaligheid komt. En zelfs tot de bewustheid, door de vrijspraak des Vaders, getuige het eerste versje van Romeinen 5: *'Wij dan gerechtvaardigd zijnde, door het geloof hebben vrede bij God, door onzen Heere Jezus Christus.'*

Dan komt hij de leer van vrije genade te verdedigen tegen alle werkheiligheid en tegen alle losbandigheid. Om dan in Romeinen 7 over te doen blijven, een ellendig en een arm volk in zichzelf, die alleen door Gods genade, op des HEEREN Naam moeten leren vertrouwen. Om alzo waar te nemen, dat er in hun vlees geen goed woont. Opdat ze alzo zullen leren wat het in heeft om uit loutere genade gerechtvaardigd, geheiligd te mogen worden, uit het eenzijdige van het Gode welbehaaglijke voornemen Gods.

Maar in Romeinen 8 komt hij ook de verzegeling van Gods Geest te beschrijven, door welke de kerk mag leren roepen: *'Abba, lieve Vader.'*

Maar kom, in Romeinen 9 daar komt hij het vrije, het soevereine van Gods verkiezende liefde naar voren te brengen als de bewegende oorzaak van de zaligheid. *'Want het is niet desgenen die wil, niet desgenen die loopt, maar des ontfermende Gods.'* En zie nu stoot hij uit de eigengerechtigte Jood, door zulk een leer om met

verlies van al het hunne alleen gezaligd te mogen worden, door dat eenzijdige, dat vrije van Gods welbehagen.

En daarom zegt de apostel: *'gelijk geschreven is.'* Waar is dat geschreven? Wel, dat is geschreven in Jesaja 8. Dat is geschreven in Jesaja 28. Dat is geschreven ook in psalm 118. Dat is geschreven in Jesaja 53: 'een iegelijk was als verbergende het aangezicht voor Hem.' En dat is ook opgetekend in Gods woord door de oude Simeon: *'Deze wordt gezet tot een val en wederopstanding velen in Israël.'* Tot een val voor al degenen die nooit verloren leerden gaan met al het hunne. Maar tot een wederoprichting voor hen "die tot de dood geeïgend zijn en voor God mogen leren beven." In die daar "lagen gekweld in banden van de dood, daar d' angst der hel hen alle troost deed missen."

Die bij aanvang, maar ook bij verdere voortgang in wat voor stand ook van het leven, die enige Naam leren kennen, Die de enige Troost is in leven en sterven. Dat is een arm volk. Dat is een volk, die zijn blind. Dat is een volk, die zijn kreupel. Dat is een volk, die kunnen geen adem halen, tenzij de Geest Zelf in vloeit. Opdat ze de toevlucht leren nemen door het geloof, door de kracht des Geestes tot Hem.

'Daarom ziet, Ik leg in Sion.' Ik de Vader leg die Steen, als die enige Grond- en Hoek- maar ook Sluitsteen in Sion, de berg van Gods heiligheid. Zo loopt de scheidslijn zelfs ook in de uitwendige openbaring van Gods kerk.

'Want', zegt de Heere, *'een steen des aanstoots en een rots der ergernis.'* En och, nu wordt in onze dagen zo gemakkelijk over Jezus, over de tweede Persoon, over die dierbare Immanuël gesproken. Maar er is geen Persoon zó verborgen is voor de mens. En wil Hij waarde voor onze zielen krijgen, dan is dat altijd ten koste van al het onze. Want God wil dat aan Zijn gerechtigheid genoeg geschiedde. En wanneer wij nooit met Gods deugden in aanraking komen, wat zullen wij met Jezus doen? Velen bespreken een historische Jezus, waar nooit geen plaats voor gemaakt is, die nooit met Godes recht in aanraking zijn gekomen. Daarom worden er zoveel zielen misleid voor de eeuwigheid.

U zult denken: 'zou je dan de kleinen in de genade voor het hoofd willen stoten?' Daar beware mij de Heere genadiglijk voor. Maar de kleinste in de genade, die krijgt toch een gemis in d'r ziel gewaar. Dat er buiten Jezus voor hem geen leven is, maar een eeuwig zielsverderf. Dezulken roepen uit: *is er nog een weg en is er nog een middel?* Daar wordt Christus een Rotssteen voor om daarin te mogen wonen. Daar wordt Hij dan ook geen steen of rots der erfenis, maar een Rotssteen om daarop gebouwd te mogen worden. Maar anders, dan is hij de Joden een ergernis en de Grieken met al hun wijsheid, een dwaasheid.

Maar zegt de apostel: *'een iegelijk, die in hem gelooft, zal niet beschaamd worden.'* Die komen wel beschaamd uit met alles wat buiten Hem is, maar die zullen nooit beschaamd uitkomen met die grote Koning van Sions kerk, want Hij heeft Zich Zijn broederen niet geschaamd. Hij is plaatsbekledend, schuldverzoenend op aarde gekomen, om dat grote rantsoen voor Zijn kerk op te brengen. Om de deugden Gods op te luisteren en een eeuwige gerechtigheid teweeg te brengen. En toch daar waren zelfs Zijn discipelen zo blind voor.

En daar wensen wij uw aandacht in dit avontuur nog wat nader bij te betalen, naar aanleiding van hetgeen u is voorgelezen uit Mattheüs 26, daarvan het 31^e versje, het eerste gedeelte:

"Toen zeide Jezus tot hen: gij zult allen aan Mij geërgerd worden in dezen nacht."

Wij wensen met des HEEREN hulp en bijstand uw aandacht te mogen bepalen bij: *Jezus' uitgang uit Jeruzalem*. Om dan

1. *Ten eerste nader stil te staan bij een uitgaande, waarschuwend Jezus.*
2. *Bij een uitgaande wedersproken Jezus.*
3. *Bij een uitgaande profeterende Jezus.*

Om dan nog met een enkel woordje ter toepassing met de waarheid tot onszelf in te keren.

1. *Ten eerste nader stil te staan bij een uitgaande, waarschuwend Jezus.*

We komen met elkander weer in de lijdensweken. Wij weten niet of we dat ook weer zullen mogen doorleven, maar wanneer we een ogenblik door Gods Geest mochten bediend worden, dan zouden we uitroepen, dat we de schoenen van onze voeten moeten trekken, want de plaats waar we op staan is heilig land. We zien hier in de eerste plaats dat de laatste nacht van Christus' leven is aangebroken. Hij komt het Avondmaal in te stellen als een gedachtenismaaltijd voor Zijn kerk dat Hij Zichzelf doodgeliefd heeft en alzo Zichzelf gegeven heeft tot een Verbond des volks. Maar ook om daarin te mogen zien des Vaders eeuwige liefde die het behaagde Zijn Zoon niet te sparen maar te verbrijzelen voor Zijn kerk, om hen tot een spijs hier op aarde te mogen zijn. Daar is de bediening van Gods Geest toe nodig om de zoetheid en sterkte van de honing uit die leeuw uit Juda's stam te mogen ervaren.

In diezelfde macht ontdekte Hij Judas, die door de apostelen niet onderkend werd, maar Jezus onderkende hem, omdat Hij de alwetende Hartekenner en Nierenproever is. Vreselijk is het om onder een mom van godsdienst alzo met de wijze maagden mee te leven, maar als een dwaze maagd openbaar te komen.

Maar ook komt Jezus de voetwassing nog te doen. En nadat zij de lofzang gezongen hadden, waaronder Psalm 118, zien wij dat deze leeuw uit Juda's stam, Die onoverwinnelijk is, Zichzelf hier als de gewillige knecht des Vaders op een aller diepste wijze moet ondergaan om zó de helse leeuw zijn kop te vermorzelen en zijn kerk vrij te kopen met Zijn dierbaar bloed. Hij gaat niet biddeloos de strijd in. Lees dan maar het Hoge priesterlijk gebed uit Johannes 17.

Maar ziet, om niet te lang te zijn, dan gaat hij met Zijn discipelen over de beek Kidron, een zwarte beek waar al de veiligheid van de offeranden gedurig in loosde, om dan in de Dode Zee terecht te komen. Daar was ook David doorgedaan, barvoets en zijn hoofd omwonden, wenende.

En zie daar komt hij in Gethsémané om de pers alleen te treden, als de *Tweede Adam*, daar de eerste Adam in de hof van Eden zichzelf los gescheurd had van de levende God, kwam de tweede Adam hier te worstelen onder de last van des Vaders toren, als de Handhaver van het Goddelijk recht. Hij kwam als de Vervuller van de wet, om de wet van zijn vloek te ontwapenen. Hij droeg al de zonden van Zijn kerk en hij doordroeg ze, om ze te werpen in de zee van eeuwige vergetelheid. Dat is geen kleinigheid. Wat denkt u dat er gebeurd is? Zijn Godheid heeft Hem ondersteund, anders had Hij gewisselijk ook verteerd.

Onbekeerden van hart, die nog nooit een indrukje hebt gehad van uw zondesschuld, die reikt van hemel tot aarde, die nog nooit een indruk of gevoel hebt gehad van Gods oneindige toorn ontstoken tegen de zonde, zie die eeuwige Middelaar straks kruipen als een worm en geen man. En grote druppelen bloeds zweten, zodat hij uit moest roepen: *Mijn ziel is geheel bedroefd, tot den dood toe.* Die daar een oog voor krijgt kan niet meer spelen met de zonde. Zal die uitroepen met Lodensteyn: *"Heilig mij, heilig mij; ik moet heilig zijn als Gij!"*

Maar kom, nu gaat Hij wat zeggen. Hetgeen Hij te zeggen heeft is tegen de elf discipelen. En ach, nu kunnen we maar als 't ware, als een van de allergeeringste, onkundigste leerjongens van Christus Hem navolgen om ook elk mens te waarschuwen. De Heere zegt tegen Ezechiël: *waarschuw hen van Mijnentwege.* O, gemeente van Veenendaal, we zien hier zoveel mensen. Die zijn op reis naar de eeuwigheid. O, mogen we met een bewogen hart u aanspreken, gelijk de Heere Jezus Zijn elf discipelen kwam aanspreken.

En dan spreken we ook tot Gods kerk in dit avonduurtje. Want wat zegt de Heere Jezus? *"Toen zeide de Heere Jezus tot hen: gij zult allen aan Mij geërgerd worden in dezen nacht."*

O, in de nacht van de zondeval hebben we God verlaten. En elk mens ergert zich aan Gods rechtvaardigheid, aan Zijn heiligheid en Goddelijke deugden. Maar o, deze ergernis waar hiervan gesproken wordt, was een ergernis die in het hart van Gods volk, van Zijn discipelen viel.

Ze hadden Hem lief gekregen. Ze waren getrokken door de Vader uit deze tegenwoordige boze wereld. Zij hadden de zonde *vaarwel* gezegd. De wereld hadden ze mogen verlaten. Ze hadden Hem aangekleefd. Ze hadden zelfs uitgeroepen toen velen hem verlieten: *tot wien zullen wij heengaan? Gij alleen hebt de woorden des eeuwigens levens.* En toen de Heere Jezus vroeg: *wie zegt gijlieden dat Ik ben?* Toen zeiden ze als uit één mond: *Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods.* Dat was Petrus en de elf discipelen door den Vader geopenbaard.

Ze hadden werkelijk in Hem gezien dat Hij het was Die Israël verlossen zal. Maar toen Hij dat ware Israël ging verlossen, toen kwamen ze in een wegje dat ze er niets meer van konden bekijken. Je hebt tegenwoordig veel een beredeneerd geloof, een conclusie trekkend geloof, dan komt het allemaal goed uit. Maar deze discipelen kunnen er niets meer van bekijken. En die trouwe Borg en Middelaar komt ze dan te waarschuwen. Hij zegt: Gij allen, wie dan ook uitgezonderd, ... Petrus, de apostel der belijdenis, Johannes de apostel der liefde; al is het een Thomas of Jakobus of een Nathanaël die oprecht voor God was. Hij zegt: *gij allen zult in dezen nacht aan Mij geërgerd worden.*

Dat was niet aan Zijn Persoon. Hij had geen ergernis gegeven in Zijn leven. Hij kon getuigen: *wie overtuigt Mij van zonde?* Hij was de Leraar der gerechtigheid. En daarom Hij was heilig en hoger dan de hemelen geworden. Zulk een hogepriester betaamt ons ook. Daarin alleen kon de Vader Zijn welbehagen vinden in het onderhandelen en afhandelen. Maar ze zouden geërgerd worden aan Zijn diepe vernedering. Waarom? Langs zulk een weg moesten ze zelf koning afraken. Langs zulk een weg moeten ze verloren mensen voor God worden, opdat Zijn Hogepriesterlijk werk voor hen open zal vallen. Maar dat zal langs een weg zijn dat ze werkelijk uit zouden moeten roepen: *het is voor ons afgesneden.* Wij hoopten dat Hij het was die Israël verlossen zal. Wel, zouden ze zichzelf dan niet ergeren? Want je

moet denken, dat ze liever in de hoogte wilden klimmen en je zou willen dat je al maar meer bekeerder zal worden, dat je toejuicing van de mensen zal krijgen; dat je nog burgemeester zal worden. En je moet dan bedelaar worden...! Je moet in je verlorenheid terechtkomen. En dan moet je zien dat Hij straks gebonden zal worden, dat Hij straks overgeleverd zal worden aan de Joden en later aan het Rechthuis van Pilatus! Dat Hij daar gezeseld zal worden en dat Hij Zich niet wilde verdedigen. Hij zei zelfs: *indien Gij dan Mij zoekt, laat dezen dan heengaan*. Ja, Hij gaf Zich over tot de dood., ja tot de dood des kruises als die gewillige Borg en Middelaar. En daarom, dáár zouden ze zich aan ergeren. Langs zo'n weg...! Wat moet er toch van terechtkomen? Want daarmee viel ook hun hoop weg. En nu gaan we daar eerst nog even bevindelijk wat uithalen.

Er zijn er misschien in ons midden die in hun leven wel eens een aanwijzing buiten zichzelf gekregen hebben. De dan wordt wel eens ten onrechte gezegd: *nu is er een mogelijkheid van zalig worden ontsloten*. Maar, het is een *volkomenheid*, hoor! De remonstranten spreken van een *mogelijkheid* maar de kerk leert *een volkomenheid*! En zelf in de ontsluiting van de Weg en het Middel waardoor het kan, daar is reeds zo'n ruimte dat een ziel kan zeggen: *ik zal niet sterven en niet vergaan*. Ik kan nog zalig worden met behoud van Gods deugden. Er is nog een andere gerechtigheid dan mijn gerechtigheid. En daarom, op rechtsgronden is er werkelijk voor mij nog een weg ontsloten waardoor ik nog eeuwig zalig kan worden.

Maar wanneer de Heere Zich in zulk een weg gaat onttrekken, en Hij het recht zijn loop doet hebben, dan komt een ziel terecht in het hofje van Gethsémané. Ik bedoel, in het paradijs waar de eerste Adam tegen God overtreden heeft. En hij komt dan de kloof en de breuk in te leven: *het is niet alleen dit kwaad dat roept om straf, maar in zonde geboren, in ongerechtigheid ontvangen, reeds van het uurtje van mijn ontvangenis af!* Dan is het verloren! Dan leert hij dat hij als een vijand geboren is en onder de rechtvaardige toorn Gods ligt.

En ik weet, daarin ligt weer onderscheid, om aan Adam *ontdekt* te worden, of van Adam *afgesneden* te worden. Maar die aan Adam ontdekt wordt, die krijgt toch een ogenblikje dat hij het niet meer weet. En ook, als dan als 't ware al hetgeen hij ondervonden heeft weg komt te vallen als grond voor de eeuwigheid, en hij staat daar als een vijand voor God en dan ziet hij niet anders dan de hel voor hem geopend. O, dat is een bange tijd! Maar alleen Gods eeuwige liefde is noodzakelijk om ons voor Gods deugden in te doen vallen. Om een welgevallen te leren nemen aan de straf van onze ongerechtigheid, en de Heere rein te verklaren in al Zijn doen en in al Zijn wegen. Om het hoofd op het blok te mogen leren leggen. Opdat daar ook Christus in Zijn volbracht werk, waarmee Hij de prijs voor Zijn kerk verdiend heeft, toe komt te passen. En dan komt Hij nooit te vroeg en nooit te laat. Maar juist in een dodelijkste tijdsgericht, wanneer de ziel anders niet meer denkt dan voor eeuwig weg te zinken, dan openbaart hij Zich als de Schoonste der mensenkinderen. Dan is Hij niet langer een rots der ergernis, maar dan is Hij een Hoog Vertrek om daarin te wonen. En daar gaat zoveel kracht van uit, - God is daar vrij in - maar dat zulk een ziel een ogenblikje vrij staat, al zijn ze niet vrijgesproken. En alzo is de schuld bedekt door de liefde Gods. En dan kan de Heere zoveel van Zijn liefde in die ziel uitstorten dat ze gaan verlangen om ontbonden te worden en met Christus te zijn. Och, daarom zullen ze later toch weer zo'n diepere weg moeten bewandelen, om ook Christus te leren kennen in de kracht van Zijn opstanding.

Maar eerst komt Hij hen hier te waarschuwen: *gij zult allen in dezen nacht aan Mij geërgerd worden*. Zie, tegen die enigste Naam onder de hemel gegeven, daar komt wat ergernis tegen! Niet zo, wanneer je een bekering verklaard met wat gemoedelijkheid, met wat tranen ..., werkelijk het zal niet zonder tranen gaan, hoor, het zal niet zonder tranen gaan. Er zal een tijdje komen dat je je bedje doornat met tranen, als het in waarheid mag zijn. En als dat bij iemand is, dan ben ik er al zo jaloers op, als het werkelijk traantjes mogen zijn van hen die om God verlegen zijn. Tranen, vanwege de zonde en vanwege de scheiding tussen God en de ziel. Maar dat kan geen grond zijn voor de eeuwigheid. Er is maar één Naam onder de hemel gegeven door Welke wij moeten zalig worden. Daar rust de Vader in en daar kan ook alleen de kerk rust in vinden.

Jezus zegt: *er staat geschreven*. Dat staat in Zacharia: *Ik zal de herder slaan en de schapen der kudde zullen verstrooid worden*. Dat is ook een oosters beeld. Als dan de herder als 't ware verscheurd wordt door een leeuw, dan vluchten al de schapen, want dan zijn ze als 't ware hun beschutting kwijt. En zo gaat het ook in het geestelijk leven, dan blijft er niets meer over dan een openstaande schuld en dan kunnen ze voor God niet bestaan. Ze weten niet meer waar ze blijven moeten. Want ze waren hun enigste hoop en hun enigste verwachting kwijt.

Ik, de Vader zal de Herder, de Man van Mijn rechterhand slaan met het dodelijke zwaard, dat zal Hem treffen.

Maar ook die enige Borg en Herder zegt: Vader, reken het Mij toe, hier heb Je mijn hart, o dat het zwaard mij vertere! Opdat Mijn kerk in de vrijheid mag gesteld worden. Opdat Je nooit meer op hen toornen zal, dat Je uit getoornd zal worden op Mij, de Herder. En daarom: o Vader, sla die Herder, en dat Jood en heidenen samen gebruikt zullen worden daartoe.

Maar nochtans dat de Vader de werkende oorzaak daarin is, om alzo Zijn volle raadsbesluit uit te laten voeren. Daar waren zij niet klaar mee, die dat deden. Maar nochtans het was volgens Gods eeuwig raadsbesluit.

Sla die Herder en de schapen zullen verstrooid worden. En dan staat erbij: *maar, Ik zal Mijn hand tot de kleinen wenden*. Zie, zó klein moeten die schapen gemaakt worden. Want die zijn zo dom, die zijn zo dwaalziek, die zoeken de rust waar de rust niet te vinden is. Maar wanneer ze ten einde raad zijn, dan zal hij Zich straks aan hen openbaren. Die zo klein zijn dat ze voor het Goddelijk recht geen bestaan meer hebben, maar de deugden Gods liever krijgen dan hun eigen behoud. Dan zal de Vader Zijn hand daartoe reiken, om te zeggen: Ik heb verzoening voor u gevonden, in die eeuwige Borg en eeuwige Middelaar, die ze dan mogen ontvangen als een opgestane Borg.

En als een eeuwige Overwinnaar, want Hij zegt: *maar, nadat Ik zal opgestaan zijn zal Ik u voorgaan naar Galiléa*. O schapen, Ik waarschuw je, Ik zal wel vallen, maar Ik moet zó diep vallen dat Ik onder de vloek van de wet terechtkom om u van onder de vloek te verlossen. U bent moed- en vrijwillig van God afgevallen, maar Ik zal de deugden Gods toevallen, om die deugden Gods te herstellen en een eeuwige gerechtigheid voor u te verwerven. O, Ik moet zó diep bukken, o Ik moet zó geperst worden, om alzo dat grote rantsoen voor u te betalen! Maar, Ik zal opstaan, Ik alleen heb macht om Mijn leven aan te nemen en om het af te leggen en om het wederom aan

te nemen, opdat Ik straks, wanneer Ik de dood overwonnen heb door een eeuwige overwinning, ook u een kwitantie zal kunnen toereiken. En dat Ik tot u kan zeggen: *Mijn vrede geeft Ik u en mijn vrede laat Ik u.* En zoals Hij zei tot Maria Magdaléna: *Ik vaar op tot Mijn Vader en uw Vader.* Mijn Vader krachtens generatie, maar uw Vader krachtens adoptie, krachtens aanneming. Gij zijt een aangenomen kind, van eeuwigheid verkoren. En zie, nu heb Ik zo diep voor u willen bukken om dat heil voor u te verwerven, opdat het ook uw Vader mag zijn. Verzoend door Mijn dierbaar bloed.

Je zou zeggen nu zullen die discipelen wel naar die waarschuwende stem luisteren? Nee, daar zijn ze blind voor. Dan moeten we achter het heilgeheim gebracht worden. Want dan krijgen we:

2. Een uitgaande, weersproken Jezus.

Onbekeerden, in dit avonduurtje; je hebt anders nog nooit gedaan dan God weersproken. Je hebt nog nooit anders dan Zijn vonnis alzo waard gemaakt. Je hebt nog nooit je staat voor God overgenomen. Je hebt ook nog nooit overgenomen hoe dierbaar, hoe gepast en schoon dat die dierbare Middelaar is. Je kunt er onder geleefd hebben, je kunt het aangehoord hebben, maar het is nooit aan je ziel toegepast. En daarom dien je een onbekende God. Veel wordt er over een Jezus gepraat die nog nooit aan de ziel geopenbaard is. Is dat niet erg?

Maar volk van God, ook in de eerste standen van het genadeleven, dan is ook het woord van Petrus u niet vreemd.

Maar Petrus antwoordde en zeide tot Hem: *wat is dat nou? Nou hoor ik dat wij aan U geërgerd zullen worden. Dus dat we onszelf aan U zullen stoten! En dat we zouden zeggen: is dat nu een weg die wij door moeten!*

O, deze man is echt oprecht, hoor. Het is geen huichelaar; dat was Judas. Het was in deze man alleen zijn eigen overschatten. Dit was een man die in de hoogte stond, die moet vernederd worden. Hij was werkelijk tot God bekeerd, maar hij moest een tweede bekering leren kennen. O, het oude volk zij vroeger wel eens, *er zijn er zo weinig meer die hun nek breken.* En dat is het ongeluk in onze dagen. Dat er zo weinig ontdekking is van Gods Geest en dat er zo weinig komen buiten te staan. En dat er zo weinig zijn, die met al hetgeen gebeurd is, geen raad meer weten. En dat ze werkelijk uitroepen: *verloren, verloren, voor eeuwig verloren!*

Ik denk nog aan Pleun Klein. Die man juicht voor Gods troon. Die hebben wij goed gekend. Er was een keer een gezelschap en ze hadden allemaal van een leraar zo hoog opgegeven. Hij zegt: *jullie hebben niet goed geluisterd.* Hij zei: ik weet van een man die heeft goed geluisterd. Dat was een aangeslagen man. Hij had zelfs al enige kennis gekregen van het Middel waardoor het nog kan. Maar dominee Bakker moest als een middeltje in Gods hand gebruikt worden, dat die man met alles buiten kwam te staan. Toen werd het verloren, voor eeuwig verloren. En hij is naar de polder gelopen, als een radeloze. God kwam van Zijn recht geen afstand te doen. Hij moest betalen en hij had niets meer. Toen moest hij richterlijk verloren gaan, om richterlijk behouden te worden. En in de morgenstond ging God doortrekken. Toen werd zijn ziel gered.

O, waar hoor je het nog? O, we kunnen allemaal blijven leven, met hetgeen wat wij hebben. Daar moet ik mezelf ook bij insluiten. Daarom is er zo weinig werk meer voor die dierbare Borg en eeuwige Middelaar om nadere kennisneming van Hem te mogen ontvangen.

Daarom, Petrus die antwoordde en zeide, met andere woorden: *ik weet beter dan U!* O, hij stond voor de Heere, maar niet achter Hem, hoor! O hij zegt: *nu zal ik het eens zeggen. Wat die anderen gaan doen, dat ligt voor hun eigen verantwoording; dat kunnen best mensen zijn die nog aan U geërgerd kunnen worden. Maar ik? Ik....* O Petrus, Petrus wat sta je hoog man, met je eigen. O wat kom je die grote Koning, Die alwetende Hartenkenner toch tegen te spreken. En daarom zegt hij: *al werden ze ook allen aan U geërgerd, ik zal nimmermeer aan U geërgerd worden!* Nou, dat is geen kleinigheid! Hij bedoelde maar, in eeuwigheid zal ik niet aan U geërgerd worden. Dat spreekt hij uit de hebbelijkheid. En nu zijn er veel mensen die houden de hebbelijkheid voor de dadelijkheid. En daarom blijven ze altijd in het leven. En daarom blijft het alles zo dood, en blijft het zo in eigen leven. Maar, nu moest Petrus een lesje leren, dat de hebbelijkheid geen dadelijkheid is. Er kan in een huwelijk zonder liefde ook geen vrede zijn. En dat is een huwelijk die je met je buurman of je buurvrouw moet sluiten. Daarom ook, in het werk der genade, wanneer God een mens komt te wederbaren dan komt God het vermogen des geloofs in die ziel te leggen, ook de hoop, en een betrekking der liefde op God. Maar je kunt met de liefde in het natuurlijk leven vanzelf geen gemeenschap met anderen oefenen, want dan leef je in overspel. En dat is ook geestelijk.

Daarom Petrus, Ik kan zó met je niet leven, en daar heb je nu geen erg in, jongen. En nu denk je uit de liefde zelf goed de pas te kunnen houden, maar nu zul je gewaar moeten worden dat het een eenzijdig Gods werk is en dat jij, Petrus, er schoontjes buiten moet vallen, met al het uwe en dat je als een goddeloos monster gezaligd moet worden, uit vrije genade. Dat het alleen is: door U, door U alleen, om het eeuwig welbehagen! Alleen des Vaders verkiezende liefde, alleen het eenzijdig Borgwerk van die dierbare Zoon, maar ook die onwederstandelijke werking van God de Heilige Geest. O, Petrus heeft de Heere je niet gewaarschuwd, zelfs in deze nacht nog? Toen heeft de Heere gezegd: *'o Simon, Simon, de satan heeft u zeer begeerd te ziften gelijk de tarwe, maar ik heb voor u gebeden dat uw geloof niet ophoude'*. O als Jezus een ogenblikje opgehouden had, dan had Petrus als Judas geworden en aan de strop terechtgekomen. Dat was er van Petrus overgebleven. Maar Petrus lag vast in de eeuwige verkiezende liefde des Vaders en was in beide Zijn handpalmen begraven. En hij lag vast in het hart van de Middelaar. En alzo in Zijn voorbede. Dat was het enigste, hoor! Anders had hij nooit zalig geworden.

En nu hoor je veel mensen zeggen: *ik zal dit en ik zal dat, maar wat leert de Heere Zijn discipelen?* Dat gebedje hadden ze geleerd, hoor! *Leidt ons niet in verzoeking maar verlos ons van den boze.* Nu moet Gods kerk in elke stand van het leven leren inleven dat ze geen ogenblik in eigen kracht kunnen staan. Maar dat zij tot hinken en tot zinken elk ogenblik gereed zijn. Opdat ze zo steil en diep afhankelijk zouden zijn van de invloeden van Gods Geest. Tegen het ware levende kind komt alles tegenop. En dan kan het soms zó bang zijn na de grootste weldaden, dat zo'n ziel besprongen wordt door de vorst der duisternis. Dat was bij Petrus ook. En dan kun je door moedeloosheid menen te verdrinken. Dat kun je door moedeloosheid maar dat kun je ook door hoogmoed. En hier was Petrus vervuld met hoogmoed. En Petrus was zo opgeblazen! Dat is gevaarlijk, Petrus ook kijk eens naar David! Zie hem boven op het dak klimmen! En wat heeft hij een val gemaakt!

Zo ging het ook bij Simson. Daarom: *de Filistijnen over u, Simson!* Je vertrouwt op eigen kracht. Dat loopt slecht af, man. Ja, dat kun je zelf niet zien. Het is allemaal hoogmoed, hoogmoed.

Wat Petrus, durf je Jezus te weerstaan? En durf je Hem te weerspreken?

Och, ik ook wel hoor, mijn geliefden, werkelijk. Och, dat we het voor God af mogen leren, hier in mijn leven. Maar ik weet het menigmaal beter dan God. En daarom moet ik er zo donker door. Dan versta je David dat hij bad: *Heere wijs mij toch Uwe wegen, die Gij wilt dat ik zal gaan.* Om Hem gedurig nodig te krijgen en alzo gedurig een weetniet, een deugd niet, een kan-niet en een wil-niet te worden; om gedurig een machteloze en onwillige voor God te mogen worden. Om alzo op Hem alleen te mogen vertrouwen. Op U alleen verlaat zich de arme.

Maar Petrus was niet arm. Petrus was rijk. O die had nog vele goederen. O, hij moet als een ontblote bidder voor God worden. En daarom, Petrus, de Heere zal je nog een lesje leren.

Heb je dat nu ook wel eens ingeleefd? Dat je met je eigen geen kracht elke keer weer om moet komen? *Want eigen krachten te verachten*, dat wordt op Jezus' school geleerd. Dan durven ze echt niet meer zoveel te zeggen. Dan zeggen ze: Heere, het zal nog een wonder zijn dat ik evenals Demas niet naar de wereld terug ga. O God, hou me toch vast. Want werkelijk ik ben een verloren schaap. Ik ben maar geneigd om gedurig van U den Heere af te wijken. O, dan gaan we inleven wat God voor een mens moet blijven. Anders is het voor eeuwig verloren. Maar die onveranderlijke liefde: *Ik de Heere worde niet veranderd, daarom zijt gij kinderen Jakobs, niet verteerd.* Daarom, Petrus je luchtballon, daar zal een prik inkomen, en dan zal al de lucht er uitgaan. Nou, dan schiet er niet veel meer over van de mens.

3. *Tenslotte ook nog een uitgaande, profeterende Jezus.*

En Jezus zeide tot hem... Hoor je het Petrus? Het is nu niet meer tot andere discipelen, hoor. Maar nu gaat die lieve Borg en die eeuwige Middelaar je nog waarschuwen. En Die komt het woord nog tot je te richten, en dat profeterende. Hij is een alwetend Hartekenner. Hij wil voor u op de wacht staan, Petrus! Als God je niet bewaarde, jongen, in deze nacht dan was het voor eeuwig met je kwijt. Met al je hebbelijkheid en met al de ijver. O, God zal je een lesje leren, om laag te buigen en niet zo hoog van de toren te blazen. En dan zal je later die kostelijke briefjes kunnen schrijven om uit de laagte voor God op te mogen komen. Daar wil de Heere Zijn volk hebben, gebrokenen van hart en verslagenen van geest, en die voor Mijn woord beeft.

Daarom, Jezus zeide tot hem: *voorwaar, zeg Ik u...* Dat wil zeggen, dat zal zeker, dat zal vast zijn; amen, dat zij zo; hier kan niets van afgedaan worden. Dat zeg Ik, de Waarachtige, de Hartekenner, die ook des Vaders raad mede help volvoeren.

Daarom Petrus, o luister want Christus profeteert aangaande hetgeen u overkomen zal! O, er ligt wat voor je klaar! Je hoogmoed moet gebroken worden. Dan kun je er later van getuigen: *God wederstaat de hovaardigen maar de nederigen heeft Hij genade.* Om in de diepte voor God terecht te mogen komen.

Daarom, *voorwaar zeg Ik u;* nu gaat het niet meer over de apostelen. Kijk maar niet laag neer op een ander, Petrus, maar beginnen bij jezelf, dan ben je ver genoeg.

Ook in dezen zelfden nacht... Het zal zo lang niet meer duren. Ik profeteer niet van tijden die nog verre zijn, maar in deze zelfde nacht eer de haan gekraaid zal hebben.

Er staat ook bij een andere evangelist: *ten tweeden male*. Dat wil zeggen in dezelfde nacht, of in de morgenstond en dan zal God er in mee komen. En dan zal Hij ook naar hem om zien.

Wat zou Petrus dan doen? Hij zal niet aan Hem geërgerd worden, maar hij zal veel verder gaan. En wel, *dan zult gij Mij driemaal verloochenen, Petrus*. Dat is nog wat anders, jonge. O, dan zul je zeggen: *ik ken die mens niet!* En dat voor een nietige dienstmaagd. En dan zal het nog verder gaan. Dan zul je jezelf gaan vervloeken en gaan verzweren. Dat je hem niet kent, Petrus. Petrus, dan zal je in moeten leven wat je nu van jezelf bent. En mensen, nu is het verschrikkelijk om het voor de zonde op te nemen. Ik hoop dat God mij daarvoor bewaard. Maar toch moet Gods kerk menigmaal inleven dat ze soms wel eens laag op een ander gezien hebben dat zij later zelfs nog veel dieper komen te struikelen en vallen.

Misschien heb je het boekje van het *Genadeverbond* van Myseras wel. En die man heeft veel met de vromen omgegaan in Smytegelt 's tijd. En dan zegt hij: *die zo liefdeloos over een ander gesproken hebben die laat God soms wel eens in veel diepere wegen terecht komen*. En daarom, dat wij toch bewaard mogen worden om niet hoog te staan. Ook niet laag op een onbekeerd mens te zien, want de Heere zegt: *wie onderscheidt u? En wat hebt gij wat ge niet ontvangen hebt?* Dan zouden we gedurig moeten zeggen: *o Heere hebt U onderscheid gemaakt met mij, dan ben ik werkelijk de minste*. O, dat wonder, dat zal toch zo groot worden.

Dat zal Petrus ook moeten leren. Dat zal toch wat zijn, driemaal zal hij Hem verloochenen! En als de Heere Zelf niet als die grote Voorbidder voor hem gebeden had, dan had hij zichzelf voor eeuwig in de hel gezondigd. Maar, toen keek Jezus om. Toen was het ver genoeg. Petrus, nu moet je niet verder meer gaan!! Nu ga je tot het randje van de hel, jongen. Nu duurt het maar een haartje meer hoor, en dan is het afgelopen. Maar, je bent toch Mijn schaap, hoor. Al ben je een afgedwaald schaap, Ik heb je liefgehad met een eeuwige liefde.

En toen ging dat oog van de Herder over dat dwalend schaapje. Dat is wat geweest! Toen is hij naar buiten gegaan. En toen weende hij bitterlijk. Dat is een smart geweest! Er zijn oudvaders die zeggen dat hij de groeven in zijn wangen gehad heeft. En de Heere heeft hem opgezocht ook, hoor. Toen hij opgestaan was, dan staat er: *hij is van Simon gezien*. Zo'n doorbrenger, zo eentje die zo hoog gestaan heeft en zich zo diep voor God verzondigd heeft, die heeft het ingeleefd dat hij alleen door genade gezaligd is geworden.

Maar je zal zeggen: nu zal Petrus toch wel geleerd hebben, want dit zegt geen mens, maar de Heere Zelf. - Want anders moet je veel banger zijn voor bidders dan voor profeteerders. Ik ben niet meer zo bang voor profeteerders; nee, daar heb ik al zoveel van gezien. Daar komt zo weinig van uit. Maar van ware bidders, daar moet je wel bang van zijn. Die het werk voor God mogen brengen. Die kunnen zichzelf niet meer verdedigen. Maar die komen werkelijk in de nood tussen God en hun ziel.

En Petrus zeide tot Hem... Nu moet je toch de brutaliteit van Petrus eens een ogenblikje goed indenken. Nog helpt het niet. Daarom, als God er Zelf niet in meekomt... Weet je waarom? De Heere gaf hem een ogenblikje aan zichzelf over. De duivel kwam hem zó op te blazen, hij zat al zó in de strikken, hij zat al zó in de wan, hij schommelde van de ene kant naar de andere en hij werd als 't ware helemaal als kaf naar boven geblazen. Maar God duwt hem naar beneden. En daarom als de Heere hem

niet in de laagte gebracht had, had Petrus steeds meer in de hoogte geklommen, totdat hij gebersten had.

En toen zei Petrus tot Hem: *al moest ik ook met U sterven,...* Dat is nog eens wat anders. Niet dat ik U verloochenen zal, geen denken aan. Ik wil mijn leven voor U geven!

Maar Petrus, je leventje geven? Geen zuur gezicht heb je voor die grote Koning over! En mensen, als we daar een weinigje, als God volk daaraan ontdekt wordt, dan zeggen ze: *Heere, als U mij de krachtjes niet geeft om Uw Naam en zaak te verdedigen, dan zal ik U ook verloochenen.* Ik ben soms zo jaloers op die martelaren, die de Heere in de ure als zij het nodig hadden zoveel geloofsvertrouwen, zoveel liefde gaf, dat ze zichzelf onbepaald voor die grote Koning overgaven.

Ik heb gisteren tot twee keer toe al weer last gehad van die bloedvernauwingen. Ik kwam van de catechisatie op school en heb twee keer koud water moeten halen. Ik dacht over de waarheid die God in mijn ziel gegeven heeft, op die dag dat ik het beroep kreeg, *"Toen nam de Geest des HEEREN mij op, en ik ging heen bitterlijk bedroefd zijnde; maar de hand des HEEREN was sterk op mij."* Ze zeiden vanbinnen: je hebt wel gedacht dat je naar het buitenland moet, maar nu zal God je wegnemen. En kan je nu sterven? O, dan kan het zweet je nog wel eens uitbreken, mensen.

En dan zeg je: o God, als U dan geen stervensgenade geeft, ... en als ik U niet zie, o eeuwige Middelaar, hoe zal het dan nog gaan door die Doods-Jordaan? Er kunnen wel eens tijdjes geweest zijn dat je veel liever wilde sterven dan dat je hier wilde leven, maar o, het kan dan wel zijn dat het voor eeuwig kwijt is als die grote Koning Zich komt te verbergen.

Maar Petrus zegt: o, al moet ik ook met U sterven, ... Ja, dat moet je heel je leven gaan leren! Je moet steeds minder in jezelf worden. Dan ga je meer en meer met een gesloten mond lopen. Dan zeg je: o God, ik zal maar niet meer veel zeggen. Want werkelijk, ik spreek mijn eigen altijd maar tegen. Maar God val je niet tegen, hoor. O nee, Die valt eeuwig mee. Dat zal in de eeuwigheid ook blijken, hoor. O, God valt eeuwig mee! Maar je moet je eigen maar steeds tegenvallen. Steeds maar minder worden! Er schiet niets, niets van je over! Alleen louter genade. En dan moet je zeggen, ook mij, de voornaamste van al de zondaars is deze barmhartigheid geschied. Ik ben de minste van al de heiligen.

En daarom zegt Petrus: *ik zal U geenszins verloochenen. Ik zal met U sterven.*

Ach, Petrus, dat is anders uitgekomen. En nu moet je het maar zien, één dode vlieg doet de zalf van den apotheker stinken en opzwellen.

En desgelijks zeiden ook al de discipelen. O die deden voor Petrus niet onder, ze wilden allemaal hetzelfde zeggen: *het is waar hoor, Petrus, wij hebben werkelijk zo'n liefde tot Hem, we zullen met Hem sterven, hoor.* O ja, zo hebben ze Christus voor een leugenaar gesteld. En zij hebben zichzelf boven de Middelaar verheven.

Maar die eeuwige Middelaar, Die was getrouw en Hij ging door. En het is waarheid geworden. Toen het er op aan kwam heeft Hij de pers alleen getreden. Ze hebben allemaal Hem verlaten. Allen zijn ze gevluht. En als hij dan niet de Getrouwe, de eeuwige Getrouwe gebleven was, dan was het voor eeuwig kwijt. En dat blijft nog zo; heel het leven van God volk, dat Hij de Getrouwe is. *Hij is zo getrouw als sterk; Hij zal Zijn werk alleen voor Zijn volk komen te voleindigen.*

En daarom worden ze alleen in de kracht Gods bewaard tot de zaligheid, maar ze zullen leren dat ze hier in hun leven anders niet kunnen doen dan maar van Hem af komen te dwalen. Maar hij houdt ze vast. Hij heeft Zijn trouw ook geopenbaard. Wat Hij voor hen gedaan heeft. Niet alleen geleden, niet alleen gestorven, maar ook hun grafje geheiligd en alzo opgestaan tot hun rechtvaardigmaking. Hij is opgevaren om de Vertegenwoordiger te zijn aan des Vaders rechterhand om een Voorbidder te zijn.

En nu is er misschien hier nog een volk die Hem mogen leren kennen als hun eeuwige Vader om Christus' wil. Ook dan zegt zelfs Johannes: *kinderkens, indien wij gezondigd hebben. Och, dan moet je zeggen, elke dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad.* Wat ben ik een afzwerper. Ik heb gedwaald als een verloren schaap.

Maar dan hebben wij toch een Voorspraak in de hemel, Jezus Christus de Rechtvaardige. Dat heeft ook de bekommerde kerk. Maar die kan er geen gebruik van maken. Alleen als God er een ogenblik een weinigje licht over geeft. Maar de bevestigde kerk weet het, dat hun sterkte ligt in hun Hoofd en daarom zullen de leden ook strakjes eeuwig zijn waar Hij is. Zoals hij gezegd heeft in Zijn Hogepriesterlijk gebed, waar Hij nooit geen *amen* op gezegd heeft: *Vader, Ik wil, waar Ik ben ook die bij mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt.* En daarom zal er geen klauwtje van achterblijven.

Maar kom, laten we nog een versje zingen en met een woordje van toepassing besluiten, van Psalm 89 en daarvan het 13^e en het 14^e zangvers.

*Ik zal de heerschappij doen duren bij Zijn zaad
Zolang de hemel op zijn vaste pijlers staat.*

Toepassing

Mijn geliefden.

Zo ging de Heere Jezus uit Jeruzalem. Hij had voor Jeruzalem gestaan, wenende, getuigende: *och of gij nog onbekende, wat tot uw vrede is dienende, maar nu is het verborgen voor uw ogen.* De Joden die erger dan zich aan Christus, omdat al het hunne als grond weggevaagd werd. Zelfs de discipelen moesten door diepe oefeningen leren om alles te verliezen en te kunnen getuigen:

*Ik heb alles verloren,
Maar Jezus verkoren,
Wiens eigen ik ben.*

Ik heb gelezen van een Indiaan die vissende was op een van de zijrivieren, die uitlopen op de grote waterval in Nyagara. En zie, die Indiaan was in slaap gevallen en zijn sloopje ging met de stroom mee naar de afgrond.

Zo is het met elk mens. Hij is dood in zonden en misdaden en hij komt steeds dichterbij de eeuwige afgrond. En acht het niet klein dat God u nog onder de uitwendige roeping brengt.

Ook werd die man nog geroepen. Want enkele andere indianen zagen het grote gevaar, waarin die man verkeerde en ze stonden aan de kant en riepen hem met een groot geroep om hem wakker te maken. En zie, het gelukte. Hij deed zijn ogen open en zag het naamloos gevaar waarin hij verkeerde.

En nu kan een mens een consciëntieovertuiging in zijn leven gekregen hebben, en van de wereld tot de kerk of van de goddeloosheid tot de deugd bekeerd zijn. Dat voorbeeld zag ik duidelijk in die geschiedenis.

Want zij zeiden: *we zullen trachten je te helpen*. En nu zijn die Indianen een zeer kundig om een lasso te werpen. En ze wierpen een lasso over hem heen, dan konden ze zo hem naar zich toetrekken. Maar dan moest hij zijn bootje verlaten. En dan moest hij door die stroom en die diepte heen getrokken worden tot aan de kant. Ze trokken door, die man raakte zijn bootje kwijt hij kwam in het water; het was niet anders als de dood voor ogen!. Maar het koord zat goed vast. Wat gebeurt er? Er komt net een grote boomstam aandrijven, die greep hij met beide handen vast. Ze riepen: *laat los! Laat ons!* Maar hij hield niet los.

Och, God moet er aan te pas komen, anders houden we vast. Dan houden vast aan onze godsdienst, wij houden vast aan onze verandering, wij houden vast aan enige beschouwing van de waarheid. En wij worden bekeerd zonder grond.

En zie, nu konden ze die boomstam niet aan de wal krijgen en zo moesten ze hun touw loslaten. En even later stortte de man met boom en al naar beneden, wat als kachelhout kapot sloeg. Zo stortte hij in de afgrond.

Dat zijn degenen die op hun goed vertrouwen. En gelijk als de dwaze bouwer die niet kwam te graven of te verdiepen, maar zijn hoop op een zandgrond bouwde. En zijn val was groot!

Maar nu, gelukkig voor degenen die God zelf een haak in hun neus komt te slaan. En die Hij komt te trekken, niet alleen van de zonde, niet alleen uit de wereld maar ook uit hun eigengerechtigheid. Uit dat bestaan van zichzelf. Zoals Petrus dat hij het beter wist dan de Heere. Om alzo onder te gaan in zichzelf, en een verloren mens voor God te mogen worden. Zie, dan trekt de Heere door. En dan zal Hij betonen dat Hij ook de zulken komt trekken met de koorden van Zijn eeuwige liefde. Opdat ze de grond buiten zichzelf in Christus alleen zouden vinden, bij aan- en voortgang.

Indien er nu iets van God gevonden mag zijn, ... alle gronden buiten Hem zullen we moeten verliezen. En zelfs die in de vierschaar al onder het recht Gods mogen vallen, ja afgesneden werden om door het recht Gods behouden te worden, ook dezulken moeten nog gewaarworden, dat ze gedurig moeten roepen met de Bruidskerk: *trek mij, dan zal ik U nalopen*. Zonder Hem kunnen ze niets doen. Korter kan ik heb niet zeggen in dit avontuur.

Ik wil toch nog een enkel woordje zeggen in verband met de omstandigheden dat we ook hier zijn. Het is waarschijnlijk de laatste keer dat we hier een woordje spreken. We zeggen niet - als God ons gezondheid geeft - dat we nooit weer eens terugkomen. Och, er ligt wel eens een stil hoopje dat we nog terug zullen komen in Nederland, maar het is ook nog een keertje geweest, dat ik tegen mijn vrouw zei: *het geeft niets meer waar we moeten sterven en waar we moeten begraven worden. Dat is voor eeuwig goed*. God weet wat er naar Zijn raad zal volvoerd worden met mij. En daarom er is aan mij niets gelegen. Maar als de Heere Zijn raad daarin mocht volvoeren en mij nog wilde gebruiken als slijk aan Zijn heilige vingers om ook nog enigen toe te mogen brengen. Dat kan God alleen. Dat kan een nietig mens niet, maar God kan hem ervoor gebruiken. En dan heb ik mij onbepaald aan God over te geven.

Onbekeerden van hart en leven, het zal wat zijn als je eenmaal zo sterven zal en dan onbekeerd! Moet je de wereld, moet je de zonde nog langer vasthouden? Bitterder beloning kan er niet zijn. Je moet niet denken dat ik boven je sta. Dat is God bekend. Dan moet ik menigmaal zeggen: Heere, als Gij op mij heb neergezien, dan kan er geen

groter wonder gebeurd zijn. Want werkelijk, dan waren toch mijn broer en zuster veel beter dan ik, hoor. Dan was ik de minste van het vaderlijk huis. Maar, toch moet ik u waarschuwen, het zal wat zijn als je onbekeerd zal moeten sterven en als de Heere zegt: *brenge ze hier en sla ze voor Mijn voeten dood*. Die hebben niet gewild dat ik Koning over hen zal zijn. Die hebben nooit voor Mij gebukt. Die zijn in hun eigen waan doorgedaan. Die hebben het gezocht in de zonde, in de wereld in hun eigengerechtigheid, in hun eigen leven. En ach, daar staan ze nu ongewassen, nooit gereinigd door dat dierbaar bloed, noch gerechtvaardigd, noch tot heiligmaking. Dan zal het wat zijn. Als het laatste woordje tot u zal zijn: *ga weg van Mij gij vervloekte, in het eeuwige vuur wat voor de duivel en zijn engelen bereid is*. O dat God je ogen nog mocht openen voor uw naamloos gevaar!

Jonge mensen, die zijn er ook nog veel in ons midden, ook u leeft maar een ogenblik. Er wordt wel eens gezegd: *we leven maar één keer. Dus laten we het er nu maar van nemen*. Dat is een verschrikkelijke zaak. Want je hebt geen ogenblik tijd te verliezen. O als God je deze nacht eens kwam weg te nemen. De Heere zegt: *in deze nacht zult gij aan Mij geërgerd worden. In deze nacht zul je me verloochenen*, zei Hij tegen Petrus. Maar als je in deze nacht zo komt te sterven, in je natuurstaat, dan zal het vreselijk zijn om te vallen in de handen van een levendig God. God mocht het nog eens op je ziel binden. Want we wijzen u ook nog aan dat er maar één Middelaar is. Een Middelaar tussen God en de zondaar. Die God met God verzoend heeft omdat zondaren met God verzoend zouden kunnen worden op eeuwige rechtsgronden.

De lijdensweek die breken weer aan. Kom, heb je er wel eens een indrukje van gehad, wat dat inhoudt, dat Hij plaatsbekledend en schuldverzoenend als die enige Borg en Losser dat werk tussen God, Zijn Vader heeft gedaan voor Zijn kerk?

Ik herinner me wanneer ik in die eerste tijd een oogje buiten mezelf heb gekregen, dat de lijdenstoffen gelezen werden. En och, dan was onder elk preekje mijn ziel als een gewaterde hof. O die dierbaarheid, die schoonheid en die gepastheid! Nu moet ik er menigmaal over spreken met een koud en een ongevoelig hart. Ik heb nooit geweten dat het zo laag zou aflopen. Daarom kan ik niet boven Petrus komen. O, wij weten niet van hoedanige geest dat we zijn. We moeten maar gedurig ontdekt, ontgrond en ontbloot worden opdat we meer en meer een laag zijl voor die eeuwige Borg hier zouden nastreven, opdat Hij alles voor ons mocht worden. Om alzo te mogen getuigen: *ik dank God*. O, Die alleen! Mijn eigen niet, hoor. Maar alleen door Jezus Christus. Dan is het alleen uit de bewegende Oorzaak, de verdienende Oorzaak, en de toepassende Oorzaak, uit een Drie-enig God. Anders was het voor eeuwig kwijt.

Daarom ach, het zou nog kunnen. O, de Heere is wonderlijk van raad en machtig van daad. Hij mocht er nog eens eentje in het visnet komen te brengen die alzo nog eens de dood ging eigenen en voor God mocht leren beven, de zonde leren verlaten, de wereld verlaten en alzo getrokken worden uit de macht van de satan om overgebracht te worden in het koninkrijk van de Zoon Zijner eeuwige liefde. Het is een lieve dienst, hoor! Ook, dat kan ik je gerust aanpresenteren. Hier moet Gods volk wel der wegje met vele tranen zaaien, het éne is soms niet weg, of het andere dat komt. Zodat ze wel eens zeggen: *mijn bestraffing is er alle morgens*. Maar bij ogenblikjes hebben ze meer vreugde in hun hart dan heel de wereld geven kan. En dan kunnen ze uitroepen:

*Weg wereld, weg schatten,
Ge kunt niet bevatten,*

Hoe rijk dat ik ben.

Om dan een ogenblik al zo verblijd te zijn in God, gelijk de oude dichter zegt:

*Verblijdt u in God met ootmoed,
Hij is der wezen Vader goed,
En een Ontfermer krachtig,
Der weduwen in billijkheid.*

God mocht het nog willen schenken, al was het voor eentje. Dat zal nog groot zijn. Dan zal de reis naar Veenendaal werkelijk nog een goede reis zijn. Ook Zijn macht en Zijn arm is nog niet verkort al is het zeer donker en al zien we anders niet dan de oordelen naderen, al is er geen stem en geen opmerken meer, God gaat door. Wij gaan door, totdat de eindoordelen zullen komen. Want werkelijk, wij zien anders niet, dan ellende op ellende, we zien anders niet dan gerucht op gerucht.

En dat zien ook weer in het Midden-Oosten, dat nu zo gespannen is. Het lijkt alsof de bom zal barsten en een vreselijk wee over de gehele wereld komen zal. En dan onbekeerd, o het kan gebeuren dat je geen begrafenis meer zal hebben. O, mocht dat nog eens ter harte genomen worden. *Heden zult gij Zijn stem hoort, verhardt uw hart niet, maar laat u leiden.*

Volk van God, we kunnen maar kort zijn, ach het is heel wat om ook nog van elkander te scheiden. In heel het land hebben we er nog leren kennen. Er zijn banden gevallen en die banden moeten losgemaakt worden en dat gaat God hoe langer hoe meer doen. Dat voelen we zomaar. Velen worden er weggenomen. Maar waar nu werkelijk een band gevallen is, dacht je dat wij nooit meer aan elkaar zullen denken? Ja. Dan komt de een weer eens in je gedachten dan valt de ander weer in de gedachten en dan kan het toch weer eens zijn dat je zegt: *ja, dat is toch waar, er ligt een band.* En dan mag je toch nog wel eens aan elkander denken. Ik zou zo zeggen, och, als God het ons geven mocht, dat wij elkander niet vergeten mochten aan de troon der genade. Dat wij elkander daar vinden mochten. Niet als hoge verwaande mensen, maar werkelijk met ootmoed voor God bekleed om alzo geen gerechtigheid te hebben in onszelf, maar alleen geborgen te mogen worden in Zijn gerechtigheid. Om als een kaal geplukte duif in die kloof der steenrots dan uw stem te doen horen. Dan zegt de HEERE: *toon Mij uw gedaante en doe Mij uw stem horen.*

Toch nog een woordje van troost, temidden van de oordelen die zich voort wentelen als de wateren. En daar het oordeel is begonnen van Gods huis, waar zal dan toch het einde nog zijn? Toch, er komt een eindje aan de reis. Dat zal wat zijn als je het moede hoofd een keertje neer zal mogen leggen. Dan komt er niets van u binnen, maar alleen van die eeuwige Borg, wat Die voor u gedaan heeft. En dan zal er gezegd worden: *van waar zijn ze? En van waar zijn ze gekomen?*

O, het antwoord zal zijn: *ze zijn uit de grote verdrukking gekomen.* Uitwendig soms, maar meer inwendig. Maar dat eeuwig wonder, zij hebben hun klederen mogen wassen in het bloed des Lams. En daarom zijn ze voor de troon en dan zullen ze werkelijk het loflied kunnen aanheffen, omdat de Zoon hen zonder vlek en rimpel voor het aangezicht des Vaders heeft gesteld. Met andere woorden: *Vader, kun Je nog één smetje op hem vinden?* Dan zal de Vader getuigen: *niet één smetje meer!*

(O, dat welbehagen zal door de hand van de Zoon gelukkig voortgaan.) *O, Ik had ze lief, en daarom heb Ik hen U gegeven, en U hebt dat werk volkomen gedaan in de verwerving en in de toepassing.*

En ziet, als dan de Vader Zich in Christus aanschouwt, hoor maar, - we zouden ernaar moeten verlangen - dan zal de kerk het loflied aanheffen: *Gij zijt waardig om te ontvangen de lof en de eer tot in alle eeuwigheid want Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed.*

Daar zal Petrus ook bij zijn. Die zal daar werkelijk niet in zichzelf roemen, hoor. Nee, hij zal niet in zichzelf roemen, hij zal eeuwig roemen op die eeuwige Koning. Hij zal eeuwig roemen in die Drie-enige God, met heel de kerk: *door U, door U alleen om het eeuwig welbehagen.*

Och, de Heere Zelf mocht dan Zijn volk nog willen gedenken en meer en meer ontgronden en ontbloten. Omdat Hij meer en meer de hoogste plaats zou mogen krijgen, dan worden wij niets en wordt God alles.

De Heere zegene de waarheid om Christus' wil alleen. Amen.

DANKGEBED

Onze slotzang zij van Psalm 19 het 7^e versje.

Ontvang de zegen des Heeren en gaat heen in vrede.

***De Heere zegene u en behoede u.
De Heere doet zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig.
De Heere verheffe Zijn aangezicht over u en geve u vrede.
Amen.***